DEN RÖDE GUDEN

AV

JACK LONDON

ÖVERSÄTTNING AV

ERNST LUNDQUIST

============
STOCKHOLM
A.-B. BOHLIN & Co.

STOCKHOLM 1920
SVENSKA TRYCKERIAKTIEBOLAGET

Förord till den elektroniska utgåvan

Denna utgåva av *Den röde guden (The Red One, 1918)*, författad av **Jack London** (1876-1916) och översatt 1920 av **Ernst Lundquist** (1851-1938), har i januari 2009 digitaliserats från University of California Libraries av Internet Archive och i maj 2012 anpassats för Projekt Runeberg av Ralph E.

Berättelserna är i tur och ordning tidigare utgivna i oktober 1918 i *Cosmopolitan*, i december 1916 i *Cosmopolitan Magazine*, i mars 1917 i *Hearst's Magazine* och i juni 1918 i *Cosmopolitan*. Läs om detta och den engelska texten på hemsidan **The World of Jack London** eller på **Internet Archive**!

Med *Den röde guden* är *Spelet* sammanbunden.

Boken kan läsas såsom en uppslagen bok i färg på Internet Archive.

DEN RÖDE GUDEN.

Så där, ja! Bassett såg på klockan och jämförde den plötsliga skrällen rned en ärkeängels basunstöt. Stadsmurar, tänkte han, borde kunna rasa för en sådan väldig och. omotståndlig maning. För tusende gången sökte han förgäves analysera arten av detta ofantliga dån som hördes över hela trakten och trängde» långt in i de kringboende stammarnas byar. Bergspasset, varifrån det kom, genljöd av dess växande böljegång tilis det svämmade över och fyllde jord och himmel och luft med dån. Med en sjuks tygellösa fantasi jämförde han det med ett väldigt skrik från någon av urtidens titaner som var utom sig av förtvivlan eller vrede. Högre och högre

steg det, utmanande och befallande med så våldsam tonstyrka att det tycktes avsett för öron utanför vårt solsystems trånga gränser. Och det innebar också en dundrande protest över att där ej fanns några öron som kunde höra och förstå vad det ville ge uttryck åt.

Så tedde sig saken i den sjuke mannens fantasi. Han bemödade sig ännu att analysera ljudet. Det var dånande som en åskskräll, mjukt som en gyllne klocka, tunt och ljuvt som en spänd silversträngs knäpp — nej, det var ingenting av allt detta, ej heller någon blandning av allt detta. I hans ordbokoch hans erfarenhet funnos inga uttryck eller bilder för att uttömmande beskriva detta ljud.

Tiden gick. Minuterna blevo kvarter, kvarterna halvtimmar, och ännu fortfor ljudet, ändrade alltjämt sin ursprungliga tonstyrka men fick aldrig ny styrka — det bleknade, förtonade, dog bort lika imponerande som det hade börjat. Det blev ett kaos av förvirrat mummel och sladder och kolossala viskningar. Det drog långsamt bort, suck för suck, in i den jättebarm som hade alstrat det; det snyftade fram hotfulla viskningar av raseri och förföriska viskningar av lycka, sökte ännu göra sig hört, anförtro någon kosmisk hemlighet, någon upplysning av oändlig vikt och dyrbarhet. Det krympte ihop till vålnaden av ett ljud som hade förlorat sitt hot och sina löften och förvandlats till något som fortfor att pulsera i den sjuke mannens medvetande flera minuter sedan det upphört. Då Bassett ej längre kunde höra det, såg han på sitt ur. En timme hade gått innan ärkeängelns basunstöt helt och hållet förtonat.

Var det här dödens mörker skulle sluka honom? tänkte Bassett i det han påminde sig sin brownings-revolver och betraktade sina feberhärjade benrangels-händer. Och fantasien narrade honom att dra på munnen — åt en Childe Roland som förde en stridslur till sina läppar med en arm så svag som hans. Var det månader eller år, frågade han sig själv, sedan han först på Ringmanus strand hörde denna hemlighetsfulla kallelse? Det skulle han ej ha kunnat säga om det gällt hans liv. Den långa sjukdomen hade varit förfärligt lång. Han hade medvetet kunnat räkna många månader, men han kunde ej beräknade långa mellantiderna av yrsel och dvala. Och hur stod det till med kapten Bateman på negerfångaren »Nari»? undrade han; och hade kapten Batemans försupne styrman dött i delirium tremens än?

Från dessa tomma spekulationer övergick Bassett till att i tankarna genomgå allt som hänt sedan den där dagen på Ringmanus sandstrand, då han först hörde ljudet och dök in i djungeln efter det. Sagawa hade protesterat. Han tyckte sig ännu se honom med sitt underliga lilla apansikte vältaligt av rädsla, ryggen lastad med naturalier i lådor och i handen Bassetts fjärilsnät och hagelbössa, i det han kved på sin söderhavsengelska: »Mig för micke rädd i skog. Elak man för micke hålla till i skog.»

Bassett smålog sorgset vid detta minne. Den lille gossen från New Hanover hade varit rädd, men visat sig trogen, han hade utan tvekan följt honom in i buskskogen under spaning efter källan till det underbara ljudet. Det var ingen med eld urholkad trädstam, som sändt trumsignaler till krig in genom djunglernas innandömen, hade Bassett sagt till sig själv. Oriktig hade hans nästa reflexion varit, nämligen att källan eller upphovet ej kunde vara avlägsnare än en timmes väg och att han lätt kunde hinna tillbaka midt på eftermiddagen och tas upp av Naris livbåt.

»Stor buller icke god, bara djävul-djävul», hade Sagawa förklarat. Och Sagawa hade haft rätt. Han fick ju sitt huvud kapat innan dagen nått sitt slut. Bassett ryste. Utan tvivel hade Sagawa också blivit uppäten av de för micke elak man som hålla till i skog. Han såg honom så som han såg honom sist, berövad husbondens hagelbössa och helanaturvetenskapliga attiralj, liggande på den smala gångstigen där han blivit halshuggen bara för ett ögonblick sedan. Ja, alltsammans hade gått på en minut. Bassett hade sett honom tåligt knoga framåt med sina bördor. Sedan hade Bassetts egna olyckor kommit över honom. Han såg på de illa läkta stumparna av vänstra handens pek- och långfingrar och gned dem sedan varsamt mot det djupa ärret bak i nacken. Hur blixtsnabbt än den långskaftade tomahawken svängts, hade han varit nog snabb i sina rörelser att dyka undan med huvudet och delvis avvärja stöten med sin uppsträckta hand. Två fingrar och ett otäckt skalpsår hade varit det pris han betalat för sitt liv. Med ena pipan av sin bössa hade han dödat den vilde som så när hade gjort slut på honom; med den andra pipan hade han pepprat buskmännen som stått lutade över Sagawa och fått den glädjen att se att större

delen av laddningen träffat den som sprang bort med Sagawas huvud. Alltsammans hade tilldragit sig i en blink. Endast han själv, den dödade vilden och vad som fanns kvar av Sagawa låg på den smala av vildsvin upptrampade stigen. Från den mörka djungeln å ömse sidor hördes icke ett ljud, icke en prasslande rörelse. Och han mindes tydligt hur förfärad han blivit. För första gången i sitt liv hade han dödat en mänsklig varelse, och han blev nästan sjuk av vämjelse då han betraktade vad han ställt till.

Sedan hade jakten börjat. Han hade dragit sig uppför vildsvinsstigen, undan sina förföljare, som voro mellan honom och stranden. Hur många de voro kunde han ej gissa sig till. Det kunde vara en enda,men också hundra, så väl höllo de sig dolda. Att några av dem svingat sig upp i träden och förflyttade sig framåt där uppe i djungeltaket, det var han säker på, men det enda han någonsin såg var en skymtande skugga då och då. Inga bågsträngar spändes, så vidt han kunde höra, men litet emellan veno små pilar förbi honom — varifrån de avskötos visste han inte — eller träffade trädstammar och föllo till marken bredvid honom. De hade benspetsar och fjäderskaft, och fjädrarna, som ryckts ur kolibribröst, skimrade som juveler.

En gång — nu, så långt efteråt, smålog han vid tanken därpå — hade han ovanför sig upptäckt en skugga, som ögonblickligen stannade då han riktade sin blick uppåt. Han kunde ej urskilja någonting, men han beslöt att våga risken och hade fyrat av en väldig laddning av grova hagel. Skrikande som en ursinnig katt hade skuggan ramlat ner genom de trädhöga ormbunkarna och orkidéerna och dunsat i marken vid hans fötter och alltjämt tjutande av raseri och smärta, huggit tänderna i vristen på hans bastanta stövlar. Han å sin sida var ej sysslolös, och med sin lediga fot hade han gjort slut på tjutet. Sedan dess hade Bassett blivit så van vid vildmanslivet att han småskrattade av förtjusning, då detta minne dök upp för honom.

En sådan natt det sedan blev! Det var icke underligt att han ådragit sig så våldsamma och mångfaldigt varierande feberanfall, tänkte han, då han påminde sig den sömnlösa, kvalfulla natten, då hans sårs smärtor voro ett intet i jämförelse med de tusentals moskit-styngen. Det hade ej varit möjligt att undgå dem, tyhan hade ej vågat tända någon eld. De hade bokstavligen sprutat hans kropp full av gift, så att han vid dagens inbrott hade stapplat blindt framåt med nästan igensvullna ögon, nästan utan att fråga efter om hans huvud skulle bli avhugget och hans kropp gå samma väg som Sagawas och hamna i kokgrytan. På tjugufyra timmar hade han blivit ödelagd till kropp och själ. Han hade knappt något medvetande kvar, så galen var han efter den fruktansvärda dosis gift han fått i sig. Flera gånger avfyrade han med framgång sin hagelbössa mot de skuggor som följde honom hack i häl. Stickande dagsinsekter och knott ökade hans kval, och hans blodiga sår drogo till sig svärmar av efterhängsna flugor som girigt hakade sig fast på honom och måste strykas bort eller klämmas sönder.

En gång under dagens lopp hörde han åter det sällsamma ljudet, som föreföll mera avlägset, men ändå våldsamt överröstade de närmare krigstrummorna i skogen. Och här var det han begick sitt misstag. Troende att han hade gått förbi det och att det alltså var mellan honom och Ringmanus strand, hade han trott sig vända om mot ljudet, fastän han i själva verket trängde djupare och djupare in i det hemlighetsfulla hjärtat av den okända ön. Den natten kröp han in mellan ett banyanträds vridna rötter och sov av utmattning, medan moskiterna gjorde med honom vad de ville.

Sedan följde dagar och nätter, oklara som drömmar i hans minne. Någonting som han tydligt kom ihåg var att han plötsligt befann sig midt i en negerby och såg åldringar och barn ta till flykten in idjungeln. Alla hade flytt utom en. Helt nära och ovanför sig hade han hört jämmer som av ett skrämt eller sjukt djur. Och då han tittade upp, varseblev han henne -— en flicka eller ung kvinna, som hängde vid ena armen i det brännande solskenet. Så hade hon kanske hängt i flera dagar. Det syntes på hennes svullna uthängande tunga. Ännu vid liv betraktade hon honom med förfärade ögon. Hon var ohjälpligt förlorad, tänkte han, då han såg hur svullna hennes ben voro, vilket bevisade att hennes leder voro krossade och benbyggnaden bräckt. Han beslöt att skjuta henne, och där upphörde synen. Han kunde ej komma ihåg om han hade gjort det eller icke, lika litet som han kunde minnas hur han råkat komma in i byn eller lyckats smyga sig därifrån.

Många osammanhängande tavlor kommo och gingo i Bassetts minne medan han i tankarna genomgick detta skede av sina ohyggliga irrfärder. Han mindes att han kommit in i en annan by på ett dussin hus och drivit alla på

flykten med sin bössa utom en gammal man, för orkeslös att fly, som spottade åt honom och tjöt och fräste, då han grävde upp en ugn i marken och ur dess glödgade stenar drog fram en stekt gris, som utsände en retande doft genom de löv vari den var insvept. Det var här som han första gången råkat ut för ett anfall av meningslös grymhet. Sedan han ätit och var färdig att gå med en skinka av grisen i sin hand, tände han med flit på grästaket av ett hus med sitt förstoringsglas.

Men djupast hade bilden av den fuktiga och tålamodsprövande djungeln inpräglat sig i Bassetts hjärna.Den stank rent ohyggligt, och där rådde alltid skymning. Sällan trängde ett solens spjut genom dess täta tak hundra fot över hans huvud. Och under detta tak böljade en luftig flod av vegetation, en vidunderlig parasitkaskad av urartade livsformer, som hade sin rot i död och levde av död. Och i allt detta irrade han omkring, alltid förföljd av människoätarnas glidande skuggor, onda andar som ej vågade möta honom i strid, men som visste att de förr eller senare skulle få äta upp honom. Bassett mindes att han under sina ljusare mellanstunder hade jämfört sig med en sårad tjur som förföljes av prärihundar, för fega att slåss med honom om hans kött, men säkra på att han oundvikligen skulle stupa till sist så att de kunde få sitt lystmäte. Liksom tjurens horn och stampande hovar höllo prärihundarna på avstånd, satte hans bössa skräck i dessa vildar från Salomons-öarna, dessa skymningsvålnader av buskmän på ön Guadalcanal.

Så kommo de frodiga slätterna. Tvärt slutade djungeln, liksom avskuren av svärdet i Guds hand. Dess bryn, lodrätt och lika svart som de nesliga hemligheterna inne i dess djup, reste sig till en höjd av hundra fot. Och genast vid djungelbrynet började gräset — mjukt, spädt betesgräs som skulle ha varit en härlighet för vilken landtman som helst och hans djur och som bredde ut sin sammetslena grönska över milsvida sträckor, upp till den stora öns ryggrad, den höga bergås som slungats upp av någon jordbävning i urtiden, tandad och fårad men ännu ej söndersmulad av de frätande tropiska regnen. Men gräset! Han hade vadat in tio tolv meter i det begravt sittansikte i det, inandats dess doft och ofrivilligt brustit i gråt.

Och medan han grät, hade det underbara ljudet börjat dåna igen — om ordet d å n a, hade han ofta tänkt, var det rätta för något på en gång så väldigt och så smältande ljuvt. Det var ljuvare än något han hört. Och väldigt var det, med en sådan djup klang att det kunde ha kommit rrån ett vidunders kopparsvalg. Och ändå lockade det honom tvärsöver denna milsvida savannah, och det var som en välsignelse för hans länge pinade och av smärtor sargade själ.

Han kom ihåg hur han låg där i gräset med våta kinder men ej längre snyftande, lyssnande till ljudet och undrande över att han kunnat höra det på Ringmanus strand. Några nyckfulla luftströmmar tänkte han, hade gjort det möjligt för ljudet att tränga så långt. Sådana omständigheter skulle kanske ej inträffa igen på tusen dagar eller tio tusen dagar; men den enda dagen de förekommit hade just varit den dagen då han satts i land från »Nari» för att gå och samla naturalier i några timmar. Han hade särskilt sökt den beryktade djungelfjäriln, som var en fot mellan vingspetsarna, lika sammetsmörk av brist på färg som djungeltaket och så fallen för att leva högt uppe i träden att man endast kunde få ner den med ett hagelskott. Det var för det ändamålet som Sagawa hade burit hans dubbelbössa.

Två dagar och nätter hade han tillbragt med att kravla sig över detta bälte av gräsbeväxt jord. Han hade utstått svåra lidanden, men förföljelsen hade upphört vid djungelbrynet. Och han skulle ha döttav törst om ej ett spridt åskregn satt liv i honom den andra dagen.

Och sedan hade Balatta kommit. I den första skuggan, där savannah'n övergick i tät bergsdjungel, hade han sjunkit samman för att dö. Först hade hon tjutit av förtjusning, då hon såg hur hjälplös han var, och velat slå in hans hjässa rned en tjock trädgren. Det var kanske hans fullständiga hjälplöshet som hade bevekt henne, det var måhända hennes kvinnliga nyfikenhet som hejdade henne. I alla händelser hade hon hejdat sig, ty han slog upp ögonen under det hotande slaget och såg att hon betraktade honom uppmärksamt. Vad som i synnerhet förvånade henne var hans blå ögon och vita skinn. Hon hade helt kallblodigt hukat sig ner bredvid honom, spottat på hans arm och med fingerspetsarna gnidit bort dagars och nätters smuts och djungeldy, som fläckade hans ursprungligen så vita hud.

Och allt hos henne hade förvånat honom, ty det fanns alis ingenting hos henne som påminde om vanliga kvinnor. Han smålog matt då han tänkte på henne, ty hon hade varit lika oskuldsfull i sin klädsel som Eva före fikonlövshistorien. På en gång undersätsig och mager, med olika långa armar och ben, med muskler som rep, betäckt med ett smutslager sedan barndomen, trots en och annan regnskur, var hon den oskönaste prototyp för en kvinna som han med sina vetenskapsmansögon någonsin träffat på. Hennes bröst vittnade på samma gång om mognad och ungdom, och om ej på annat sätt förrådde hon sitt kön genom den enda prydnadsartikel hon bestod sig med, en grissvans instucken genom ett hål ihennes vänstra örsnibb. Svansen hade så nyss blivit avhuggen, att det ännu rann blod från dess ända ner på hennes axel och stelnade där som droppar från ett vaxljus. Och hennes ansikte! Ett förvridet och skrumpet komplex av aplika drag med uppåtvända mongoliska näsborrar, en mun som kneps in nedanför en lång överläpp och oförmedlat övergick i en inåtriktad haka och ett par plirande jämmerliga ögon som blinkade alldeles som en markatta blinkar mellan burens järnstänger.

Ej ens vattnet som hon bar till honom i ett löv eller den gamla halvskämda bit grisstek hon bjöd honom på kunde på minsta sätt försona honom med hennes groteska fulhet. Då han ätit slappt en stund blundade han för att slippa se henne, fastän hon oupphörligt petade hans ögon öppna för att titta på deras blå färg. Sedan kom ljudet. Han visste att det var närmare, mycket närmare, och fastän han gått så långa tröttsamma vägar efter det, visste han att det ännu var många timmars väg till det. Det gjorde en överraskande verkan på henne. Hon vred sig med bortvändt ansikte, stönade och hackade tänderna av rädsla. Men sedan det levat med fullt liv i en timme, tillslöt han ögonen och föll i sömn, medan Balatta sopade flugorna av honom.

Då han vaknade var det natt, och hon var borta. Men han kände ny styrka, och numera för grundligt inympad med moskitgift för att vidare lida av inflammation slöt han sina ögon och sov oavbrutet till soluppgången. Om en stund kom Balatta tillbaka och hade med sig ett halvt dussin kvinnor som, ehuru fula, tydligen ej voro så vanskapliga som hon. Honvisade genom sitt beteende att hon betraktade honom som sitt hittegods, sin tillhörighet, och den stolthet varmed hon förevisade honom skulle ha varit löjlig, om ej hans belägenhet varit så förtvivlad.

Sedan, efter vad som för honom varit en fruktansvärd milslång vandring och då han dignade ner framför djävulshuset i skuggan av brödfrukträdet, hade hon visat sig mycket uppfinningsrik i fråga om att få behålla honom. Ngurn — Bassett fick sedan veta att han var byns djävulsdoktor, präst eller medicinman — hade velat ha hans huvud. Andra av de grimaserande och sladdrande apmänniskorna, alla lika renons på kläder och djuriska till sin apparition som Balatta, hade velat ha hans kropp till stekugnen. Han hade då ännu ej förstått deras språk, om man kan använda uttrycket språk om de simpla ljud de åstadkommo för att uttrycka tankar. Men Bassett hade mycket väl förstått vad de grälat om, i synnerhet då vildarna klämde och nöpo och trevade på honom alldeles som om han varit ett slaktkreatur.

Balatta höll på att nödgas ge tappt, då händelsen inträffade. En av männen, som nyfiket undersökte Bassetts bössa, lyckades spänna hanen och trycka av. Kolvens stöt i mannens maggrop var icke det värsta resultatet, ty hagelskottet, som lossats på en meters avstånd, hade alldeles krossat huvudet på en av gräl-makarna.

Även Balatta hade flytt med de andra, och innan de kommo tillbaka hade Bassett återtagit sin bössa, fastän hans sinnen redan började omtöcknas av ett feberanfall. Ehuru han hackade tänderna av frossa och hans dimmiga ögon knappt kunde se nå-

'4got, höll han kvar sitt sviktande medvetande tills han satt sig i respekt hos vildarna med sina enkla trollmedel, kompassen, fickuret, förstoringsglaset och tändstickorna. Till sist hade han med vederbörlig skräckinjagande högtidlighet skjutit ihjäl en gris med sin bössa, och sedan förlorade han sansen.

Bassett provade sina armmuskler för att se efter hur pass mycket styrka han kunde ha kvar, och reste sig långsamt och vacklande. Han var förfärligt utmärglad, men under de olika konvalecensperioderna de många månader han varit sjuk hade han aldrig återfått fullt samma styrka som han nu hade. Vad han befarade var ett nytt återfall, ty han hade ju redan haft så många sådana. Utan medikamenten utan kinin till och med, hade han hittills hållit sig vid liv under en kombination av de farligaste och mest elakartade klimat- och malariafebrar. Men

kunde han fortfarande stå ut? Det var hans ständiga fråga. Ty han var ju vetenskapsman, och han ville icke dö förr än han löst det där ljudets hemlighet.

Stödd på en käpp vacklade han de få stegen till djävulshuset, där döden och Ngurn regerade i mörkret. Djävulshuset var i Bassets tycke nästan lika vidrigt mörkt och illaluktande som djungeln. Men där inne kunde han alltid träffa sin käre stallbroder och pratkamrat Ngurn, som alltid var villig att berätta en historia eller föra en diskussion, medan han satt där i dödens aska och i den dämpade röken skickligt vred och vände människoskallarna som hängde ner från takbjälkarna. Ty mellanperioderna av medvetande under den långa sjukdomen hade han använt till att lära sig de psykologiska elementen och uttalssvårig-

•5heterna i det språk Ngurns och Balattas och Gngngns stam talade — Gngngn var den tomhuvade unge hövdingen som fördes i ledband avNgurn och som, enligt vad som viskades, var Ngurns son.

»Kommer den röde att tala i dag?» frågade Bassett, som nu så vant sig vid den gamla mannens vidriga sysselsättning att han till och med intresserade sig för hur långt rökningsprocessen framskridit.

Med fackmanblick undersökte Ngurn den skalle han för tillfället hade under arbete.

»Det dröjer tio dagar innan jag kan säga 'färdigt',» sade han. »Aldrig har någon haft sådana huvuden att bereda.»

Bassett smålog invärtes åt gubbens motvilja att tala med honom om den röde. Så hade det alltid varit. Aldrig, under inga omständigheter, hade Ngurn eller någon annan av den underliga stammen givit den minsta antydan om hur den röde egentligen kunde vara beskaffad. Kroppslig måste den röde vara för att kunna ge ifrån sig det underbara ljudet, och fastän han kallades den röde kunde Bassett ej vara säker på att rödt verkligen var hans färg. Hans handlingar och hans makt voro minsann tillräckligt röda, att döma av de svävande antydningar han samlat. Den röde, hade Ngurn sagt, var inte allenast mera djuriskt stark än grannstammarnas gudar, alltid törstig efter de levande människooffrens röda blod, utan själva granngudarna offrades och torterades inför honom. Han var gud för ett dussin förbundna byar sådana som denna, som var förbundets medelpunkt och styrande by. Tack vare den röde guden hade många främmande byar blivit härjade och till och med ut-

16plånade och fångarna offrade åt den röde. Så var det i våra dagar, och så hade det varit alltsedan gamla tider enligt alla släktleds muntliga traditioner. Då han, Ngurn, var en ung man, hade stammarna bortom gräsfälten gjort ett fientligt infall. Under härnadståget hade Ngurn och hans stridsmän tagit många fångar. Över fem tjog barn hade man tappat allt blodet av inför den röde, och många många flera män och kvinnor.

Dundraren var ett annat av Ngurns namn på den hemlighetsfulle guden. Ibland kallades han också Den starke roparen, Gudsrösten, Fågelstrupen, Han med en strupe ljuvlig som honungsfågelns, Solsångaren och Stjärnornas son.

Varför Stjärnornas son? frågade Bassett Ngurn förgäves. Enligt denne gamle djävulsdoktor hade den röde alltid varit just där han var nu, alltid sjungit och åskat ut sin vilja över människorna. Men Ngurns far, som insvept i vittrande gräsmattor ännu hängde över deras huvud uppe mellan djävulshusets nedrökta takbjälkar, hade varit av annan åsikt. Denne hädangångne vise man hade trott att den röde härstammade från stjärnhimlen, ty varför — så resonerade han — hade de gamla och glömda stamfränderna annars kallat honom Stjärnornas son? Bassett kunde ej annat än erkänna att det låg något övertygande i detta argument. Ngurn försäkrade att under hela sitt långa livs alla år hade han sett många stjärnnätter, men aldrig hade han hittat någon stjärna på gräsfälten eller djupt inne i djungeln — och ändå hade han letat. Han hade visserligen sett stjärnor falla (så lydde hans svar på Bassetts invändning), men han hade också sett självlysandemossor och skämda köttstycken och eldflugor under mörka nätter och brasors lågor och de klart brinnande »ljusnätterna», men vad voro lågor och brand och glöd då de hade lågat, brunnit och glödt ut? Svar: minnen, bara minnen av ting som upphört att vara till, liksom minnen av fullbordade parningsakter och glömda festmåltider, begär som voro vålnader av begär, glimmande, flammande, brinnande, men omöjliga att tillfredsställa. Var var gårdagens hunger? Det rostade köttet av vildsvinet som jägarens pil ej lyckats fälla? Flickan som dog ogift innan den unge mannen lärde känna henne?

Ett minne var ingen stjärna, påstod Ngurn. Hur kunde ett minne vara en stjärna? Och efter hela sitt långa liv såg

han ännu den stjärnströdda himlen oförändrad. Aldrig hade han märkt att en enda stjärna lämnat sin vanliga plats. Dessutom voro stjärnor eld, och den röde var ingen eld — men denna sista ofrivilliga upplysning sade Bassett ingenting.

»Kommer den röde att tala i morgon?» frågade han.

Ngurn ryckte på axeln som om han velat säga:

vem vet?

»Och dagen därpå — och dagen därpå?» envisades Bassett.

»Jag skulle gärna vilja röka ditt huvud», sade Ngurn för att byta om samtalsämne. »Det är olikt alla andra huvuden. Ingen medicinman har ett sådant huvud. För resten skulle jag vilja behandla det omsorgsfullt. Jag skulle ta flera månader på mig. Månar skulle komma och gå, och röken skulle vara mycket svag, och jag skulle själv samla bränsle till rökningen. Skin-

18net skulle inte rynka sig. Det skulle bli lika slätt som ditt skinn är nu.»

Han steg upp och från de mörka takbjälkarna svärtade av otaliga skallars inrökning, och där dagsljuset endast var skymning, tog han ner ett i en halmmatta insvept bylte och började öppna det.

»Det här är ett sådant huvud som ditt», sade han, »men det är illa rökt.»

Bassett spetsade öronen vid antydningen att det var en vit mans huvud, ty han hade för länge sedan kommit till den övertygelsen att dessa djungelinvånare midt på den stora ön aldrig haft något att göra med vita människor. Han hade iakttagit att de alis icke kände till den beche-de-mer-engelska, som är allmänt spridd i den västra delen av Söderhavet. Ej heller kände de till tobak eller krut. Sina få dyrbara knivar, gjorda av bandjärnsbitar, och sina få och ännu dyrbarare tomahawker, gjorda av sådana godtköpsyxor som förekomma i byteshandeln, hade han antagit att de kommit över i krig med djungelstammarna bortom gräsfälten och att dessa i sin tur hade bytt sig till dem av kustborna som bodde på strändernas korallrev och då och då kommo i beröring med vita män.

»Folk ute i värden förstår sig inte på att röka in huvuden», förklarade gamle Ngurn, i det han ur den smutsiga mattan tog fram och lade i Bassets händer något som otvivelaktigt var en vit mans skalle.

Den var alldeles säkert gammal, och att den tillhört en vit man intygades av det blonda håret. Han kunde ha svurit på att den en gång suttit på en engelsmans hals och det en engelsman från äldre tider

19att döma av de tjocka guldringar som ännu sutto instuckna i de förtorkade örsnibbarna.

»Ja, ditt huvud . ..» började djävulsdoktom åter med sitt favoritämne.

»Jag skall säga dig en sak», avbröt Bassett som nu kom på en idé. »Då jag dör, skall jag låta dig få mitt huvud att röka, om du först låter mig få se den röde.»

»Jag får ditt huvud i alla fall, då du är död», svarade Ngurn avvisande. Han tillade med vildens brutala uppriktighet: »För resten kommer du inte att leva länge. Du är nästan en död man nu. Du kommer att bli allt svagare. Om några få månader skall jag ha dig här och vända dig av och an i röken. Det är roligt att under de långa eftermiddagarna vända huvudet av en som jag har känt så bra som dig. Och jag skall tala med dig och berätta dig de många hemligheter du vill veta. Det gör ingenting, ty då är du död.»

»Ngurn», hotade Bassett, plötsligt förargad. »Du känner till den lille Dundraren i mitt järn.» Han syftade på sin allsmäktiga och allmänt fruktade bössa.) »Jag kan döda dig när som helst, och då får du inte mitt huvud.»

»Då får Gngngn det, eller någon annan av mitt folk», försäkrade Ngurn fogligt. »Och då kommer det ändå att vändas och svängas i röken här i djävulshuset. Ju förr du dödar mig med din lille Dundrare, desto förr kommer ditt huvud att vändas i röken.»

Bassett visste att han var slagen i diskussionen.

Vad var den röde? undrade Bassett tusen gånger under den följande veckan, medan han tyckte sig

20samia krafter. Vad var upphovet till det underbara ljudet? Vad var denne Solsångare, denne Stjärnornas son, denna hemlighetsfulla gudomlighet, lika djuriskt formad som de svartulliga och aplika människodjur som dyrkade honom, och vars silverklara och tjurlikt dånande sånger och befallningar han så länge hört på ett avstånd som var tabu för honom?

Han hade ej lyckats muta Ngurn med den självklara utsikten att få röka in hans huvud då han var död. Gngngn, fastän idiot och hövding, var för idiotisk, för mycket under Ngurns kommando, för att tas med i räkningen. Återstod Balatta, som fortfarande tillbad honom alltsedan den stund då hon träffade på honom och petade upp hans blå ögon till att skåda hennes groteska kvinnliga fulhet. Hon var en kvinna, och han hade länge vetat att det enda sättet att förmå henne att förråda sin stam var att vädja till hennes kvinnohjärta.

Bassett var kinkig. Han hade aldrig övervunnit sin första fasa över Balattas ohyggliga fulhet. Hemma i England hade kvinnligt behag, även i bästa fall, endast haft en svag effekt på honom. Men med en beslutsamhet, som endast hos en man i stånd att bli martyr för vetenskapens skull, grep han sig nu an med att kränka hela sin naturs finess och känslighet genom att göra sin kur för denna obeskrivligt motbjudande negress.

Han ryste, men med bortvändt ansikte dolde han sina grimaser och sväljde sitt äckel, då han lade armen om axlarnas smutsskorpa och kände hennes ulliga, av härsken olja luktande hår snudda vid sin hals och haka. Men han nästan skrek då hon så

21genast i kurtisens början dukade under för denna smekning och gav ifrån sig små underliga kuttrande läten av förtjusning och grymtade som ett svin. Det var för mycket. Och den nästa akten i denna underliga kärlekskomedi bestod i att han tog henne med sig ner till ån och skurade henne någorlunda ren.

Sedan ägnade han sig åt henne som en trogen riddare och så länge i taget som hans vilja kunde få bukt med hans motvilja. Men han ryggade tillbaka för ett giftermål, som hon ivrigt föreslog, med vederbörligt iakttagande av stammens sedvänjor. Lyckligtvis iakttogos tabulagarna strängt. Så t. ex. kunde Ngurn aldrig röra vid benen, köttet eller huden av en krokodil. Det hade stadgats vid hans födelse. Gngngn var till och med förbjuden att röra vid en kvinna. Om en sådan befläckelse inträffade, kunde den endast försonas genom den brottsliga kvinnans död. Det hade händt en gång sedan Bassett kom dit, att en nio års flicka, som sprang och lekte, snavade och ramlade på den helige hövdingen. Flickan försvann. Balatta berättade Bassett viskande att hon legat i tre dagar och nätter döende inför den röde. Vad Balatta beträffade, var brödfrukt hennes tabu. Och det var Bassett tacksam för. Vatten kunde ju ha varit hennes tabu.

P^ör sin egen räkning skaffade han sig ett särskilt tabu. Han kunde endast gifta sig, förklarade han, då Södra korset stod högst på himlen. Som han kunde sin astronomi, fick han därigenom en respit på nära nio månader, och han litade på att han inom denna tid antingen skulle vara död eller ha flytt till kusten med full kännedom om den röde guden och källan

22till hans underbara röst. Först hade lian inbillat sig att den röde var någon kolossal staty, som Memnon-stoden, som gav ifrån sig ljud under vissa av solskenet framkallade temperaturförhållanden. Men då efter ett krigståg en flock fångar tagits och deras offring försiggått om natten, midt under regnet, då solen ej kunde spela någon roll, och den röde därvid varit högljuddare än vanligt, förkastade Bassett denna hypotes.

I sällskap med Balatta och ibland med män eller kvinnoflockar fick han fritt ströva omkring över tre kvadrater av kompassen. Men den fjärde, där den röde höll till, var tabu. Han gjorde Ballatta sin kur grundligare — såg också till att hon tvättade sig oftare. Det evigt kvinnliga hos henne gjorde henne i stånd till vilket förräderi som helst för kärleks skull. Och ehuru blotta åsynen av henne vållade honom kväljningar och han blev utom sig av förtvivlan om han rörde vid henne och fastän hennes fruktansvärda fulhet stod för honom som en skräckbild varje gång han tänkte på henne, kunde han ej undgå att se hur könslagen verkade på henne och gjorde hennes eget liv mindre dyrbart än hennes blivande makes lycka. Julia eller Balatta? Var låg skillnaden? Den mjuka och ömma produkten av den högsta civilisation eller hennes djuriska typ för urtidens människohona? Det fanns ingen

skillnad.

Bassett var först och främst naturvetenskapsman, i andra rummet människa. Han anställde experiment inne i Guadalcanals djungel, liksom han skulle ha gjort ett kemiskt experiment i ett laboratorium. Han stegrade sin hycklade glöd för vildinnan, på samma

23gång som han stegrade sitt våldsamt befallande krav på att hon skulle visa honom den röda guden ansikte mot ansikte. Det var den gamla historien, resonerade han, kvinnan måste betala, och det inträffade en dag, då de båda två höllo på att fånga den namnlösa och hittills oklassificerade lilla svarta fisken, en halv tum lång, halvt ål, halvt fjällbeklädd, rundJagd med laxröd rom, som levde i sötvatten och ansågs som en fullkomlig delikatess, antingen man åt den rå och hel, färsk eller rutten. Balatta kastade sig framstupa i djungelmarkens jäsande dy, tog om hans vrister med händerna, kysste hans fötter och gav ifrån sig sörplande ljud som kom honom att känna iskalla kårar utefter ryggraden. Hon bad att han skulle döda henne hellre än att fordra detta sista kärleksbevis av henne. Hon berättade honom om straffet för den som bröt mot den rödes tabu — en veckas tortyr, vars detaljer hon gnällande beskrev med ansiktet i smutsen, tills han förstod att han ännu bara var en okunnig pojke i fråga om att tänka sig vilka ohyggligheter människor voro i stånd att begå mot varandra.

Men Bassett envisades att få sin vilja fram på hennes bekostnad, han ville lösa den med den rödes sång förknippade gåtan, om hon också skulle dö en långsam och förfärlig död tjutande av smärta. Och Balatta, som bara var en kvinna, gav efter. Hon förde in honom på det förbjudna området. Ett brant berg, som sköt in norrifrån och mötte en dylik inklämning från söder, klämde ihop ån, där de fiskat, till en djup och mörk klyfta. Sedan de gått ett stycke genom klyftan, höjde vägen sig brant tills de gingo

24över ett kalkstensbälte som drog till sig hans geologöga. Alltjämt klättrande, ehuru han ofta måste stanna, så matt och svag var han, gåvo de sig uppför skogklädda höjder tills de kommo ut på en kal platå. Bassett såg att den utgjordes av svart vulkanisk sand och visste att han med en liten magnet skulle ha kunnat dra till sig en hel mansbörda av de skarpkantade sandkorn han trampade på.

Hållande Balattas hand och ledande henne framåt kom han sedan till målet — en tydligen konstgjord ofantlig avgrund midt på platån. Gamla historier, fragmentariska minnen ur handboken för sjöfarande på Söderhavet, flögo genom hans huvud. Det var Men dana som hade upptäckt öarna och givit dem namnet Salomonsöarna i den tron att han funnit denne härskares fabelaktiga gruvor. Han hade skrattat åt den gamle sjöfararens barnsliga lättrogenhet, och ändå stod nu han själv, Bassett, vid brädden av en sänka i marken som avgjort liknade diamantgruvorna i Södra Afrika.

Men det var inga diamanter han såg där nere. Det var snarare en pärla med en pärlas djupa skiftande färgspel, men så stor att alla världens pärlor sammansmälta till en enda ej skulle ha räckt till för att bilda den, och av en färg som ingen pärla, och ingenting annat för resten, någonsin kunde förete, ty det var den röde gudens färg. Och Bassett förstod genast att detta var den röde guden. En fullkomligt cirkelrund kittel, drygt två hundra fot i diameter och med ett djup av hundra fot. Han jämförde dess färg med japansk lackfernissa. Han antog verkligen att det var ett slags lackering anbragt

25av människor, men alldeles tör konstrikt åstadkommen för att kunna härstamma från vildarna. Klarare än klart körsbärsrödt var färgen så yppig som om den även vilat på ett underlag av rödt. Den glödde och strålade i solskenet som om den hämtat sin lyskraft från flera lager av rödt.

Förgäves sökte Balatta övertala honom att icke gå ner. Hon kastade sig framstupa på marken, men då han fortfor att gå utför spiralvägen i gruvkittelns vägg, följde hon efter med krökt rygg och jämrande av förskräckelse. Att den röda cirkelformiga avgrundens urgrävande kostat stora ansträngningar, var tydligt. Med tanke på det ringa invånarantalet i de förbundna tolv byarna och deras primitiva verktyg och metoder förstod Bassett att tusentals släktleds arbete knappast kunde ha åstadkommit denna ofantliga urholkning.

Bottnen var beströdd med människoben, och däribland lågo vanställda och illa tilltygade bygudar av trä och sten. Några, betäckta med oanständiga totem-figurer och teckningar, voro urholkade ur fyrtio à femtio fot långa

trädstammar. Han lade märke till att där ej funnos några haj- och sköldpaddgudar, som äro så vanliga i kustbyarna, och häpnade över att hjälmmotivet återkom så ofta. Vad visste dessa djungelvildar i Guadalcanals mörkaste inre om hjälmar? Hade Mendanas soldater burit hjälmar och trängt fram ända hit för flera hundra å.r sedan? Varifrån hade buskmännen annars fått motivet?

Bassett gick över denna matta av gudabeläten och ben, med den kvidande Balatta hack i häl, steg in i den rödes skugga och gick så nära intill den höga,

26lodräta väggen att han kunde vidröra den med sina fingerspetsar. Nej, detta var ingen lackfernissa. Ej heller var ytan slät, som den i så fall skulle ha varit. Tvärtom, den var rynkig och hålig, och här och där syntes fläckar som antydde hetta och smältning. Ämnet var metall, ehuru olik ali annan metall eller metall-legering han hittills känt till. Vad färgen beträffar, kom han till den slutsatsen att den ej var pålagd. Det var metallens egen färg.

Han rörde på fingerspetsarna, som han hittills hållit alldeles stilla, strök dem mot ytan och kände hur hela den gigantiska rundeln fick liv och gav svar. Det var otroligt! En så lätt beröring på en så stor massa! Men den skälvde under fingertopparnas smekning i rytmiska vibrationer som blevo viskningar, sus och mummel — men ljudet var så alldeles nytt, så gäckande svagt att det endast blev en skimrande väsning, så mycket att det var häpnadsväckande ljuvligt, det var som om en liten älva blåst i sitt horn, och Bassett gjorde den reflexionen att just så skulle det låta om en gud ringde i sin klocka och sände dess ljudböljor till jorden tvärs igenom världsrymden.

Han kastade en frågande blick på Balatta, men den rödes röst som han framkallat hade slungat henne framstupa på marken, och där låg hon och stönade bland benen. Han fortfor att betrakta undret. Det var ihåligt och bestod ej av någon på jorden känd metall, lydde hans slutsats. Forntidens folk hade med rätta givit det namnet Stjärnornas son. Endast från stjärnorna kunde det ha kommit, och det var ej något alster av slumpen. Det var en skapelse av konst och intelligens. En så fulländad form och en sådan ihålig-

27het som här utan tvivel förefanns kunde ej vara resultatet av en tillfällighet. Det var helt säkert ett barn av klokskap, avlägsen och ofattbar, som arbetade rent materiellt, i metaller. Han stirrade häpen på underverket, och i hans hjärna brusade en vild hetsjakt av-gissningar angående denne fjärran ifrån komna gäst, som hade vågat sig ut i rymdens natt, ilat förbi stjärnorna och nu reste sig framför honom och över honom, uppgrävdt av tåliga människoätare, urgröpt och lackeradt genom eldbad i två olika luftlager.

Men var färgen framkallad av hettans inverkan på en känd metall? Eller var den en inneboende egenskap hos själva metallen? Han stack in udden av sin pennkniv för att undersöka materiens konsistens. Ögonblickligen brast hela kitteln ut i väldiga viskningar, skarpt protesterande; de hade nästan en guldklang, om man kan säga att en viskning klingar, deras ton steg och sjönk, registrets bägge yttersta punkter hotade att sluta cirkulera och smälta samman till det dån snarlikt en tjurs vrålande, som han så många gånger hade hört på tabuavstånd.

Glömmande ali försiktighet och att det kanske kunde gälla livet, förhäxad av detta otänkbara och ofattliga, höjde han armen till ett kraftigt hugg med kniven, men hindrades av Balatta. Hon reste sig på sina knän i förtvivlad skräck, slog armarna om honom och besvor honom att avstå. I sitt vilda begär att göra intryck på honom bet hon sig själv i armen så att tänderna trängde ända in till benpipan.

Han märkte knappt vad hon gjorde, men han gav mekaniskt vika för sina mildare instinkter och hejdade sin kniv. För honom hade människolivet krympt

28tillsammans till ett intet inför denna väldiga påminnelse om ett högre liv uppe i stjärnornas värld. Som om hon varit en hund tvingade han den lilla fula vildinnan att stiga upp och följa honom på hans vandring rundtom cirkeln. Då han hunnit ett stycke, träffade han på något förfärligt. Bland allt annat kände han igen de genom solhettan skrumpnade kvarlevorna av den nioåriga flickan som råkat förgripa sig på hövdingen Gngngns personliga tabu. Och bland vad som var kvar av dem som dött påträffade han också vad som var kvar av en som ännu icke hade dött. Det var ej utan skäl som denna negerstam uppkallat sig själv efter den röde och i honom såg sin egen avbild, som de bemödade sig att' blidka och behaga genom sådana röda offer.

Längre bort, alltjämt trampande på ben och bilder av människor och gudar, som utgjorde golvet i detta gamla offerhus, träffade han på det maskineri som satte den röde i stånd att låta sin röst dåna ut över djungelbältet och gräsfälten ända ner till den avlägsna Ringmanustranden. Det var enkelt och primitivt liksom hela denna den rödes fulländade skapelse. Ett slags hängande murbräcka, en femtio fot lång stock, med snidade dynastier av gudar, den ena ovanför den andre, var och en klädd i hjälm, var och en sittande i en krokodils öppna gap, sattes i rörelse medels rep, snodda av slingerväxter, från spetsen av en pyramid bestående av tre stora trädstammar, vilka också voro täckta med snidade, grinande och groteska uttryck för de nu levande människornas föreställningar om konst och om gudar. Från murbräckan nedhängde rep av lianer varigenom stocken kunde inriktas och sättas

29i rörelse och drivas med kraft mot den väldiga, röd-skimrande väggen.

Det var här som Ngurn tjänstgjorde och förrättade gudstjänst för egen räkning och för de tolv stammarna under honom. Bassett skrattade högt, nästan som en vansinnig, vid tanken på att denne underbare budbärare, som bevingad sänts ut i rymden av visa varelser, fallit ner bland australnegrer och dyrkats av ap-lika, människoätande vildar och huvudjägare. Det var som om Guds ord hade fallit ner i smutsen och dyn under helvetets botten, som om Jehovas budord överräckts på stentavlor till aporna i en zoologisk trädgårds bur, som om bergspredikan hållits i en tjutande samling av dårar.

*

*

Veckorna gingo långsamt. Nätterna tillbragte Bassett av eget fritt val på djävulshusets askgolv under de alltid svängande, småningom inrökta huvudena. Anledningen var att detta var tabu för det föraktade kvinnokönet och därför en tillflykt för honom undan Balatta, som blev allt mera efterhängsen och farligt älskogsfull ju högre Södra korset steg på himlen och markerade bröllopets annalkande. Sina dagar tillbragte Bassett i en hängmatta i skuggan av det stora brödfruktträdet utanför djävulshuset. Det blev avbrott i detta program, då han under sina härjande feberanfalls medvetslösa perioder låg dagar och nätter i huvudskallehuset. Han ansträngde sig alltjämt att bekämpa febern, att få leva, fortsätta att leva,

3obli stark och allt starkare ända till den dag då han skulle bli stark nog att våga sig ut över gräsfältet och djungelbältet där bortom, komma ner till stranden och träffa på någon kits eller skonare, som var ute för att värva negerarbetare, och återvända till civilisationen och civiliserade människor, för vilka han kunde berätta om budbäraren från andra världar, som vidskepligt dyrkad av djurmänniskor låg där allra innerst i hjärtat av Guadalcanal.

Andra nätter, då han låg länge kvar under brödfruktträdet, såg han i timtal stjärnorna långsamt gå ner i väster bakom den svarta djungelväggen som man skjutit tillbaka för att åstadkomma en öppen plats för byn. Han hade icke så ytliga kunskaper i astronomi, och det roade den sjuke mannen att spekulera över invånarna på dessa otroligt avlägsna solars osedda världar, där livet som en skygg gäst smög sig fram ur materiens nattsvarta kryptor för att sola sig i deras ljus. Han kunde lika litet tänka sig några gränser för tiden som för rummet. Inga frätande radiumspekulationer hade rubbat hans fasta vetenskapliga tro på kraftens bevarande och materiens oförstörbarhet. Det måste ha funnits himlakroppar i alla tiders tider. Och i denna världsaltets jäsning måste helt säkert allt vara jämförelsevis lika, jämförelsevis av samma substans eller substanser, frånsett jäsningens nycker. Allt måste lyda eller utgöra samma lagar som utan avvikelser gingo igen i allt vad människorna ha upplevat. Därför, påstod och erkände han, måste världar och liv vara något som följde med alla solar, liksom de hörde till den särskilda solen i hans eget solsystem.

3»Just som han låg här under brödfruktträdet, en intelligens som blickade ut över stjärnhavet, måste hela universum vara utsatt för ständigt beskådande av otaliga ögon liknande hans, ehuru säkerligen annorlunda, tillhörande intelligenser som frågade och spanade efter det helas mening och sammansättning. Medan han resonerade så, kände han att hans själ i frändskap slöt sig samman med dessa upphöjda kamrater, detta myller av varelser vilkas blick evigt var inriktad på oändlighetens förhänge.

Vilka voro de, vad voro de, dessa långt avlägsna och överlägsna varelser som hade slagit en bro över himlen med sin gigantiska, rödskimrande, himmelskt sjungande budbärare? Säkerligen hade de också för längesedan vandrat de vägar, där människan så nyligen, enligt kosmos' hävder, satt sin fot. Och för att kunna sända ett sådant budskap över rymdens svalg hade de säkerligen nått de höjder, mot vilka människan i tårar och arbete och blodig svett, i många rådslags mörker och förvirring, så långsamt kämpade sig upp. Och hurudana voro de där uppe på sin höjd? Hade de kämpat sig till Broderskap? Eller hade de lärt sig att kärlekens lag å dömer svaghet och förfall som straff? Var livet en strid? Var hela universums lag det naturliga urvalets skoningslösa lag? Och den angelägnaste och mest spännande frågan, fanns deras fjärran sanningar, deras för längesedan erövrade visdom ännu inristad i den rödes stora metallhjärta, väntande på att bli tolkad av den första jordmänniskan? En sak var han säker på: den klingande sfären var icke en droppe röd dagg som en marterad sol rist från sin lejonman. Den var ett alster av med-

32veten avsikt, icke av slumpen, och den bar inom sig stjärnornas tal och visdom.

Vilka maskiner och element och betvingade krafter, vilka kunskaper och mysterier och ödesbetvingande insikter gömde den icke inom sig I Då så mycket kunde stoppas in i en så liten sak som grundstenen till en offentlig byggnad, skulle denna ofantliga rund helt säkert innehålla väldiga historier, avgrunder av-forskningar långt utöver en människas vildaste föreställningar, lagar och formler som, lätt tagna i besittning, skulle komma människans liv på jorden, individens och släktets, att svinga sig upp från sin nuvarande smuts till ofattliga höjder av renhet och makt. Det var Tidens största gåva till den blinda, omättliga och himmelsträvande människan. Och honom, Bassett, hade förlänats den stolta gåvan att vara den förste som tog emot detta budskap från människans bröder ovan stjärnorna!

Ingen vit man och ännu mindre någon man av de andra djungelstammarna hade fått se den röde guden och ändå behålla livet. Det var den lag som Ngurn predikat för Bassett. Det fanns något som kallades allmänt broderskap, hade Bassett ofta svarat honom. Men det hade Ngurn högtidligt förnekat. Till och med till det allmänna broderskapet tog den röde ingem hänsyn. Endast en man född inom stammen kunde få se den röde och behålla sitt liv. Men nu, då hans brottsliga hemlighet endast var känd för Balatta, vars skräck för att bli offrad åt uen röde förseglade hennes mun, var hans belägenhet helt annorlunda. Vad han hade att göra var att övervinna de avskyvärda febrar som försvagade honom och återvändatill civilisationen. Sedan skulle han komma tillbaka dit med en expedition och, om också Guadalcanals hela befolkning skulle nedgöras, ur den rödes hjärta tvinga fram budskapet till vår värld från andra världar.

Men Basetts återfall blevo allt tätare, hans korta konvalescenser allt kraftlösare, hans perioder av medvetslöshet allt längre, och trots allt vad hans ofantligt starka konstitution förespeglade honom kom han slutligen till det resultatet, att han ej skulle leva så länge att han kunde vandra över gräsfälten och genom de farliga stranddjunglerna och komma ner till havet. Han tacklade av medan Södra korset steg allt högre på himlen, och nu visste till och rned Balatta att han skulle dö före den av hans tabu bestämda bröllopsdagen. Ngurn gjorde själv utflykter och samlade bränsle till inrökningen av Bassetts huvud och skröt för honom hur skickligt han skulle gå till väga, då Bassett var död. Själv tog Bassett det lugnt. Livet hade sjunkit för länge och för djupt inom honom för att han skulle vara rädd för det förestående utslocknandet. Han fortfor att envisas under omväxlande perioder av fullständig och halv medvetslöshet, varunder han liksom drömmande och frånvarande undrade om han verkligen en gång sett den röde guden eller om alltsammans endast varit feberfantasier.

Så kom den dag då allt töcken och alla spindelvävar skingrades, då han kände sin hjärna klar som en klockas klang och tydligt bedömde sin kroppsliga svaghet. Han kunde varken lyfta hand eller fot. Han hade så föga makt över sin kropp att han knappast visste av att han hade någon. Kroppen hade endast ett svagt fäste vid själen, och under sina korta klar-

34hetsstunder visste hans själ, just genom sin klarhet, att förintelsens mörker var nära. Han visste att slutet förestod, visste att han verkligen med sina egna ögon hade sett den röde budbäraren mellan världarna, visste att han ej skulle få leva och föra fram budskapet till mänskligheten, detta budskap som, så vidt han kunde förstå,

kanske redan i tio tusen år väntat i Guadal-canals innandömen på att bli hört av en människa. Och Bassett fattade modigt sitt beslut, ropade ut Ngurn i skuggan av brödfrukträdet och överlade med den gamle djävulsdoktorn om anordningarna vid hans sista livsansträngning, hans sista äventyr i levande livet.

»Jag känner till lagen, Ngurn», sade han till sist. »Den som ej hör till ditt folk får ej skåda den röde och behålla sitt liv. Jag skall i alla fall dö. Edra unga män skola bära bort mig inför den rödes åsyn och jag skall se honom och höra hans röst och sedan dö för din hand, Ngurn. Därigenom skola tre ting tillfredsställas: lagen, min önskan och din längtan att så mycket förr komma i besittning av mitt huvud, på vilket alla dina tillredelser vänta.»

Ngurn samtyckte till detta och sade:

»Det är bäst så. En sjuk man som inte kan bli frisk är dåraktig om han vill leva ännu en liten tid. Det är alltså bäst för den som lever att gå bort. Du har varit mycket besvärlig på den sista tiden. Nog för att det har varit bra för mig att få tala med en så vis man. Men vi ha inte talat mycket på flera månars dagar. I stället har du tagit upp rum i huvudskallarnas hus, väsnats som ett döende svin eller talat mycket och högt på ditt eget språk, som jag inte förstår. Det har varit störande för mig, ty jag tycker

35om att tänka på ljusets och mörkrets stora ting medan jag vänder huvudena som jag röker in. Ditt myckna oväsen har sålunda varit ett hinder för mig att inhämta den djupa visdom som måste bli min innan jag dör. Vad dig beträffar, som mörkret redan ruvar över, är det bäst att du dör nu. Och jag lovar dig att under de långa kommande dagarna, då jag vänder ditt huvud i röken, skall ingen av stammens män komma in och störa oss. Och jag skall berätta dig många hemligheter, ty jag är en gammal man och mycket vis, och jag skall lägga visdom till visdom medan jag vänder ditt huvud i röken.»

Man förfärdigade alltså en bår, och buren på ett halvt dussin mäns axlar begav Bassett sig ut på det sista lilla äventyret som för honom skulle avsluta livets stora äventyr. Med en kropp som han knappt kände, ty även smärtan hade övergivit den, och med en klar hjärna som satte honom i stånd att i lugn extas njuta av sin återvunna tankeskärpa, låg han på den gungande båren och såg den bleknande världen dra förbi, betraktade för sista gången brödfrukträdet utanför djävulshuset, den skumma dagern under det tätt hopflätade djungeltaket, den mörka hålvägen mellan bergen som trängt sig tillsammans, sadeln av skrovlig kalksten och platån av svart vulkanisk sand.

De buro honom utför kittelns spiralvägg, som omkretsade den lysande, glödande röde guden vars strålande glans och ljus alltid tycktes redo att övergå i ljuv sång och imponerande dån. Och över ben och trästockar av offrade människor och gudar buro de honom, förbi andra offer som ännu levde, till den trebenta galgen med sin väldiga murbräcka.

36Här satte Bassett sig mödosamt upp, med Ngurns och Balattas tillhjälp, skälvande i hela nedre delen av kroppen, och betraktade den röde med klara, stadiga, allseende ögon.

»En gång, Ngurn», sade han utan att ta sina ögon ifrån den skinande, vibrerande ytan, varpå alla nyan-anser av körsbärsrödt oavbrutet spelade, ständigt i spänning att förvandla sig till ljud, bli silkeslent fras, silverklara viskningar, gyllne surr av strängar, älvors sammetsmjuka flöjttoner eller ett åskdunders fylliga ackord.

»Jag väntar», sade Ngurn efter en lång paus och höll oförmärkt den långskaftade tomahawken redo till hugg.

»En gång, Ngurn», upprepade Bassett, »skall du låta den röde tala så att jag både kan se och höra honom. Hugg sedan till, då jag lyfter upp min hand så här; ty då jag lyfter upp handen böjer jag huvudet så att hugget kan komma åt att träffa mig bak på halsen. Men jag, Ngurn, som står i begrepp att för alltid säga farväl till dagens ljus, skulle gärna vilja dö med den rödes underbara röst sjungande majestätiskt i mitt öra.»

»Och jag lovar att aldrig skall ett huvud ha blivit så väl inrökt som ditt», försäkrade Ngurn honom, i det han gav sina män en vink att ställa upp sig vid repen som satte svängstocken i rörelse. »Ditt huvud skall bli det största mästerstycket i min samling.»

Bassett smålog matt åt den gamles fåfänga. Då drogo männen tillbaka den snidade trädstammen ett långt stycke

och släppte den sedan. I nästa ögonblick föll han i hänryckning över den plötsliga skräl-

37len. Men vilken skräll! Den var mjuk som en samfälld sång av alla dyrbara metaller. Ärkeänglar talade i den; den var mera storartat skön än alla andra ljud, den var mättad med visdomen hos övermänniskorna på andra solars planeter, den var Guds röst, förförisk och befallande. Och hur underbar var inte denna metall från världsrymden! Bassett såg med egna ögon färgerna förvandla sig till ljud, tills hela den synliga ytan av den väldiga kitteln myllrade och skälvde och ångade av ljud eller färg, han visste inte vilketdera. I detta ögonblick voro alla luckor i materiens enhet fyllda för honom, kraftens och materiens sammansmältning och övergång i varandra hade ej längre några hemligheter för honom.

Tiden gick. Bassett väcktes slutligen ur sin extas genom en otålig åtbörd av Ngurn. Han hade alldeles glömt den gamle medicinmannen. En blixtsnabb idé kom Bassett att skratta till hest. Hans bössa låg bredvid honom på båren. Allt vad han hade att göra var att rikta mynningen mot sin tinning och trycka av så att hans huvud flög i spillror.

Men varför bedra honom? lydde Bassetts nästa tanke. Gamle Ngurn var en huvudjägare, en människoätare, lika mycket apa som människa, men han hade i alla fall, så godt han förstod, spelat ett ärligt spel. Ngurn var ett slags primitiv representant för etik, löftestrohet, hänsyn och humanitet. Nej, avgjorde Bassett, det skulle vara stor synd och en vanhederlig handling att lura den gamle i sista stunden. Hans huvud var Ngurns, och Ngurn skulle få röka in det.

Bassett lyfte upp handen till signal, böjde sig framåt, som överenskommet var, så att han blottade den

38första ryggradskotan, och glömde Balatta, som endast var en kvinna, och därtill en kvinna som ingen älskade. Utan att se det visste han när den skarpslipade yxan höjdes i luften bakom honom. Och i detta ögonblick, före det sista, föll det Okändas skugga över Bassett, en känsla av förestående häpnad då förlåten skulle rämna. Då han visste att hugget var i gång, just som stålet skar i köttet och nerverna, var det som om han sett framför sig Medusas, Sanningens lugna ansikte, och samtidigt med att yxan träffade det framstormande mörkret såg han sitt huvud långsamt och oavlåtligt vändas och vändas i djävulshuset vid brödfruktträdet.

Waikiki, Honolulu, 22 maj 1916.

DEN SLINKAN . . .

Det är somliga historier som måste vara sanna — de kunna ej tillverkas av en aldrig så finurlig diktkonstruktör. Och av samma skäl finns det historieberättare som man aldrig kan tvivla på. En sådan man var Julian Jones, fastän jag tvivlar på att de flesta som läsa detta skola tro på den historia Julian Jones berättade för mig. Men jag tror på den. Jag är så grundligt övertygad om dess sanning att jag är villig, ja angelägen, att sätta in kapital i företaget och själv ge mig i väg på vinst och förlust till ett fjärran land.

Det var i Australiens hus på Panama-Pacific-utställ-ningen som jag träffade honom. Jag stod framför en exposé av imitationer av de rekordklimpar som upptäckts på guldfälten på andra sidan jorden. De voro knöliga, vanskapade och klumpiga, och det var lika svårt att tro att de ej voro riktigt guld som det var att tro på de medföljande statistiska uppgifterna om deras vikt och värde.

»Det här är vad de där kängurujägarna kalla en klimp», sade en väldig basröst över min axel midt framför det största guldprovet.

Jag vände mig om och såg upp i Julian Jones dimblå ögon. Jag såg upp, ty han var ungefär sex fot ochfyra tum lång. Hans rufsiga sandgula hår föreföll lika färglöst och urblekt som hans ögon. Det var kanske solen som blekt ur hans färger; åtminstone hade hans ansikte spår av en gammal våldsam solbränna, som för länge sedan hade tunnats ut till gult. Medan hans ögon flyttades från de utställda föremålen och riktades mot mina, lade jag märke till ett egendomligt uttryck i dem, som om han förgäves sökte påminna sig någon ytterst viktig omständighet.

»Vad är det att anmärka på den där guldklimpen?» frågade jag.

Det frånvarande, inåtvända uttrycket försvann ur hans ögon, då han brummade:

»Storleken, vet jag.»

»Ja, den förefaller stor», medgav jag. »Men deri är alldeles säkert autentisk. Den australiska regeringen skulle knappast våga .. .»

»Stor!» avbröt han med en fnysning och en försmädlig min.

»Den största som man någonsin träffat på», började jag.

»Någonsin träffat på!» Hans dimmiga ögon glödde hett då lian fortfor: »Tror ni att varenda guldklimp som påträffats stå omtalade i tidningar och uppslagsböcker?»

»Nåja», svarade jag betänksamt, »om det finns en som inte står omtalad där, vet jag inte hur vi ska få höra talas om den. Om en verkligt stor klimp eller klimpfinnare hellre vill rodna osedd . . .»

»Så var det inte», inföll han hastigt. »Jag såg den med mina egna ögon, och för resten är jag alldeles för barkad för att rodna. Jag är järnvägsman, och

4ijag har varit ganska mycket i tropikerna. Förr var jag brun som mahogny — äkta gammal mahogny, och jag har mer än en gång blivit tagen för en blåögd spanior...»

Det var nu min tur att avbryta, och det gjorde

jag-

»Var den klimpen större än de här, mr —?»

»Jones, Julian Jones är mitt namn.»

Han grävde i sin bröstficka och tog fram ett kuvert adresserat till en sådan person, pöste restante San Francisco; och jag i min tur lämnade honom mitt kort.

»Roligt att bli bekant med er, sir», sade han och räckte mig handen, och hans basröst var så stark som om han varit van vid mycket buller eller stora vidder. »Jag har naturligtvis hört talas om er, sett ert porträtt i tidningarna o. s. v., och jag borde kanske inte säga det, men det vill jag i alla fall ni skall veta att jag inte sätter ett dugg värde på de där artiklarna ni skrev om Mexiko. Ni har alldeles om bakfoten. Ni begår samma misstag som alla andra g r i n g o s, då ni tror att en mexikanare är en vit man. Det är han visst inte. Det är ingen av dem — varken de mexikanska smörjburkarna eller de andra latin-amerikanarna eller hela fänaden. Ser ni, sir, de varken tänka eller resonera eller handla som vi. Till och med deras multiplikationstabell är olika. Ni tror att sju gånger sju är fyrtionio, men det tro inte de. De räkna ut det på annat sätt. Och inte heller är vitt vitt för dem. Låt mig ge er ett exempel. Om man köper kaffe till husbehov, ett skålpund eller tio skålpund i taget...»

42»Hur stor var guldklimpen som ni talade om?» frågade jag i bestämd ton. »Lika stor som den största av de här?»

»Större», sade han lugnt. »Större än hela klabbet som är utställt här, större än hela klabbet tillsammans, och ändå lite till». Han tystnade och såg på mig med oförskräckt min. »Jag inser inte varför jag inte skulle kunna tala litet utförligare med er om det där. Ni har ett renommé så att man nog kan lita på er, och jag har läst om att ni har haft ganska halsbrytande upptåg för er på riktigt avlägsna ställen. Jag har länge varit ute på spaning efter någon som kunde slå sig ihop med mig om det där jobbet.»

»Ni kan lita på mig», sade jag.

Och här kommer jag nu dragande med hela historien, svart på vitt, alldeles som han berättade den för mig medan vi sutto på en bänk vid sjön utanför Konstpalatset med fiskmåsarnas skrik i våra öron. Ja, han borde ha hållit sin överenskommelse med mig. Men jag går händelserna i förväg.

Då vi voro på väg ut för att söka oss en sittplats, kom en liten kvinnsperson, kanske trettio år, med urlakad hy, mest lik en bondgumma, framrusande till honom, pilsnabbt flaxande som måsarna där uppe och hakade sig fast vid hans arm med en fart och en obeveklig precision, som nästan kunde kallas mekanisk.

»Jaså, är du här nu!» skrek hon. »Du bara travar i väg och tänker inte ett dugg på mig.»

Jag blev formligen presenterad för henne. Det var tydligt att hon aldrig hört talas om mig, och hon fixerade mig buttert med sina listiga svarta ögon,

43som sutto nära ihop och voro runda och oroliga som en fågels.

»Du ämnar väl inta tala om för honom om den där slinkan?» jämrade hon.

»Seså, Sarah, här är det fråga om affärer», sade han i klagande ton. »Jag har så länge sett mig om efter en lämplig person, och då jag nu har träffat på honom, måtte jag väl ha rättighet att ge honom lite hum om vad som har händt.»

Det lilla kvinnset svarade icke, hon knep ihop sina tunna läppar som om hon haft munnen full av knappnålar. Hon tittade rätt framför sig på Juveltornet med så barsk min att ingen solglimt kunde mildra den. Vi gingo långsamt till sjön, lyckades träffa på en ledig soffa och slogo oss ner suckande av lättnad, då vi befriade våra marterade, utställningströtta fötter från att bära upp vår kroppstyngd.

»Man blir så gräsligt schackmatt», förklarade den lilla kvinnan nästan som på trots.

Två svanor kommo framseglande över det blanka vattnet och inspekterade oss. Då deras misstankar beträffande vår knusslighet eller brist på jordnötter bekräftats, vände Jones halvt ryggen till sin följeslagerska genom livet och berättade mig sin historia.

»Har ni någonsin varit i Ecuador? Lyd då mitt råd och far aldrig dit. Fast det tar jag tillbaka, för ni och jag kanske ska ge oss i väg dit tillsammans om ni kan få förtroende för mig och har kurage att våga resan. Ja, det är inte så många år sedan jag kom kravlande in dit på en rostig, halvrutten gammal lastdragare från Australien, som haft göra i fyrtio dagar att komma fram. Sju knop var den skutans

44fart i bästa fall, och vi hade haft fjorton dars storm norr om Nya Zeeland, och vi fick maskinskada två dagars väg från Pitcairn Island.

»Jag hörde inte till besättningen. Jag är lokomotivförare. Men jag hade blivit bekant med skepparen i Newcastle och var bjuden att följa med som hans gäst till Guayaquil. Ser ni, jag har hört att lönerna va' i stigande på den amerikanska järnvägen som går därifrån över Anderna till Quito. Men Graya-quil...»

»Är en feberhåla», inföll jag.

Julian Jones nickade.

»Thomas Nast dog i feber knappt en månad se'n lian stigit i land. Han var vår store amerikanske tecknare», tillade jag.

»Känner honom inte», sade Julian Jones lakoniskt. »Men vad jag vet det är att han inte på långt när var den förste som strök med. Ni skall få höra hur jag kom under fund med det. Lotsstationen ligger sextio miles nedåt floden. »Hur är det med febern?» sa' jag till lotsen som kom ombord tidigt på morgonen. »Ser ni det där barkskeppet från Hamburg», sa' han och pekade på ett stort fartyg som låg för ankar. »Kaptenen och fjorton man ä' redan döda, och kocken och två matroser hålla på att dö nu, och de ä' de sista som ä' kvar.»

»Och sannerligen hade han inte rätt. Och samtidigt dogo fyrtio personer om dagen i Guayaquil av gula febern. Men det var en småsak, skulle jag komma under fund med. Böldpesten och kopporna rasade, rödsot och lunginflammation kom befolkningen att smälta ihop, och järnvägen rasade allra värst. Jo,

45det är mitt allvar. För dem som envisades att fara med den var den farligare än alla de andra sjukdomarna tillsammans.

»Då vi fällde ankar utanför Guayaquil kom ett halvt dussin skeppare från andra ångbåtar ombord och varnade vår skeppare att inte låta någon av befälet gå i land annat än dem han ville bli av med. En roddbåt kom och hämtade mig från Duran, som ligger på andra sidan floden och är järnvägens slutpunkt. Och den hade med sig en man som flög uppför landgången tre skutt i taget, så ivrig var han att komma ombord. Då han kom upp på däck hade han inte tid att tala till någon av oss. Han lutade sig ut över relingen, knöt näven åt Duran och ropade: »Nu blev du bet ändå! Nu blev du bet!»

»Vem är det som har blivit bet?» frågade jag. »Järnvägen», sade han, i det han spände upp remmen och tog av sig sin stora Coltrevolver, som han hade på ett lätt åtkomligt ställe på vänstra sidan under rocken. »Jag stannade kvar så länge jag hade gjort upp om — tre månader —, men jag slapp ändå undan. Jag var konduktör.»

»Och det var den järnväg jag skulle tjänstgöra vid. Men det var ett intet mot vad han sedan talade om för mig. Järnvägen gick från Duran, som ligger i jämnhöjd med havet, ända upp till tolv tusen fot på Chimborazzo och ner till tio tusen fot i Quito på andra sidan om bergskedjan. Och det var så farligt att tågen inte gingo om nätterna. Passagerare med biljett ända fram måste stiga av och sova i byarna medan tåget väntade på att det skulle bli dager. Och varje tåg hade med sig en avdelning Ecuadorsoldater,

46som va' de farligaste av alla. De skulle beskydda passagerarna, men så snart det blev bråk böstade de av gevären och slöt sig till banditerna. Ser ni, så snart en tågolycka inträffade, var det första ecuadorindianerna ropade: »Döda alla gringos!» Så var det alltid, och de sköto ihjäl tågpersonalen och alla gringo-passagerare som sluppit med livet ifrån tågolyckan. Ja, det är deras aritmetik som är alldeles olik vår, efter vad jag sa' er för en stund sedan.

»Och ser man på tusan, innan dagen var slut skulle jag själv komma under fund med att den där f. d. konduktören inte ljög. Det var i Duran. Jag skulle göra. min första resa till Quito, dit skulle jag ge mig i väg följande morgon — det gick bara ett genomgående tåg i dygnet. Det var på eftermiddagen den första dagen jag var där, ungefär vid fyratiden, då exploderade ångpannan på »Guvernör Hancock» och lion sjönk på sextio fots djup alldeles utmed bryggan. Det var den stora färjan som förde järnvägspassagerare tvärsöver floden till Guayaquil. Det var en svår olyckshändelse, men den gav anledning till ännu värre. Vid halv femtiden började det komma stora fullastade tåg. Det var festdag, och de hade gjort en utflykt inåt landet från Guayaquil, och nu kom folkmassan tillbaka.

»Och folket — det var fem tusen — ville bli färjade över, och färjan låg på flodbottnen, och det var inte vårt fel. Men det var det enligt den mexikanska aritmetiken. »Slå ihjäl gringos!» ropade en av dem. Och det var ingenting att besinna sig på. De flesta av oss kommo undan med knapp nöd. Jag sprang hack i häl efter förste maskinisten och bar

47en av hans ungar åt honom, för lokomotiven skulle just ge sig i väg. Ser ni, där nere långt bort från ali ära och redlighet måste de alltid rädda sina lokomotiv, då det blir krakel, för utan dem kan man inte upprätthålla någon trafik. Ett halvt dussin amerikanska hustrur och lika många barn sutto hopkrupna på vagnsgolvet jämte oss andra, då vi gav oss i väg; och Ecuadorsoldaterna, som skulle ha skyddat våra liv och vår egendom, fyrade av sina gevär och öste över oss en störtskur av kulor innan vi kommo ur skotthåll.

»Vi övernattade ett stycke uppåt landet, och inte förr än dagen därpå kommo vi tillbaka för att ta reda på hur det stod till. Jo, det stod just vackert till. Varenda godsvagn och passagerarvagn, vartenda växelställ och till och med varenda tralla hade det mexikanska packet vräkt ner från bryggan i sextio fots vatten ovanpå »Governor Hancock.» De hade bränt ner lokomotivstallet, satt eld på kolförråden och tygat till reparationsverkstäderna alldeles skandalöst. Ja, och tre av våra kamrater hade de knäppt, och dem måste vi begrava i största hast. Det är hett där nere hela året om.»

Julian Jones gjorde en lång paus och över axeln studerade han sin hustrus ansikte, där hon satt med butter min och koxade rätt framför sig.

»Jag har inte glömt guldklimpen», försäkrade han mig.

»Inte den där slinkan heller», fräste det lilla kvinn-set, skenbarligen till sothönorna som paddlade på sjöns yta.

»Jag har hela tiden bara haft guldklimpen i sikte . ..»

48»Du hade aldrig behövt stanna i det där farliga landet», for hans hustru ut.

»Seså, Sarah», sade han i bedjande ton, »jag arbetade ju för dig.» Och till mig sade han som förklaring: »Risken var stor, men det var avlöningen också. I några månader förtjänade jag ända till fem hundra i guld. Och Sarah satt i Nebraska och väntade på mig .. .»

»Och vi hade varit förlovade i två år», beklagade hon sig för Juveltornet.

»— tack vare strejken och att jag kommit på svarta listan och fått tyfus nere i Australien, o. s. v.», fortfor han. »Och jag hade tur på den där järnvägen. Jag såg kamrater, nyss komna från Staterna, köla av, några inte en vecka efter sin ankomst. Om inte sjukdomarna och järnvägen gjorde kål på dem, så gjorde mexikanarna det. Men mitt öde ville det inte så, inte ens då jag körde mitt lok ner på bottnen av ett fyrtio fots hål som uppkommit genom översvämning. Jag förlorade min eldare, och konduktören och inspektören över rullande materialet (som råkade vara på väg ner till Duran för att möta sin fästmö) fingo sina huvuden avskurna av smörjburkarna och uppsatta på stakar. Men jag låg tyst som en liten råtta under ett par fot tenderkol, och de trodde att jag givit mig av till de sälla jaktmarkerna — jag låg där en dag och en natt, tills det blev lite lugnare. Ja, jag hade tur. Det värsta som hände mig var att jag förkylde mig en gång, och en annan gång fick jag en karbunkel. Men de andra grabbarna! De dog som flugor, antingen av gula febern, lunginflammation eller genom smörjburkarna och järnvägen.

Det tråkiga var att jag just inte hade något sällskap av dem. Knappt hade jag blivit lite närmare bekant med en av dem, förr än han flux la' sig att dö — utom en eldare som hette Andrews, och han blev rubbad på fullt allvar.

»Jag förtjänade bra på mitt jobb alltifrån början och bodde i Quito och bodde i ett stenhus med tak av väldiga spanska tegelpannor, som jag hade hyrt. Och jag hade aldrig mycket bråk med smörjburkarna, för jag lät dem åka gratis i tendern eller på kofånga-ren. Skulle jag köra av dem? Kommer aldrig i fråga. Jag såg nog när Jack Harris körde bort några stycken, och se'n fick jag vara med på hans begravning muy p r o n t o . ..»

»Tala engelska», väste det lilla kvinnset bredvid honom.

»Sarah tål inte att jag talar spanska», sade han urskuldande. »Det gör henne så nervös, att jag har lovat henne att låta bli. Ja, som sagt, jag mådde godt och allt gick utmärkt och jag lade av på mina löner för att få komma tillbaka till Nebraska och gifta mig med Sarah, då jag träffade på Vahna —»

>/Den slinkan!» väste Sarah.

»Seså, Sarah», bönföll hennes jätte till man, »jag bara nämner henne, annars kan jag ju inte tala om guldklimpen. Det var en kväll som jag körde loket — utan tågsätt — ner till Amato, ungefär trettio miles från Quito. Seth]Männers var min eldare. Jag höll på att lära honom sköta maskinen själv, och jag lät honom ta hand om loket medan jag satt på hang plats och tänkte på Sarah här. Jag hade just fått ett brev från henne, där hon som vanligt bad mig

50komma hem och som vanligt talade om hur farligt det var för en ogift karl som jag att flacka omkring lös och ledig i ett land fullt med senoritor och fan-dangor. Herre Gud, hon skulle ha sett dem! Riktiga skråpukar, det är just vad de ä', med ansikten målade vita som lik och läppar röda som — som någon av de blodiga järnvägsoffer jag har hjälpt till att gräva ner.

»Det var en härlig aprilkväll, inte en fläkr, och en kolossal måne stod och lyste rakt över toppen på Chimborazo. — Det är något till berg det. Järnvägen klättrade upp på det till tolv tusen fot över havet, och ändå var toppen tio tusen fot högre.

»Jag kanske lurade till litet, medan Seth skötte maskinen, men han bromsade så tvärt att jag så när hade flugit ut genom fönstret.

»Vad tusan —» ämnade jag säga, och »Du nådige satan», sa' Seth, medan vi båda två tittade på vad som stod på

spåret. Och jag instämde villigt med Seth. Det var en indianflicka — och ni kan tro mig, indianer ä' inte lika mexikanpacket i något avseende. Seth hade lyckats stanna tjugu fot ifrån henne, och ändå va' vi i en utförsbacke! Men flickan, hon ...»

Jag såg mrs Julian Jones bli styv som ett bräde, fastän hon höll sin blick hotfullt riktad på två sothönor, som rodde fram över det grunda vattnet nedanför oss. »Den slinkan!» väste hon obevekligt. Jones hade hejdat sig då han hörde väsandet, men fortfor genast:

»Det var en lång flicka, smal och spenslig, ni känner till den sorten, med ovanligt långt svart hår som hängde utslaget ner bak på ryggen, där hon stod

51inte ett dugg rädd med utbredda armar för att hejda maskinen. Hon var insvept i något tunt, som inte var tyg utan panterskinn, mjukt och spräckligt och silkeslent. Det var allt vad hon hade på sig ...»

»Den slinkan!» flåsade mrs Jones.

Men mr Jones fortsatte och låtsade ej att han hört avbrottet.

»Satans terräng att bromsa loket på», sade jag till Seth, medan jag klättrade ner, rätta vägen. Jag gick förbi vår maskin och fram till flickan, och kan ni tänka er, hon blundade. Hon darrade så häftigt att man kunde se det i månskenet. Och barfotad var hon också.

»Vad står på?» sade jag, just inte så vänligt. Hon fyckte till, tycktes vakna ur sin dvala och slog upp ögonen. A, de va' stora och svarta och vackra. Tro mig, hon var en riktig skönhet. . .»

»Den slinkan!» Den väsningen skrämde bort de båda sothönorna ett långt stycke. Men Jones hade blivit säker och blinkade inte ens.

»Varför hejdar du lokomotivet?» frågade jag på spanska. Intet svar. Hon stirrade först på mig och sedan på den frustande maskinen och så brast hon i gråt, vilket är något ovanligt för en indianska, det måste ni medge.

»Om du försöker tjuvåka», slängde jag till henne på mexikospanska (som lär vara lite olik vanlig spanska), »så smörjer du bara ner dig på kofångaren och lanternan, och för resten måste min eldare köra bort dig.»

»Min mexikospanska var inte mycket att skryta med, men jag såg att hon begrep, fastän hon bara skakade

52på huvudet och inte ville säga något. Men herre du store, vad hon var vacker. . .»

Jag tittade rädd på mrs Jones, som måste ha märkt det, ty hon mumlade: »Om hon inte hade varit det, tror ni då att han hade tagit henne till sig och bott tillsammans med henne ?»

»Var tyst nu, Sarah», protesterade han. »Det där är inte rätt. För resten skall jag själv tala om det. — Se'n ropade Seth till mig: 'Ska vi stanna här hela natten ?'»

»Kom an», sa' jag till flickan, »klättra upp bara. Men nästa gång du vill åka ska du inte hejda ett lok mellan stationerna.» Hon följde med, men då jag kom till fotsteget och vände mig om för att lyfta upp henne var hon borta. Jag gick framåt banan igen. Inte en skymt av henne. Överallt var det bara berg, ;och spåret jag såg framför mig, väl en hundra meter, var öde och tomt. Men så fick jag se henne där hon satt och hakade sig fast vid kofångaren, och det var nära gjort att jag hade stött till henne med foten. Om vi hade satt loket i gång skulle vi ha kört över henne om en sekund. Alltihop var så fånigt, jag kunde aldrig begripa vad meningen var. Kanske det var ett självmordsförsök. Jag grep henne om handleden och ryckte upp henne, allt utom lätthändt. Och då blev hon spak. Kvinnorna förståt-när en karl menar allvar.»

Min blick gled från denne Goliath till hans lilla hustru med fågelögonen, och jag undrade om han någonsin försökt mena allvar med henne.

»Först bråkade Seth, men jag lyfte upp henne i kuren och lät henne sitta bredvid mig. . .»

53»Och Seth var väl fullt upptagen med att sköta maskinen», anmärkte mrs Jones.

»Jag höll ju på att lära upp honom, har jag sagt», protesterade mr Jones. »Ja, så kom vi fram till Amato. Hon hade inte öppnat munnen en enda gång, och knappt hade maskinen stannat förr än hon hoppade ner och försvann. Helt sonika. Utan att säga tack. Inte ett ord.

»Men följande morgon, då vi kom för att ge oss av till Quito med ett dussin öppna godsvagnar lastade med räls, satt hon uppe i kuren och väntade på oss, och vid dagsljus kunde jag se hur mycket vackrare hon var än förut på kvällen.

»Jasså, hon har adopterat er», flinade Seth. Och det såg verkligen så ut. Hon stod där bara och tittade på mig — på oss — som en trogen hund som man har fått tillgiven genom god mat och som vet att man inte kan lyfta sin hand mot honom. »Packa dig av!» sa' jag till henne pronto. (Mrs Jones gjorde sig påmind genom att jämra sig över det spanska ordet.) Ser du, Sarah, jag ville inte veta av henne, inte ens i början.»

Mrs Jones styvnade till. Hennes läppar rörde sig ljudlöst, jag vet nog till vilka stavelser.

»Och det förargligaste var att Seth skojade med mig. »Ni kan inte skaka henne av er», sa' han. »Ni har räddat hennes liv...» »Det var inte jag», sa' jag skarpt, »det var du.» »Men hon tror att ni har gjort det, och det kommer på ett ut», svarade han. »Och nu tillhör hon er. Det är så landets bruk, det vet ni nog.»

»Hedniskt», sade mrs Jones, och fastän hennes stelablick var riktad på Juveltornet, visste jag nog att det inte var dess arkitektur hon menade.

»Hon har kommit för att bli huspiga åt er», flinade Seth. Jag lät honom jollra, men sedan höll jag honom till att skyffla kol både länge och väl, så att han skulle hålla käften. Ja, då vi kom till det stället där jag tagit upp henne, föll hon på sina knän, slog armarna om mina ben och grät mina skor våta. Vad skulle jag ta mig till ?

Utan att, så vidt jag kunde se, röra en muskel gav mrs Jones till känna, att hon nog skulle ha vetat vad hon skulle ta sig till.

»Och då vi kom till Quito, gjorde hon precis som förut — hon försvann. Sarah tror mig aldrig då jag talar om vilken lättnad det var för mig att bli av med henne. Men det skulle inte få vara så. Jag kom hem till mitt stenhus och åt en väldigt fin middag som min hushållerska hade lagat åt mig. Hon var mest mexikanska och halvt indian och hette Paloma. — Säg, Sarah, har jag inte talat om för dig att hon var äldre än en farmor och såg mera ut som en orm-vråk än en duva? Jag kunde inte stå ut med att äta tillsammans med henne. Men hon gjorde sin sak bra, och hon var väldigt ekonomisk då det gällde att pruta.

»På eftermiddagen, efter en lång siesta, vad var det jag träffade på i köket, så hemmastadd som om hon hörde dit, om inte den förbaskade indianflickan ? Och gamla Paloma satt nedhukad vid flickans fötter och gned hennes knän och ben liksom för reumatism, och det visste jag då att hon inte hade, för jag hade ju sett henne gå, och hela tiden medan hon gned

55ackompanjerade hon det med ett slags underlig sluddrande sång. Då släppte jag riktigt Barrabas lös. Sarah vet att jag aldrig har kunnat tåla kvinnor i huset — unga, ogifta kvinnor menar jag. Men det hjälpte inte. Gamla Paloma tog flickans parti och sa' att om flickan gick, så gick hon också. Och hon kallade mig dumskalle på flera olika fasoner, flera än engelska språket kan uttrycka. Du skulle ha tyckt om den spanska rotvälskan, Sarah, då du ville säga så'nt där, och du skulle ha tyckt om Paloma också. Hon var en snäll gumma, fast hon inte hade några tänder och hennes ansikte kunde strypa en stor stark karls aptit i vaggan.

»Jag gav tappt. Jag måste. Utom att hon skyllde på att hon behövde Vahnas hjälp med hushållet (som hon inte alis gjorde) talade gamla Paloma aldrig om varför hon höll så styvt på flickan. Vahna var i alla fall en stillsam varelse och aldrig i vägen. Och hon rände aldrig omkring. Hon satt bara inne och tjattrade med Paloma och hjälpte till med småsysslor. Men det dröjde inte länge förr än jag kom under fund med att det var något hon var rädd för. Hon spratt upp så där ängsligt, när det kom någon, som t. ex. om det kom en kamrat som ville ha sig en pratstund eller ett parti kort. Jag försökte locka ur Paloma vad som gick åt flickan, men då såg gumman bara högtidlig ut och skakade på huvudet, som om alla djävlar i helvetet när som helst kunde komma och göra

påhälsning hos oss.

»Men så en dag fick Vahna ett besök. Jag hade just kommit hem från en resa och satt och sällska-pade en stund med henne — jag måste väl vara artig,

56om hon också hade trängt sig på mig och slagit sig ner i mitt hus på allvar —, då jag fick se ett underligt uttryck i hennes ögon. I dörren stod en indiangosse. Han var lik henne, men han var yngre och spensligare. Hon tog honom med sig ut i köket, och de måste ha haft en lång överläggning, för han gick inte förr än det blev mörkt. Innan veckan var slut kom han tillbaka, men jag träffade honom inte. Då jag kom hem, stack Paloma till mig en stor guldklimp, som Vahna hade skickat honom efter. Den välsignade klimpen vägde drygt två skålpund och var värd över fem hundra dollars. Hon förklarade att Vahna ville jag skulle ta den som betalning för hennes vivre. Och jag måste ta emot den för husfredens skull.

»Lång tid därefter kom en annan besökande. Vi satt framför brasan . . .»

»Han och slinkan», inföll mrs Jone.

»Och Paloma», tillade han hastigt.

»Han och hans koksa och hans huspiga satt framför brasan», rättade hon honom.

»Ja, jag medger att Vahna tyckte ganska mycket om mig», förklarade han trotsigt, men tillade sedan försiktigtvis: »Mer än som var bra för henne, efter jag inte hade något tycke för henne.

»Ja, som sagt, hon fick en annan påhälsning. Han var en lång, mager, vithårig gammal indian med näsa som en örnnäbb. Han kom direkt in utan att knacka. Vahna uppgav ett litet rop som var halvt ett kvidande, halvt en flämtning, och föll på sina knän framför mig och såg på mig med bedjande ögon som ett rådjurs och såg på honom som ett rådjur som skall dödas

57men inte vill dö. Sedan tittade hon och gubben på varandra i en minut som föreföll lång som ett helt liv. Paloma var den första som sade något, på hans språk, för han svarade henne. Men herre min skapare, nog måtte han ha varit en hög och mäktig person! Palomas gamla knän skakade, och hon hakade sig fast vid honom som en hund. Och allt detta i mitt eget hus! Jag skulle ha tagit honom om nacken och kastat ut honom, om han inte hade varit så gammal.

»Jag undrar, om vad han sa' till Vahna var lika förskräckligt som hans min! Han rent av spottade ut orden på henne. Men Paloma fortfor att gnälla och ställa sig in, och så sa' hon något som slog an på honom, för hans ansikte sken upp. Han nedlät sig att se på mig en gång till och så slungade han en fråga till Vahna. Hon hängde med huvudet och såg dum ut och rodnade och se'n svarade hon med ett enda ord och en skakning på huvudet. Och därmed gjorde han helt enkelt helt om och gav sig av. Jag gissar att hon sa' »nej».

»Sedan rodnade Vahna alltid då hon såg mig. Så höll hon sig ute i köket en tid. Men till sist började hon hålla till inne i det stora rummet igen. Hon var ännu väldigt blyg, men hon följde mig alltjämt med sina stora ögon . ..»

»Den slinkan!» hörde jag tydligt. Men Julian Jones och jag voro nu tämligen vana vid det.

»Jag nekar inte för att jag själv höll på att bli lite intresserad — men inte på clet viset som Sarah ideligen låter höra att hon tar det. Det var den där tvåskålpundsklimpen som lekte mig i hågen. Om Vahna talade om för mig var den kom ifrån, kunde

58jag säga adjö till järnvägen och ge mig i väg upp till Nebraska och Sarah.

»Och så blev det slag i saken ... av en händelse. Det kom ett brev från Wisconsin. Min faster Eliza hade dött och testamenterat mig sin farm. Jag skrek till då jag läste det, men jag kunde ha lagt band på min glädje, för efteråt blev jag plockad på alltsammans av domstolarna och advokaterna — inte en cent fick jag behålla, och jag får ännu i dag dras med amorteringar.

»Men det visste jag inte då, och jag rustade mig till att fara hem till människor igen. Paloma blev stött, och Vahna

grät. »Res inte! Res inte!» Det var hennes vanliga visa. Men jag sade upp min plats och skrev ett brev till Sarah här — gjorde jag inte det, Sarah ?

»Den kvällen, då vi satt vid brasan i riktig begravningsstämning, tinade Vahna verkligen upp för första gången.

»Res inte», sa' hon till mig, och gamla Paloma stämde in med en nick. »Jag skall visa er var min bror hämtade guldklimpen, om ni inte reser!» — 'För sent', sa' jag. Och sa' henne varför.»

»Och talade om för henne att jag väntade på dig uppe i Nebraska», inföll mrs Jones i iskall ton.

»Nej, Sarah, varför skulle jag såra en stackars indianflickas känslor? Det gjorde jag naturligtvis inte. Nå, hon och Paloma pratade litet på indianska, och se'n sade Vahna: 'Om ni stannar, skall jag visa er den största guldklimp, som är far till alla andra guldklimpar! — 'Hur stor?' frågade jag. 'Lika stor som jag?' Hon skrattade. 'Större än ni', sade hon, 'mycket mycket

59större.» — 'De bildas inte på det sättet', sade jag. Men hon sade att hon hade sett den, och Paloma höll med henne. Att döma av deras beskrivning skulle man ha kunnat tro att den där enda klimpen var värd miljoner. Paloma hade aldrig sett den själv, men hon hade hört talas om den. Det var en stamhemlighet som hon inte kunde bli invigd i, efter som hon bara var halvblod.

Julian Jones gjorde en paus och suckade.

»Och de envisades, tills jag lät locka mig av. ..»

»Slinkan», inföll mrs Jones, kvick som en fågel, just i rätta ögonblicket.

»Nej, av guldklimpen. Tack vare faster Elizas farm var jag tillräckligt rik att kunna sluta vid järnvägen, men inte tillräckligt för att försmå stora pengar — och jag kunde inte annat än tro på de där båda kvinnorna. Tänk, jag kunde ju bli en ny Vanderbilt eller J. P. Morgan. Så resonerade jag, och så försökte jag pumpa Vahna. Men hon gav sig inte. 'Kom med mig', sa' hon. 'Om ett par veckor kunna vi vara här igen med så mycket guld som vi båda kan bära.' — 'Vi kan ta med oss en packåsna eller en hel hop packåsnor», föreslog jag. Men det gick hon inte in på. Och Paloma gav henne rätt. Det var för farligt. Indianerna skulle ta fast oss.

»Vi gåvo oss av, vi två, då det blev månljust om nätterna. Vi färdades bara om natten och höllo oss stilla om dagen. Vahna ville inte låta mig tända upp eld, och jag saknade mitt kaffe alldeles förskräckligt. Vi kommo högt upp i Anderna, där snön i ett pass vållade oss svårigheter, men flickan hittade vägen, och fastän vi inte förspillde någon tid, dröjde det en

60hel vecka innan vi va' framme. Jag vet någorlunda hur vi gick, för jag hade en fickkompass, och bara jag kommer att gå i den rätta riktningen, i allmänhet taget, så reder jag mig, tack vare den där bergstoppen, den kan man inte ta miste på, det finns inte en så'n bergstopp till i hela världen. Jag talar inte om hur den är formad, men då ni och jag ge oss ut från Quito skall jag föra er direkt på den.

»Det är ingen lätt sak att klättra i berg, och den är inte född än som kan göra det om nätterna. Vi måste anlita dagsljuset, och vi kom inte upp till toppen förr än efter solnedgången. Jag kunde hålla på i timtal och berätta om den sista klättringen, men det skall jag inte göra. Toppen var platt som en biljard, ungefär en kvarts acre, och nästan fri från snö. Vahna talade om att den vanligen starka blåsten där uppe hindrade snön från att samla sig.

»Vi voro andfådda, och jag fick bergssjukan så svårt att jag måste lägga mig ett tag. Då månen gick upp, började jag mina undersökningar. Det tog inte lång tid, men jag fick varken syn eller lukt av något som såg ut som guld. Och då jag frågade Vahna, skrattade hon bara och klappade händerna. Emellertid kom svindeln över mig igen riktigt på skärpen, och jag satte mig ner på en stor sten och väntade på att den skulle gå över.

'Kom an nu', sade jag, då jag kände mig bättre. 'Låt bli att skratta och säg mig nu var guldklimpen är.' — 'Den är er mera nära nu än jag någonsin kan komma', sade hon, och hennes stora ögon fingo ett uttryck av längtan. 'Ni gringos ä' allesammans

61lika. Guld är vad ert hjärta älskar, och kvinnor räknas inte stort.»

»Jag sa' ingenting. Nu passade det inte att tala med henne om Sarah. Men Vahna tycktes skaka av sig sin nedslagenhet och började åter skratta och retas. 'Vad tycker ni om den?' frågade hon. 'Om vad?' — 'Guldklimpen som ni sitter på.»

»Jag sprang upp, som om den varit en glödhet kamin. Men det var bara ett klippblock. Jag kände mig modfälld. Antingen hade hon blivit vriden, eller också var det hennes sätt att skämta. Galet, vilketdera det nu var. Hon räckte mig yxan och bad mig ge stenen ett hugg. Det gjorde jag om och omigen, och för var gång sprang det fram gula fläckar. Herre min skapare, det var guld! Hela välsignade stenblocket I» Jones reste sig plötsligt i hela sin längd och slog ut med sina långa armar, med ansiktet vändt mot himlen i söder. Hans rörelse hade satt skräck i en svan, som hade kommit uppklivande i vänskapligt egennyttiga avsikter. Då den rusade tillbaka stötte den ihop med en gammal tjock dam, som skrek till och tappade sin strut med jordnötter. Jones satte sig igen och fortfor:

»Guld, kan ni tänka er, rena rama guldet, och så mycket att jag högg flisor ur det. Det hade ett överdrag av någon sorts vattentät färg eller fernissa gjord av asfalt eller något dylikt. Inte underligt att jag hade tagit det för en sten. Den var tio fot lång, minst fem fot i genomskärning och avsmalnande åt båda ändarna som ett ägg. Se här, titta.»

Han tog upp en skinnpåse ur fickan, och ur den tog han ett föremål insvept i oljat silkespapper, som

62han vecklade av och sedan lade han i min hand en flisa rent mjukt guld så stor som ett tiodollarsmynt. På ena sidan syntes den gråa färg varmed den varit målad.

»Den här högg jag av från ena ändan», fortfor Jones, i det han svepte in flisan i sitt papper och lade ner den i skinnpungen. »Och det var tur att jag stoppade den i fickan. För tätt bakom mig hörde jag ett ord uttalas med hög röst — mera som ett kraxande än ett ord, efter mina begrepp. Och där stod den där magra gubben med örnnäsan som hade varit hos oss en kväll. Och han hade med sig omkring trettio indianer — allesammans smidiga unga karlar.

»Vahna kastade sig ner och började jämra sig, men jag sa' till henne: 'Stig upp och gör dig god vän med dem för min skull'. — 'Nej, nej', ropade hon, det här är döden. Farväl, a m i g o ...»

Mrs Jones hoppade till, och hennes man hejdade sig plötsligt i sin iver att berätta.

'Stig då upp och hjälp till att slåss med dem', sa' jag till henne. Och det gjorde hon. Hon var som en avgrundsande där uppe på toppen av världen, bet och klöste med tänder och naglar som en riktig vildkatt. Och jag var inte sysslolös jag heller, fast allt vad jag hade var yxan och mina långa armar. Men de voro för många för mig, och där fanns ingenting för mig att få ryggstöd emot. Då jag vaknade till sans om några minuter, hade de klyvt skallen på mig — se här, känn.»

Julian Jones tog av sig hatten och förde mina

63fingerspetsar genom sitt tjocka, sandgula hår, tills de träffade på en fördjupning. Den var minst tre tum lång och skar in sig i själva huvudskålen.

»Då jag kom till sans, låg Vakna utsträckt uppe på stenblocket, och gubben stod där och tjattrade någonting i högtidlig ton som om det varit en religiös ritual. I handen hade han en flintkniv — ni vet, en tunn, vass flisa av något slags obsidian, så'nt där som de göra pilspetsar av. Jag kunde inte röra en hand, för de höllo mig fast, och för resten var jag för matt. Och — ja, den där flintkniven blev hennes bane, och mig gjorde de inte ens den äran att döda där uppe på toppen av deras heliga berg. De vräkte ner mig därifrån som ett kadaver.

»Och gamarna fingo inte heller tag i mig. Jag tycker mig ännu se månen skina på alla de där snötopparna, då jag ramlade. Det var fem hundra fot jag hade att färdas genom luften, men jag slapp ifrån med mindre. Jag hamnade i en stor snödriva i en klyfta. Och då jag vaknade (flera timmar därefter, för det var stora ljusa dagen då jag nästa gång såg solen) låg jag i en riktig snökällare eller tunnel förorsakad av vattnet från den smältande snön, som rann genom klyftan. Ett klipputsprång sköt nämligen ut precis över stället där jag hade hamnat. Om jag kommit flygande ett aldrig så litet stycke längre åt någondera sidan, skulle jag visst ha hållit på att rulla än i denna stund. Det var rent av ett underverk, det var just vad det var.

»Men jag fick plikta för det. Det gick mer än två år innan jag förstod vad som hade händt. Allt vad jag visste var att jag var Julian Jones och hade

64kommit på svarta listan under den stora strejken, och att jag var gift med Sarah här. Ja, det är mitt allvar. Jag visste ingenting alis om mellantiden, och då Sarah försökte tala om det, fick jag ondt i huvudet. Jag menar, jag var konstig i huvudet, och det visste jag.

»Och så en kväll då jag satt på verandan utanför hennes fars gård uppe i Nebraska, kom Sarah ut och lade den här guldflisan i min hand. Hon hade nyss hittat den innanför det trasiga fodret i nattsäcken jag haft med mig från Ecuador — fastän jag inte på två år hade vetat att jag hade varit i Ecuador eller i Australien eller någonting! Ja, jag satt där bara och tittade på guldflisan i månskenet och vände på den och undrade vad det var och var den hade kommit ifrån, men så smällde det till plötsligt i mitt huvud, som om något hade gått sönder, och då såg jag Vahna ligga utsträckt på det stora guldblocket och gubben med örnnäbben stå och svänga med flintkniven och . . . och allt det där. Det vill säga, allt vad som hade händt från det jag först lämnade Nebraska och tills jag kravlade mig fram ur snön, sedan de vräkt ner mig från bergstoppen. Men allt vad som händt sedan hade jag alldeles glömt. Då Sarah sa' att jag var hennes man, ville jag inte höra på henne. Hela hennes familj och prästen som hade vigt oss måste fram och intyga, innan jag trodde på henne.

»Sedan skrev jag till Seth Männers. Järnvägen hade inte tagit livet av honom än, och han klarade upp saken för mig. Jag skall visa er hans brev. Jag har dem på hotellet. En dag, skrev han, då han var ute på sin vanliga tur, kravlade jag mig ut på spåret.

Jag stod inte upprätt, jag bara kröp. Först tog han mig för en kalv eller en stor hund. Jag såg inte ut som en människa sa' han, och jag kände inte igen honom. Så vidt jag kan förstå var det tio dagar efter min luftresa uppifrån bergstoppen och den dagen då Seth träffade på mig. Jag vet inte vad jag hade ätit. Jag hade kanske inte ätit något alis. Se'n kom jag under doktorerna i Quito och Paloma skötte mig (hon måste ha stoppat ner den där guldflisan i min nattsäck), men så kom de under fund med att jag var obotligt tokig, och järnvägen skickade mig tillbaka till Nebraska. Så skriver åtminstone Seth till mig. Själv vet jag ingenting. Men Sarah här, hon vet. Hon brev-växlade med järnvägsbolaget, innan de skickade i väg mig.»

Mrs Jones bekräftade hans ord med en nick, suckade och visade sig tydligen ivrig att få bryta upp.

»Jag har inte kunnat arbeta sedan dess», fortfor hennes man. »Och jag har inte kunnat fundera ut hur jag skall kunna ge mig ut och ta rätt på den där stora guldklimpen. Sarah har egna pengar, men hon vill inte släppa till en penny . . .»

»Aldrig mer skall han komma till det där landet!» utbrast hon.

»Men Sarah, Vahna är död — det vet du ju», protesterade Julian Jones.

»Jag vet ingenting om någonting», svarade hon i bestämd ton, »utom att det där landet inte är rätta stället för en gift man».

Hon knep ihop läpparna och stirrade stelt dit bort där eftermiddagssolen lutade till sin nedgång. Jag fixerade ett ögonblick hennes bleka, simpla, tunna

66och obevekliga ansikte, och jag uppgav allt hopp om henne.

»Hur vill ni förklara att där fanns en sådan massa guld?» frågade jag Julian Jones. »Hade en solid guldmeteor ramlat ner från himlen ?»

»Kommer aldrig i fråga.» Han skakade på huvudet. »Det hade förts dit av indianerna.»

»Upp på ett så högt berg — och ett så stort och tungt block!» invände jag.

»Det var en lätt sak», smålog han. »Jag stakade mig på de där betänkligheterna själv, sedan jag hade fått tillbaka minnet. 'Men hur i helvete' — brukade jag börja, och sedan hålla på i timtal och räkna och räkna. Och när jag kom till ett resultat, kände jag mig som en riktig idiot, så lätt var det.» Han gjorde en paus och sade sedan: »De

förde inte upp det.»

»Men det sade ni ju nyss att de gjorde!»

»De gjorde det, och de gjorde det inte», lydde hans gåtfulla svar. »Naturligtvis förde de aldrig den där jättestora klumpen dit upp. Vad de förde dit upp var — det som var i den.»

Han väntade tills han såg att mitt ansikte började klarna.

»Och sedan smälte eller svetsade de naturligtvis ihop allt guldet till ett enda stycke. Ni vet ju att de första spanjorerna där nere voro ett band av rövare och mördare under en anförare som hette Pizarro. De drogo genom landet som mul- och klövsjukan och slaktade indianer som boskap. Ser ni, indianerna hade massor av guld. Nå, vad spanjorerna inte togo, det gömde de överlevande indianerna i det där stora blocket uppe på bergstoppen, och det har sedandess legat där hela tidén och väntat på mig — och på er, om ni vill vara med om det.»

Och här, vid sjön utanför Konstpalatset, slutade min bekantskap med Julian Jones. Då jag gått in på att finansiera företaget, lovade han att söka upp mig på mitt hotell följande förmiddag och visa mig breven från Seth Manners och järnvägsbolaget och träffa närmare överenskommelser. Men han kom inte. På kvällen telefonerade jag till hans hotell och fick veta av portieren att mr Julian Jones och hans hustru hade givit sig av med sitt gepäck tidigt på eftermiddagen.

Kan mrs Jones ha farit i väg med honom och gömt honom i Nebraska? Jag kommer ihåg att då vi sade farväl hade hon något i sitt småleende som påminde om den kloka Mona Lisas rävaktiga undfallenhet.

Kohala, Hawaji, 5 maj 1916.

»SOM ARGO PÅ ANTIKENS TID . . .»

Det var på sommaren 1897, och det rådde oro i familjen Tarwater. Farfar Tarwater, som varit vederbörligen stukad och kuvad i tio års tid, hade kommit i farten igen. Denna gång var det Klondykefebern. Hans första och ofelbaraste symtom vid sådana anfall var att han sjöng. Men han sjöng bara en visa, och av den kom han endast ihåg en vers, ja till och med bara tre rader av den. Och familjen visste att det kliade i hans fötter och att hans hjärna sjöd av den gamla galenskapen, då han höjde sin hesa och spräckta röst, som nu bara var ett pip uppe i falsetten:

"Som Argo på antikens tid Vi lägga ut från hemmets kust — ta ta, ta ta, ta ta, ta-ta — Det Gyllne skinnet gäller nu vår strid."

För tio år sedan hade han sjungit denna vers på en psalmmelodi, då han ansattes av den febern att fara och vaska guld i Patagonien. Den talrika familjen hade hindrat honom, men hade haft ett svårt göra. Då de inte på något annat sätt lyckats rubba hans beslut hade de skickat advokater på honom med hotelse att ställa honom under förmyndare och spärra in honom på ett dårhus — och det föreföll helt natur-ligt då det gällde en man, som för ett fjärdedels århundrade sedan hade spekulerat bort allting så när som på tio magra tunnland f. d. statsjord och som ej visat sig som en styvare affärsman sedan dess.

Att skicka advokaten på John Tarvvater var som att lägga på honom ett senapsplåster. Ty enligt hans åsikt var det just det följet som, mer än någon annan, hade plockat ifrån honom de många Tarwater-tunnlanden. Så att under den patagoniska feberns period var blotta tanken på en sådan hästkur tillräcklig för att böta honom. Han bevisade i en hast att han inte var tokig genom att skaka av sig febern och lova att inte fara till Patagonien.

Sedan visade han hur tokig han verkligen var genom att oombedd överlåta på sin familj Tarwater-Flats tio tunnland, huset, ladan, uthusen och vattenrätten. Han överlät också de åtta hundra dollars på banken som voro den länge sparade kvarlevan av hans bortslarvade förmögenhet. Men däri såg familjen ingen anledning att få honom intagen på hospital, ty då skulle hans handling ha förlorat sin lagliga giltighet.

»Farfar är bestämt vid dåligt lynne», sade Mary, hans äldsta dotter, som själv var farmor, da hennes far slutade upp att röka.

Allt vad han hade behållit för sig själv var ett spann gamla hästar, en fyrhjulig kärra, sådan som begagnas i bergstrakterna, och sitt enda rum i det folkrika huset. Och sedan han förklarat att han inte ville vara beroende av någon av dem gjorde han upp kontrakt om att två gånger i veckan skjutsa Förenta staternas post från Kelterville upp över Tarwaterberget till Old Al-maden — som var en tidvis bearbetad kvicksilver-

7 ogruva i ett högland som drev boskapsskötsel. Med hans gamla hästar tog det hela hans tid att göra två turer fram och tillbaka i veckan. Och under tio år hade han, under regn eller solsken, aldrig försummat en resa. Ej heller hade han en enda gång underlåtit att betala sin veckoinackordering till Mary. Medan han var konvalescent efter sin patagoniska feber hade han envisats att göra upp om denna inackordering, och han hade betalat den punktligt, fastän han lagt bort tobaken för att kunna göra det.

»Hm», sade han till det förfallna vattenuppfordrings-verket vid den gamla Tarwaterkvarnen, som han hade byggt av osågat timmer och som gjort det möjligt för de första nybyggarna att odla vete. »Hm, de ska aldrig kunna sätta mig på fattighuset så länge jag försörjer mig själv. Och när det inte finns en penny som jag lagligen kan kalla min, är det inte troligt att juristpatrasket skall kunna komma åt mig.»

Men just på grund av dessa högst förnuftiga handlingar ansågs det att John Tarwater var litet tokig!

Den första gången han stämt upp visan »Som Argo på antikens tid,» hade varit år 1849, då han, tjugutvå år gammal, illa angripen av Californiafeber, hade sålt två hundra fyrtio tunnland jord i Michigan, därav fyrtio odlade, för fyra oxspann och en lastvagn och hade givit sig av över slätterna.

»Vi veko av vid Fort Hall, där Oregonemigranterna styrde kurs norrut, och svängde av söderut till Californien», brukade han avsluta sin skildring av denna besvärliga resa. »Och Bill Ping och jag fångade gråbjörnar med lasso i Cache Sloughs småskog i Sacra-mentodalen.»

71Sedan hade han varit forman och guldvaskare i flera år, och för vad han förtjänat på en inmutning i Merceddistriktet hade han tillfredsställt rasens och tidens jordhunger genom att slå sig ned som nybyggare i Sonoma County.

Under de tio år han fört posten genom Tarwater-byn uppåt Tarwaterdalen och över Tarwaterberget, — det mesta av dessa landområden hade varit hans —, hade han hela tiden drömt om att vinna tillbaka detta land innan han dog. Och nu gick han där, mera rak i sin långa knotiga rygg än på åratal, med en glimt av blå eld i sina små tätt sittande ögon, och stämde åter upp sin gamla visa.

***

»Så han går på — hör på honom», sade William Tarwater.

»Tomt i hjärnkontoret», skrattade Harris Topping, dagsverkaren, Annie Tarwaters man och far till hennes nio barn.

Köksdörren öppnades, och den gamle mannen kom in efter att ha utfodrat sina hästar. Han sjöng ej längre, men Mary var retlig för att hon bränt sin hand och för att ett av barnbarnen inte kunde smälta vederbörligen utspädd komjölk.

»Vad tjänar det till att föra så'nt väsen, far?» grälade hon. »Den tiden är förbi då du kunde flaxa i väg till ett så'nt ställe som Klondyke, och inte kommer du långt med att sjunga.»

»Månntro det», svarade han lugnt. »Jag slår vad omatt jag skulle kunna fara till Klondyke och plocka på mig tillräckligt med guld att köpa tillbaka alla Tarwaterägorna för.»

»Gamle tok», bidrog Annie.

»Du kunde inte köpa igen dem för mindre än tre hundra tusen och lite till», lydde Williams försök att stuka

honom.

»Då skulle jag stoppa på mig tre hundra tusen och lite till, om jag bara vore där», svarade gubben fredligt.

»Du kan då, gudskelov, inte gå dit, annars skulle du nog ge dig av», utbrast Mary. »Ångbåtsresor kosta pengar.»

»Jag har haft pengar», sade hennes far undergivet.

»Ja, men nu har du inga, så att — slå du det där ur hågen», rådde William. »Den tiden är förbi .. . liksom att fånga björnar med lasso tillsammans med Bill Ping. Det finns inga björnar mer.»

»Ja, men ändå .. .»

Men Mary avbröt honom. Hon tog dagens tidning från köksbordet och viftade ilsket med den framför sin gamle fars näsa.

»Vad säga Klondykarna? Här står det tryckt. Bara de unga och starka kunna stå ut i Klondyke. Det är värre än nordpolen. Och de ha själva lämnat många döda efter sig där. Se på deras porträtt. Du är fyrtio år äldre än den äldste av dem.»

John Tarwater tittade, men hans ögon förirrade sig till andra illustrationer på den högst sensationella första sidan.

»Och se på fotografierna av guldklimparna de ha haft med sig därifrån», sade han. »Guld förstår jag mig på. Hyvade jag inte upp tjugu tusen i Merced?

73Och skulle det inte ha blivit hundra tusen om inte det där skyfallet hade förstört mina fördämningar? Å, om jag bara vore i Klondyke . ..»

»Spritt galen», fräste William i en högt uttalad av-sidesreplik till de övriga.

»Vackert sätt att tala till sin far», sade gamle Tar-water i mildt förebrående ton. »Min far skulle ha pryglat hund ur mig med en vagnsvängel, om jag hade talat till honom på det sättet.

»Men du är vriden, far», började William.

»Du har kanske rätt. Men min far var inte tokig, han. Och han skulle ha gjort det.»

»Gubben har läst några av de där följetongerna om män som ha gjort lycka med fyrtio år på nacken», sade Annie hånfullt.

»Varför inte, min flicka?» frågade han. »Och varför kan inte en man göra lycka se'n han fyllt sjuttio? Jag har inte fyllt sjuttio förr än i år. Och jag skulle nog skära guld med täljknivar, om jag bara kunde komma till Klondyke .. .»

»Men det kan du inte», avbröt Mary.

»Nåja», suckade han, »efter jag inte kan det, så är det väl bäst jag går och lägger mig.»

Han reste sig, lång, mager, knotig och senig, en präktig ruin av en man. Hans raggiga hår och skägg-var inte grått utan snövitl, liksom hårtofsarna på ryggen av hans stora, knotiga fingrar. Han gick mot dörren, öppnade den, suckade och stannade, i det han kastade en blick tillbaka in i rummet.

»Ja, men i alla fall...» mumlade han i klagande

ton... »kliar det i fotsulorna alldeles förskräckligt.»

*

74Långt innan familjen kom i rörelse följande morgon hade gubben Tarwater fodrat och selat sina hästar vid lyktsken, lagat sin frukost och ätit den vid lampsken och givit sig i väg nedåt Tarwaterdalen på väg till Kelterville. Det var två ovanliga omständigheter med denna vanliga tur som han gjort ett tusen fyrtio gånger sedan han undertecknade kontraktet. Han körde ej till Kelterville, utan vek av ut på landsvägen söderut till Santa Rosa. Ännu märkvärdigare var det i papper insvepta paketet mellan hans fötter. Det innehöll hans enda snygga

svarta kostym, som Mary länge ogärna sett att han använde, inte för att den var nött, utan emedan den — han hade gissat sig till hennes hemliga tanke — ännu var så pass snygg att man kunde begrava honom i den.

Och i Santa Rosa sålde han kostymen i en butik för avlagda kläder och fick två och en halv dollars för den. Av samme tillmötesgående klädmånglare fick han fyra dollars för sin längesedan avlidna hustrus vigselring. Hästarna och vagnen sålde han för sjuttiofem dollars, fastän han bara fick tjugufem kontant. Då han råkade möta Alton Oranger på gatan, till vilken han aldrig förr hade nämnt de tio dollars han lånat honom anno 74, påminde han honom om den lilla affären och fick genast betalt. Den man allra minst kunde tro om att vara stadd vid kassa, befanns märkvärdigt nog vara det — stadens värsta fyllhund, som han bjudit på mången grogg i forna lyckligare dagar. Och av honom lånade John Tarwater en dollar. Till sist for han med eftermiddagståget till San Francisco.

Tio tolv dagar därefter landsteg han, bärande en

75halvtom säck med filtar och gamla kläder, på sandstranden vid Dyea midt i den värsta Klondykerusnin-gen. Stranden var som ett larmande dårhus. Tio tusen ton utrustning lågo där upptravade eller kringströdda, och två gånger tio tusen människor knogade med dem och skreko sig hesa för deras skull. Fraktgods på indianrygg över Chilcoot till Lindermansjön hade stigit från sexton till trettio cents skålpundet, d. v. s. sex hundra dollars per ton. Och den subarktiska vintern var i annalkande. Alla visste det, och alla visste att av dessa tjugu tusen människor skulle mycket få komma över bergspassen, medan de andra fingo övervintra och vänta på det sena vårtöet.

Så såg det ut där John Tarwater steg i land, och han styrde kurs från stranden direkt upp till Chilcoot-vägen, gnolande på sin gamla visa, och själv såg han ganska »antik» ut, och inte behövde han ha några bekymmer om sin packning, ty det hade han ingen. Den natten sov han på bara marken fem miles ovanför Dyea, slutpunkten för kanottrafiken. Här blev Dyeafloden en forsande bergström, som dök ut ur en mörk klyfta från glaciärerna som matade den där uppe långt i fjärran.

Och här varseblev han tidigt följande morgon en liten karl, som knappt vägde mer än fyrtiofem kilo, komma stapplande över en spång med minst hundra skålpund mjöl på ryggen. Han såg ocks.å den lille mannen ramla framstupa från spången ner i en stillastående vik, där vattnet var två fot djupt, och helt trankilt ge sig i färd med att drunkna. Han hade alis ingen lust att så lätt underkasta sig döden, men

7<Smjölet på hans rygg vägde lika mycket som han och drog ner honom.

»Tack, min gubbe lilla», sade han till Tarwater, då denne hade dragit upp honom på land.

Medan han snörde av sig skorna och hällde ur vattnet, pratade de. Sedan fiskade han upp en tiodollar i guld och räckte den till sin räddare.

Gamle Tarwater skakade på huvudet och ryste, ty i isvattnet hade han blivit våt ända upp till knäna.

»Men jag skulle inte säga nej, om ni ville bjuda mig på en bit mat.»

»Har ni inte ätit frukost?» frågade med oförställd nyfikenhet den lille mannen, som var över fyrtio år och sagt sig heta Anson.

»Inte en bit», svarade John Tarwater.

»Var är er packning? Skickad före?»

»Inte ett dugg packning.»

»Tror ni att ni kan få köpa proviant här?»

»Inte en dollar att köpa den för. Men det är inte så

viktigt som att få sig en varm bit mat nu.»

***

I Ansons läger, ett stycke därifrån, träffade Tarwater på en spenslig, rödskäggig ung man på trettio år, som stod

och svor över en brasa av fuktiga pilgrenar. Han presenterades som Charles och överflyttade sin ilskna min på Tarwater, vilken godmodigt låtsades om ingenting och tog hand om brasan, begagnade sig av den kalla morgonbrisen till att åstadkomma ett drag, som den andre dumt nog täppt till

77med stenar, och snart blev det mindre rök och mera eld. Den tredje i sällskapet, Bill Wilson eller Långa Bill som de kallade honom, kom in med sin packning på hundrafyrtio skålpund, och så serverade Charles en frukost som Tarwater tyckte var högst usel. Gröten var halvkokt och vidbränd, det stekta fläsket var förkolnat, och kaffet var under ali kritik.

Genast då de kastat i sig maten togo de tre kompanjonerna sina tomma packremmar och styrde kosan nedåt vägen till det ställe där deras återstående packning låg, vid nästa lägerplats på en miles avstånd. Och gamle Tarwater fick bråttom. Han diskade, skaffade torrt bränsle, lagade en trasig packrem, slipade förskärarkniven och handyxan och packade spett och spadar så att de blevo lättare att bära.

Vad som förvånat honom under den korta frukosten var den stora respekt Anson och Långa Bill tycktes hysa för Charles. En gång under förmiddagens lopp, medan Anson pustade ut litet efter att ha burit upp en ny börda på hundra skålpund, gjorde Tarwater en försiktig antydning om vad han iakttagit.

»Ser ni, det förhåller sig så här», sade Anson. »Vi ha delat ledarskapet. Var och en har sin specialitet. Jag är snickare. Då vi komma till Lindermansjön och träden äro fällda och sågade till plank, skall jag bygga vår båt. Långa Bill är timmerhuggare och gruvarbetare. Så att han skall skaffa props och alla gruvattiraljerna. Det mesta av vår utrustning är före oss. Vi voro pank sedan vi betalat indianerna, som buro större delen av packningen upp till Chilcoot. Vår fjärde kompanjon är där uppe, och han skall själv bära ner sakerna på andra sidan. Han heter

78Liverpool och är sjöman. Så att då båten är färdig, blir det han som skall navigera oss och vår packning fram över sjöarna och fallen till Klondyke.»

»Och Charles —; den där mr dayton — vad kan han ha för specialitet ?» frågade Tarwater.

»Han är affärsman. Då det gäller att organisera och göra affärer, är det han som är chefen.»:

»Hm», sade Tarwater fundersamt. »Det är minsann tur att ha så många specialister samlade i ett och samma företag.»

»Mer än tur», medgav Anson. »Och det var bara en tillfällighet. Var och en av oss startade ensam. Vi träffades på ångbåten från San Francisco och slöto oss tillsammans. — Nej, nu måste jag gå. Charles kan bli arg för att jag inte bär så mycket jag skall. Nå, ingen kan då begära att en karl som väger fyrtiofem kilo skall orka bära lika mycket som en som väger sjuttiotvå.»

»Stanna kvar och laga något till middagen åt oss», sade Charles till Tarwater, då han kom med sin nästa börda och märkte vad gubben åstadkommit rned sin händighet.

Och Tarwater lagade en middag som verkligen var en middag, diskade, hade ordentligt stekt fläsk och bönor till kvällen och bröd bakat i en stekpanna, som var så smakligt att de tre kompanjonerna nästan kastade sig över det. Sedan han fått kvällsdiskarna ifrån sig, späntade han spånor och stickor till en lätt och säker frukosteld, lärde Anson ett knep att hålla skorna mjuka, som var ovärderligt för varje fotgängare, sjöng »Som Argo på antikens tid» och berättade dem

79om den stora folkutvandringen över slätterna anno fyrtionio.

»Sannerligen det första trevliga och kamratlika lägret sedan vi kommo i land», anmärkte Långa Bill i det han knackade ur sin pipa och började ta av sig skorna för att gå till kojs.

»Ja, har jag inte gjort det lite lättare för er, gossar?» frågade Tarvvater muntert.

Alla nickade. »Nå, då ska jag göra er ett förslag. Ni kan svara ja eller nej, men var nu så snälla och hör på. Ni ha bråttom att hinna fram innan det fryser på. En av er kastar bort halva sin tid på att laga mat, fast han kunde använda den bättre till att bära bördor. Om jag sköter matlagningen åt er, går allting så mycket fortare för er. Och

maten blir bättre, därför kan ni också bära bättre. Och jag kan bära litet jag också på lediga stunder, ja för ali del, inte så litet ändå.»

Långa Bill och Anson hade just börjat nicka gillande, då Charles hejdade dem.

»Vad begär ni i ersättning för det där?» frågade lian den gamle mannen.

»A, det får ni själva bestämma.»

»Det är inte affärsmässigt», svarade Charles i skarpt ogillande ton. »Ni har framställt förslaget. Tala till punkt nu.»

»Nåja, jag har tänkt mig. ..»

»Ni fordrar att vi ska föda er hela vintern? avbröt Charles.

»Nej, sir, det gör jag visst inte. Men jag tycker, att om jag finge följa med i er båt till Klondyke, vore det inte för mycket begärt.»

80»Ni har inte ett hekto proviant, min gubbe lilla. Ni kommer att svälta ihjäl, då ni väl är framme.»

»Jag har försörjt mig ganska bra en lång tid», svarade gamle Tarwater med ett skälmaktigt glitter i ögonen. »Jag är sjuttio år, och än har jag inte svält ihjäl.»

»Vill ni skriva under en förbindelse att ni sköter er själv så snart ni kommer till Dawson?» frågade affärsmannen.

»Ja visst», lydde svaret.

Charles hindrade åter sina båda kompanjoner från att ge uttryck åt sin belåtenhet med uppgörelsen.

»En sak till, min gubbe. Vi ä' fyra i sällskapet, och vi ha alla var sin röst i så'na här frågor. Unge Liverpool är före med större delen av utrustningen. Han har också rättighet att ha ett ord med i laget, och han är inte här.»

»Vad är det för slags karl?» frågade Tarwater.

»Han är en simpel sjöman och har ett häftigt, svårt lynne.»

»Litet bråkig», instämde Anson.

»Och han svär alldeles ohyggligt», intygade Långa Bill.

»Men rättvis är han», tillade Långa Bill.

Anson bekräftade detta omdöme med en eftertrycklig nick.

»Nåja, pojkar», sammanfattade Tarwater det hela, »jag har givit mig ut till Californien, och jag kom dit. Och nu ämnar jag mig till Klondyke. Det finns ingenting som kan hejda mig, ingenting. Och jag ämnar ta upp tre hundra tusen ur marken. Det finns ingenting som kan hejda mig, ingenting, för jag be-höver pengarna helt enkelt. Jag frågar inte efter ett svårt lynne, så länge pojken är rättvis. Jag följer med er på vinst och förlust och arbetar åt er, tills vi hinna upp honom. Om han då säger nej till förslaget, blir det väl min förlust. Men jag kan inte tänka mig att han kan säga nej, för då kommer isläggningen över er och för mig är det för sent att komma över en så'n här möjlighet. Och som jag absolut ska till Klondyke, är det stört omöjligt för honom att säga nej.»

Gamle John Tarwater blev en uppseendeväckande figur på en färdväg som vanligen vimlade av uppseendeväckande figurer. Bland alla dessa tusentals män, av vilka var och en på sin rygg fortskaffade en halv ton packning och gick varje mil tjugu gånger, blev han känd och fick namnet »julgubben». Och under arbetet sjöng han alltjämt sin visa med sin gubbfalsett. Ingen av de tre män han slutit sig till kunde klaga över hans arbete. Han v£r visserligen styv i lederna — han erkände att han hade litet reumatism. Han rörde sig långsamt och det lät som om det knakat i honom då han rörde sig, men han latade sig aldrig. Den sista i bädden om kvällarna var han den förste som steg upp om rnornarna, så att de andra tre fingo varmt kaffe innan de gåvo sig ut på sin första tur. Och mellan frukosten och middagen och mellan middagen och kvällsvarden lagade han alltid så att han själv hämtade några mansbördor. Men sextio skålpund var det mesta han orkade bära. Han kunde rå

med sjuttiofem, men endast undantagsvis. En gång försökte han med nittio, men stupade på vägen och var sedan riktigt dålig i ett par dagar.

82Arbete! Under en sådan vandring, där till och med de flitigaste för första gången fingo lära sig vad arbete var, arbetade ingen hårdare i förhållande till sin styrka än gubben Tarwater. Förtvivlat pådrivna av vinterns annalkande och omotståndligt lockade framåt av sin dröm om guld, arbetade de tills deras sista kraft var utprässad, så att de stupade på vägen. Andra sköto sig för pannan, då de övertygat sig om att de misslyckats. Några blevo tokiga, och andra bröto, under de ödeläggande ansträngningarnas nötning, sitt kompanjonskap och upplöste livslång vänskap med kamrater som voro lika goda som de och precis lika överansträngda och bragta till det yttersta.

Arbete! Gubben Tarwater kunde skämma ut dem allesammans, fastän det knakade i hans leder och han lagt sig till med en otäck hackhosta på den sista tiden. Bittida och sent, på vägen eller i lägret bredvid vägen, alltid var han i farten, alltid sysslade han med något, och alltid fick han heta julgubben. Trötta bärare vilade sig på en kullfallen trädstam eller en sten bredvid stället där han rastade, och sade: »Sjung för oss, far, den där visan om anno fyrtionio.» Och då han väst fram sin visa reste de sig med sina bördor, förklarade att det var riktigt hjärtstyrkande och gåvo sig av igen.

»Om någonsin en människa har gjort skäl för sig», sade Långa Bill till sina båda kompanjoner, »så är det vår gamle gosse.»

»Tror jag, det», instämde Anson. »Han är en värdefull tillökning i bolaget, och jag för min del har inte alis något emot att göra honom till vår kompanjon på allvar .. .»

83»Kommer aldrig i fråga!» avbröt Charles Crayton. »Då vi komma till Dawson, ä' vi kvitt med honom, det är överenskommet. Vi skulle bara få begrava honom, om vi behöll honom kvar. För resten kommer det att bli hungersnöd, och då måste man hålla på vartenda gram proviant. Kom ihåg att vi ha fött honom hela tiden av våra förråd. Och om vi få det knalt under matbristen nästa år, så vet ni orsaken. Det kommer inga ångbåtar med proviant till Dawson förr än i midten av juni, och det är nio månader dit.»

»Nåja, du har satt in lika mycket pengar och grejor som vi andra», medgav Långa Bill, »så att du har rätt att ha ett ord med i laget.»

»Och det ordet ämnar jag också säga», förklarade Charles med stigande retlighet. »Och det är tur för er med er dumma känslosamhet, att ni ha någon som tänker för er, annars skulle ni svälta ihjäl allesammans. Det blir hungersnöd, säger jag. Jag har studerat situationen. Mjöl kommer att kosta två dollars skålpundet, eller tio, och inga säljare. Kom ihåg mina ord.»

Iiela vägen över de steniga slätterna, uppför den mörka hålvägen till Sheep Camp, förbi de överhängande och alltid hotande glaciärerna utmed »Trapporna» och från »Trapporna» uppför de branta, av isen blankskurade klippsluttningarna, där bärarna klättrade med händer och fötter, lagade gubben Tarwater mat och bar bördor och sjöng. Höstens första snöstorm knuffade honom över Cliilcootpasset, ovanför trädgränsen. De som voro nedanför, utan bränsle till brasa, vid brädden av den ogästvänliga Kratersjön,

84hörde från det yrande mörkret där uppe en underlig-röst som sjöng:

"Som Argo på antikens tid Vi lägga ut från hemmets kust — ta ta, ta ta, ta ta, ta-ta — Det Gyllne skinnet gäller nu vår strid."

Och ur snöyran sågo de en lång knotig skepnad dyka fram, med fladdrande vitt skägg som blandade sig med snön, böjd under en sextio skålpunds börda av lägergrejor.

»Julgubben!» ropade de. Och sedan: »Ett trefallt

dånande hurra för Julgubben!»

***

Två miles bortom Kratersjön låg Happy Camp så kallat emedan man här träffade på de första träden, så att man kunde få värma upp sig vid en eid igen. Det kunde knappast kallas träd, ty det var dvärggran som knappt lvfte sina översta grenar högre än en fot över mossan och som snodde sig och bökade under mossan som ett svin. Här, på vägen som ledde till Happy Camp, i det första solskenet efter ett halvt dussin dagars skymning, vilade gamle Tarwater sin packning mot ett stort stenblock och hämtade andan. Vägen gick rundt detta stenblock, män med packning knogade långsamt framåt och män med tomma packremmar kilade raskt tillbaka efter nya bördor. Två gånger försökte gubben Tarwater resa sig och gå vidare, och varje gång lutade han sig tillbaka igen,

85varnad av sina skälvande lemmar, för att hämta mera krafter. Bakom stenen hörde han hälsande röster, kände igen Charles Craytons röst och förstod att de äntligen hade träffat unga Liverpool. Charles gick rakt på saken, och Tarwater hörde alldeles tydligt varje ord i Charles' föga smickrande beskrivning av honom och förslaget att låta honom följa med till Da w son.

»Ett förbannat dumt förslag», lydde Liverpools utlåtande då Charles tystnade. »En gammal sjuttio års gubbstut! Om han går på sina sista ben, varför i helvete gav ni er då i slang med honom? Om det blir hungersnöd, och så ser det ut, behöva vi vartenda dugg proviant för egen räkning. Vi ha bara proviant för fyra, inte för fem.»

»Det är mycket sant», hörde Tarwater Charles säga. »Bli inte arg. Det gamla kräket gick in på att lämna avgörandet åt dig, då vi träffade dig. Du behöver bara stampa med foten och säga nej.»

»Du menar att jag skall köra bort gubben, sedan vi ha uppmuntrat honom och dragit fördel av hans arbete från Dyea och ända hit ?»

»Det är en ansträngande resa, Liverpool, och bara de hårdföra stå ut med den», försökte Charles medla.

»Och jag skall göra de obehagliga sysslorna?» beklagade sig Liverpool, och Tarwater började fälla modet.

»Ja, det ser så ut», sade Charles. »Du skall avgöra.»

Men så fick gubben tillbaka modet igen, ty det kom en hel cyklon av svordomar, vari han urskilde ett och annat uttryck som: »Djävla fähundar! — Nej,

86förr ska fan ta er! — Jag vet nog vad jag vill. — Död och pina och helvete! Det gamla kräket följer med oss utför Yukon, så mycket ni vet det, edra djävlar! — Ansträngande? Ni vet inte vad ansträngande är, om jag inte lär er det. Jag låter hela utrustningen springa i luften och dra åt helvete, om någon av er försöker att göra honom något för när. Ja, försök bara, så få ni se . . . då ska ni tro att yttersta dagen är kommen och att Vår herres blixt har slagit ner midt i lägret!»

Livetpools ordflöde var så stärkande att den gamle reste sig helt lätt under sin börda, utan den ringaste känsla av ansträngning, och knogade i väg mot Happy Camp.

Från Happy Camp till Långsjön, från Långsjön till Djupsjön och från Djupsjön upp över den ofantliga bergåsen och ner till Linderman gick den utslitande kapplöpningen med vintern. Män bröto ryggen av sig eller fingo hjärtslag, de sutto utmed vägen och gräto av trötthet. Men vintern gav ingen nåd. Höststormarna rasade, och i isande regnskurar och tilltagande snöyra knogade Tarwater och det sällskap han tillhörde ner till stranden med det sista av sin utrustning.

Där blev ingen vila. På andra sidan sjön, ett stycke ovanför en dånande ström valde de ut åt sig en grandunge och byggde sitt sågverk. För hand, med en olämplig långsåg, sågade de här sina stockar till plank. De arbetade natt och dag. Tre gånger under nattskiftet svimmade gubben Tarwater där nere i såg-gropen. Om dagarna lagade han mat som förut, och på mellanstunderna hjälpte han Anson att bygga båten

87nedanför strömmen, allt efter som de färska plankorna kommo neddansande.

Dagarna blevo kortare. Vinden kastade om till nordlig och stormen tycktes aldrig vilja sluta. Om rnornarna kröpo de trötta männen ur sina bäddar och sutto i bara strumporna och tinade upp sina frusna skodon vid elden som Tarwater alltid tändt åt dem. Det talades allt mer och mer om den kommande hungersnöden. De sista

livsmedelsbåtarna från Berings hav hejdades av lågvatten vid början av Yukons slättland hundratals miles norr om Dawson. De lågo i själva verket vid det gamla Hudsonbay-kompaniets station vid Fort Yukon innanför polcirkeln. Mjölet hade stigit till två dollars skålpundet i Dawson, men ingen ville sälja. Bonanza- och Eldoradopampar med pengar som gräs foro hem, emedan de ej kunde få köpa någon proviant. Miners Committee konfiskerade alla livsmedel och satte befolkningen på sträng ransonering. En man som undanhöll aldrig så litet proviant blev skjuten som en hund. Ett tjog hade redan blivit avrättade på det viset.

Och under ansträngningarna som redan knäckt så många yngre män började gamle Tarwater nu digna. Hans hosta hade blivit alldeles förskräcklig, och om inte hans uttröttade kamrater sovit som stockar, skulle han ha hållit dem vakna hela nätterna. Han började också bli frusen, så att han klädde på sig dubbelt innan han kröp till kojs. Då han slutat klä sig, fanns inte en klädtrasa kvar i hans säck. Allt vad han ägde hade han på sig, alltsammans hade han svept om sina gamla knotiga lemmar.

88»Tänk», sade Långa Bill, »om han tar på sig allt vad han äger nu, då det inte är mer än tjugu grader över noll, vad skall han då göra när det blir femtio och sextio under?»

De halade den grovt tillyxade båten utför strömmen, voro nära att förlora den tio tolv gånger och rodde tvärsöver södra ändan av Lindermansjön midt under en rasande höststorm. Följande morgon ämnade de lasta och ge sig av rätt norr ut på sin farliga färd fem hundra miles över sjöar och utför vattenfall och trånga floddalar. Men innan unge Liverpool gick till sängs den kvällen, var han ute ett slag. Då han kom tillbaka, låg hela sällskapet och sov. Han väckte Tarwater och talade med honom.

»Hör på, far», sade han. »Ni har fått lov att följa med i vår båt, och om någon har gjort skäl för resbiljetten så är det ni. Men ni vet själv att ni är till åren och er hälsa just nu är ingenting att skryta med. Om ni följer med oss stryker ni med, det är säkert som tusan. — Vänta, tills jag har talat ut, min gubbe lilla. Priset för överfarten har sprungit upp till fem hundra dollars. Jag har varit ute och snott och fått tag i en passagerare- Han är tjänsteman vid Alaskas handelsdomstol och måste fram. Han har bjudit ända till sex hundra för att få följa med i vår båt. Det blir er affär. Ni säljer er rätt till överfart åt honom, stoppar de sex hundra i er ficka och ger er i väg söderut till Californien, medan det ännu går för sig, kan vara i Dyea om två dagar och i Californien efter ytterligare en vecka. Vad säger ni om det?»

Tarwater hostade och skalv en stund innan han fick så mycket andedräkt att han kunde tala.»Min gosse», sade han, »jag skall tala om något för dig. Jag körde mina fyra par oxar över slätterna anno fyrtionio och förlorade inte en enda. Jag körde dem direkt till Californien och körde sedan lass med dem från Sutters till American Bar. Nu ämnar jag mig till Klondyke. Det finns ingenting som kan hejda mig, ingenting alls. Jag ämnar fara i den där båten, med dig vid rodret, ända till Klondyke, och jag skall gräva upp tre hundra tusen ur marken. Under sådana omständigheter är det tvärsemot allt sundt förnuft att sälja min biljett. Men tack skall du ha, min gosse, tack skall du ha.»

Den unge sjömannen räckte impulsivt fram handen och fattade den gamle mannens.

»Vid Gud, far», utbrast han, »då skall ni också resa. Ni är just rätte mannen». Han kastade en blick av oförställt förakt bort till de sovande, där Charles Crayton snarkade i sitt röda skägg. »Vår herre tycks ha slutat upp med att göra så'na som ni, far.»

De kämpade sig fram åt norr, fastän gamla erfarna Klondykefarare, som voro på återtåg, skakade på huvudet och profeterade att de skulle frysa fast på sjöarna. Att isen skulle lägga sig vilken dag som helst var tydligt, och ingen respittid togs nu med i beräkningen. Av det skälet beslöt Liverpool att med fullastad båt ge sig ut på den starka ström som förenade Linderman med Bennettsjön. Det var brukligt att låta båtarna gå utför strömmen och bära lasten landvägen. Ändå hade många tomma båtar blivit sönderslagna. Men nu hade man ej tid till sådana försiktighetsmått.»Stig ur, far», uppmanade Liverpool, då han beredde sig att lägga ut från stranden och ge sig ut i forsen.

Gamle Tarwater skakade på sitt vita huvud.

»Jag följer med lasten», förklarade han. »Det är det enda sättet att komma fram. Ser du, min gosse, jag skall till Klondyke. Om jag håller mig kvar i båten, då kommer ju båten också till Klondyke. Om jag stiger ur, förlora ni sannolikt båten.»

»Det duger inte att den är för tungt lastad», förklarade Charles och hoppade helt oförmodat i land just som båten lade ut.

»Nästa gång skall du vänta tills jag ger dig lov!» ropade Liverpool just som strömmen högg tag i båten. »Och här blir inga flera promenader förbi fallen och tidspillan medan vi vänta på att ta dig ombord.»

Det tog tio minuter utför floden, men en halvtimme landvägen för Charles, och medan de väntade på honom vid ändan av Bennettsjön pratade de med flera ruskiga figurer, gamla Klondykar på hemväg. Hungersnöden var värre än någonsin. Nordvästra Ridande polisen, som var förlagd till ändan av Marshsjön, där guldsökarna kommo in på Canadas område, vägrade att släppa fram en man som ej hade med sig sju hundra skålpund proviant. I Dawson väntade tusen personer med hundspann på att det skulle frysa på så att de kunde komma ut på isen. Handelsbolagen kunde ej fullgöra sina proviantkontrakt, och kompanjoner »lyfte» om vem som skulle ge sig av hem och vem som skulle stanna kvar och bearbeta inmutningarna.

»Det förändrar saken», förklarade Charles, då han fick höra talas om den ridande polisens åtgöranden vidgränsen. »Då är det bäst att du vänder om nu tvärt, min gubbe lilla.»

»Stig ombord», befallde Liverpool. »Vi ämna oss till Klondyke, och gubben följer med.»

En sydlig storm gav dem god vind på Bennettsjön, och de flögo fram tack vare ett stort segel som Liverpool förfärdigat. Den tunga utrustningen gav en sådan ballast att han lät båten få högsta möjliga fart, som det anstår en dristig sjöman då minuterna äro räknade. Då vinden vred sig fyra streck åt sydväst just som de kommo till Caribou-sundet, hjälpte det dem utför denna förbindelseled till sjöarna Tagish och Marsh. Under en stormig solnedgång och skymning stucko de av tvärsöver den farliga Great Windy Arm, där de sågo två andra båtlaster av guldsökare kapsejsa och drunkna.

Charles yrkade på att de skulle gå i land för natten, men Liverpool fortsatte, styrde kurs nedåt Tagish medan brottsjöarna dånade över avgrunden och man här och där på stränderna såg eldar, som tändts av skeppsbrutna eller räddhågade seglare. Klockan fyra på morgonen väckte han Charles. Gamle Tarwater, som låg vaken och frös, hörde Liverpool kommendera Crayton till sig i aktern och slå sig ned bredvid honom på rorbänken, och han hörde också det monologartade samtalet.

»Hör på, min vän Charles, och håll käften», började Liverpool. »Jag vill att du skall få in en sak i din skalle och behålla den kvar där: gubben skall släppas fram av polisen. Begriper du? Han skall släppas fram. Då de undersöka våra förråd, har gubben en femtedel av dem, förstår du? På

92det viset få vi allesammans lite mindre än vi egentligen skulle ha, men vi kan bluffa oss fram. Hör nu på och lägg det på minnet: det kommer inte att bli några förstulna miner eller viskningar vid det där tillfället.»

»Du tror kanske jag ämnar förråda den gamla kraken», började Charles med ovilja.

»Det var just din mening», avbröt Liverpool honom, »fast jag inte sa' det direkt nyss. Hör nu på och glöm inte vad jag säger: jag frågar inte efter vad du nu tänker. Huvudsaken är vad du kommer att tänka. Vi komma fram till polisstationen någon gång i eftermiddag, och då ska vi komma överens om att hålla tungan rätt i mun, så att det inte hakar fast nånstans. Jag behöver inte säga mer.»

»Om du tror att jag ämnade — —» började Charles omigen.

»Seså», tystade Liverpool ner honom, »jag vet inte vad du ämnar. Jag vill inte veta det. Jag vill att du skall veta vad jag ämnar göra. Om det görs några rackarknep, om gubben blir avvisad av polisen, ämnar jag välja ut den första fredliga fläck vi komma till och sätta dig i land där. Se'n skall jag klå dig så det står härliga till. Hör på vad jag säger och glöm det inte. Det kommer inte att bli någon halvdan rummelbuljong, utan ett riktigt ordentligt

karlaktigt kok stryk, så mycket ett par duktiga knytnävar kan åstadkomma. Jag tänker inte slå ihjäl dig, bara slå dig halvdöd.»

»Men vad kan jag göra?» jämrade Charles sig.

»Bara en sak», var Liverpools sista ord. »Och det är att läsa böner. Bed det värsta du kan att gubben

93kommer förbi polisen, att han slinker igenom. Det

är allltsammans. Gå nu till kojs igen.»

***

Innan de kommo till Le Barge-sjön var landet täckt med snö som ej skulle smälta på ett halvt år. De kunde ej lägga sin båt där de ville vid stranden, ty där höll redan på att bilda sig kantis. Innanför flodens mynning, strax innan den föll ut i sjön, träffade de på hundra stormdrivna guldsökarbåtar. Från norr, över sjöns hela längd, blåste en aldrig slutande snöstorm. Tre mornar lade de ut och kämpade emot den och de väldiga vågor den drev upp och som förvandlades till is då de slogo in i båten. Medan de andra arbetade ut sig vid årorna, högg Tarwater is och kastade den överbord och lyckades sålunda skaffa sig tillräcklig kroppsvärme för att rädda livet.

Varje gång, i tre dagars tid, vände de hjälplöst ryggen åt kampen och rodde in i den skyddande floden. Den fjärde dagen hade de hundra båtarna ökats till tre hundra, och de två tusen argonauterna ombord visste att den stora stormen var ett förebud till att Le Barge skulle frysa till. Där bortom skulle de med stark fart forsande floderna fortfarande gå öppna i många dagar men om de icke kommo dit och det genast, voro de dömda att ligga infrusna under de närmaste sex månaderna.

»I dag slå vi oss fram», förklarade Liverpool. »Vi vända inte om på några villkor. Och om någon av oss dör vid sin åra, får han leva upp igen och ta nya tag.»

Och de slogo sig fram; vid skymningens inbrott hade de sjöns halva längd bakom sig, och de fortsatte hela kvällen, då blåsten lade sig, somnade vid årorna och väcktes av att Liverpool knackade i båtkanten. De knogade och trälade som i en evighetslång hemsk dröm, medan stjärnorna trädde fram och sjöns yta blev som ett skrynkligt papper och belades med en ishinna som klingade som krossat glas då den bräcktes av årbladen.

Då dagen bröt in, klar och kall, veko de av in i en flod, med en isbelagd sjö bakom sig. Liverpool undersökte sin gamle passagerare och såg att han var hjälplös och halvdöd. Då han styrde in mot kantisen för att göra upp eld och värma upp Tarwater ut- och invändigt, protesterade Charles mot denna tidspillan.

»Det här är ingen affär, så att du ska inte lägga dig i det här», upplyste Liverpool honom. »Jag sköter båten. Stig därför ur och hugg bränsle och det inte litet ändå. Jag skall ta hand om gubben. Du, Anson, gör upp eld på stranden. Och du, Bill, sätter upp Yukonkaminen i båten. Gammelfar är inte så ung som vi andra, och under den återstående delen av resan skall han ha en eld ombord att värma sig vid.»

Allt detta blev gjort. Och sedan styrde båten ånyo ut i den starka strömmen som en flodångare med rökpelare som höjde sig från kaminröret; den skrapade mot grund, hängde upp sig på vattenberget där två motsatta strömmar möttes och gick till anfall mot trånga klyftor, allt efter som den drev längre in i Nordlandsvintern. Stora och lilla Salmon-river slungade ut issörja i huvudfloden då de passerade deras myn-

95ningar, och under virvlarna steg bottenis upp och täckte vattenytan med ett kristallager. Natt och dag växte kantisen, tills den på lugna ställen sträckte sig hundra meter ut från stranden. Och gamle Tarwater satt, med alla sina kläder på sig, vid kaminen och höll den brinnande. Natt och dag fortsatte de sin färd, ty de vågade ej stanna av fruktan för den hotande nedisningen, och överallt följdes de av tilltagande issörja.

»Hur kan det mås, du gamla kärngubbe ?» ropade Liverpool ibland.

»Galant, förstås», rimmade gamle Tarwater.

»Vad kan jag göra för dig, gosse lilla, till belöning ?» frågade Tarwater Liverpool ibland, medan han lagade 0111

elden och den unge sjömannen tog sig en åkar-brasa för att behålla kroppsvärmen, medan han satt där på den isbelagda aktertoften och styrde.

»Jo, du kan ju stämma upp din gamla vanliga visa om anno fyrtionio», lydde alltid svaret.

Och Tarwater höjde sin kacklande lilla röst, och det gjorde han också till sist då båten svängde in mellan de drivande iskakorna och lade till vid Dawsons strand, och hela Dawsons hamnbefolkning spetsade öronen för att lyssna till triumfsången:

"Som Argo på antikens tid Vi lägga ut från hemmets kust — ta ta, ta ta, ta ta, ta-ta — Det Gyllne skinnet gäller nu vår strid."

Charles drev sin vilja igenom, men han gjorde det så i tysthet att ingen av sällskapet, allra minst sjömannen, någonsin fick veta det. Han såg två stora öppna pråmar fullastade med människor, och då han frågade

96sig för fick han veta att det var folk utan proviant som samlats ihop och skickades utför Yukon av Säker-hetsnämden. Pråmarna skulle tas på släp av den sista lilla Dawsonångaren, och man hoppades komma fram till Fort Yukon, där de upplagda ångbåtarna lågo, innan floden frös till. Hur det än gick skulle Dawson bli befriad från dessa proviantslukare. Charles gick alltså till Säkerhetsnämden för att i ali tysthet ge den en vink om att Tarwater var uråldrig och utan proviant och pengar. Tarwater var en av de sista som togs ombord, och då unge Liverpool kom tillbaka ner till sin båt, såg han från strandbanken pråmarna försvinna i issörjan vid flodkröken nedanför Moosehide-berget.

Pråmarna gingo i isstycken hela vägen och lyckades flera gånger styra på sidan om isstuvningar i Yukon; efter en färd på hundratals miles norrut frösö de in sida vid sida med proviantångarna. Här, innanför polcirkeln, slog gamle Tarwater sig ner för att tillbringa den långa vintern. Genom flera timmars arbete om dagen — vedhuggning åt ångbåtsbolagen — skaffade han sig sitt uppehälle. Den återstående tiden hade han ingenting annat att göra än att sitta och kura i blockhuset där han bodde.

Värme, vila och tillräckligt att äta botade hans hackhosta och gjorde honom så kry och duktig han kunde vara vid sina år. Men strax före jul bröt skörbjugg ut tack vare bristen på färska grönsaker, och den ene besvikne guldsökaren efter den andre lade sig till sängs och underkastade sig hopplöst denna råga på olyckan. Men så gjorde inte Tarwater. Redan innan de första symptomen visade sig hos honomhade han börjat med den enda kur han kände till, nämligen kroppsrörelser. Ur det forna handelskompaniets skräphög letade han fram några rostiga rävsaxar, och av en av ångbåtskaptenerna lånade han sig en bössa.

Sålunda utrustad upphörde han med vedhuggningen och började förtjäna mer än han behövde till sitt uppehälle. Ej heller fällde han modet då skörbjuggen bröt ut även hos honom. Han skötte alltjämt sina rävsaxar och sjöng sin visa. Och ingen pessimist kunde rubba hans övertygelse att han skulle plocka upp för hundra tusen Alaskaguld ur jorden.

»Men det här är ingen guldtrakt», sade man honom.

»Guld kan man träffa på nästan var som helst, det måtte väl jag veta som har vaskat guld innan ni blev födda, så där omkring fyrtionio», svarade han. »Vad var Bonanza-Creek annat än ett älgbete? Ingen guldsökare hittade ditåt, och ändå vaskade de fem-hundradollars-pannor och togo ut femtio miljoner dollars. Eldorado var inte sämre. Vem vet, under den här stugan eller strax bakom närmaste kulle ligger det kanske miljoner och väntar på att en sådan lyckans guldgosse som jag skall komma och hämta upp dem.»

Men i slutet av januari inträffade hans olycka. Ett större djur, han antog att det var en lokatt, fastnade i en av hans mindre rävsaxar och släpade bort den. En väldig snöyra avbröt hans efterforskningar och kom honom att tappa bort både vägen och sig själv. Det var bara några timmars dagsljus varje dag mellan de tjugu timmarnas mörker, och ju mera han ansträngde sig i skymningen och den ständigt fallande snön, desto värre råkade han vilse. Lyckligtvis stiger termome-

98tern alltid då det snöar om vintern i Nordlandet, så att i stället för de vanliga fyrtio, femtio och till och med

sextio gradenia under noll höll temperaturen sig vid femton. Och han var varmt klädd och hade en full tändstickslåda. Till ytterligare lättnad i hans belägenhet dödade han på den femte dagen en sårad älg, som vägde över en halv ton. Han byggde sin riskoja bredvid den på ett underlag av granris och beredde sig att stanna där över vintern, så vida inte en räddningsexpedition träffade på honom eller hans skörbjugg blev värre.

Men efter ett par veckors förlopp hade ingen expedition synts till, medan däremot hans skörbjugg onekligen hade förvärrats. Skyddad mot kölden där utanför av -en skyddsmur av granrisruskor låg han i timtal och sov vid sin eld, men många timmar låg han också vaken. Vaktimmarna blevo färre, de blevo halvvaka eller halv dröm, medan vintern fick bukt med honom. Den gnista av personligt medvetande som var John Tarwater sjönk långsamt allt djupare och djupare ner i hans innersta väsen, som kommit till innan människan ännu blivit människa eller då hon, först av alla djur, blickade in i sig själv och lade en början de grund till en moral, då lion drömde hemska drömmar om odjur, som ej voro något annat än hennes av etiken kuvade begär.

Liksom en febersjuk vaknar upp till medvetande då och då, vaknade också gamle Tarwater, rostade sitt älgkött och lagade om elden; men allt längre och längre låg han i dvala och kunde ej i vad som rörde sig i hans medvetande skilja på vad som var vakna drömmar eller drömmar under sömnen. Och här,

99i de oförglömliga mörka schakten av människans oskrivna historia, mötte han dem — oåtkomliga för tanken och sinnena, liksom svävande drömbilder eller en dåres omöjliga fantasier — de odjur som skapats av människans första moralinstinkt och som sedan alltid ha förföljt henne och kommit henne att yra om hur hon skall kunna undgå dem eller kämpa mot dem.

Tyngd av sina sjuttio år återfick gamle Tarwater här i nordlandets ändlösa, tysta ödemark, liksom i ett morfinrus, urtidsmänniskans barnslighet. I skuggan av Dödens viftande vingar kröp Tarwater ihop och började, liksom hans urtidsstamfar, barn-människan, skapa myter och dyrka solen som sin hjälte, själv en hjälteskapare och en hjälte på jakt efter den omätliga skatt som var så svår att finna.

Antingen måste han finna skatten — så lydde den obevekliga logiken i den medvetslöse mannens skugg-rike — eller också sjunka i det alltuppslukande havet, den svarte ljusslukaren, som varje kväll sväljde solen så att den slocknade. .. solen som alltid föddes på nytt i öster nästa morgon och som hade blivit människans första symbol för odödlighet genom pånyttfödelse. I djupet av hans medvetslöshet (det avtagande ljusets skumma väster) var allt detta den annalkande dödsskuggan, vari han långsamt sjönk ner.

Men hur skulle han undgå detta mörkrets odjur som inne i honom själv långsamt slukade honom ? Han hade sjunkit ner för djupt för att drömma om att komma undan eller känna det sporrande begäret att komma undan. Verkligheten hade upphört för honom. Och från hans inres mörknande kammare kunde ej verkligheten bryta sig ut igen. Hans ålderdom låg

iooför tung över honom, svagheten under sjukdomen och tystnadens och köldens letargiska dvala var för djup. Endast utifrån kunde verkligheten tränga sig på honom och åter inom honom väcka ett medvetande av något verkligt. Eljes skulle han glida genom det omedvetnas skuggrike ner i förintelsens allmörker.

Men den kom, denna yttre stöt från verkligheten och träffade hans örhinnor som en högljudd, frustande fnysning. I en temperatur, som på tjugu dagar aldrig höjt sig över femtio grader under noll, hade inte en vindfläkt rört sig, och icke det ringaste ljud hade brutit tystnaden. Liksom opierökaren på sin bädd riktar sina ögon från drömmens vidder på det usla lilla kyffets trånga väggar, så stirrade gamle Tarwater med dimmiga ögon framför sig, tvärsöver den döende elden, på en stor älg som tittade häpen på honom. Han släpade sitt sårade ben efter sig, och tycktes vara alldeles utmattad; även han hade strövat blindt omkring i skugglandet och vaknat till verkligheten just som han var nära att trampa i Tarwaters eld.

Han drog slappt den stora tjockt yllefodrade pälshandsken av sin högra hand. Då han försökte fann han att pekfingret var för dvalet för att kunna trycka av. Försiktigt och långsamt — det tog flera minuter — förde han in sin bara hand under filtarna, in under skinnparkan, genom bröstöppningen på skjortan och in i den tämligen varma armhålan. Det gick många minuter innan fingret kunde röra sig; sedan lyfte han lika långsamt upp bössan

till axeln och sköt på det stora djuret tvärsöver elden.

Eftet skottet dignade den ena av de båda skuggvärldsvandrarna ner i mörkret, och den andra reste

101sig vacklande upp mot ljuset, raglade som en drucken på sina av skörbjugg försvagade ben, skälvande av nervositet och köld, gned sig med darrande fingrar i sina dimmiga ögon och stirrade på den omgivande verkligheten, som så svindlande plötsligt hade kommit tillbaka till honom. Han ruskade upp sig och förstod att han länge, han visste ej hur länge, hade legat i Dödens armar. Han spottade i bestämd avsikt, hörde spotten fräsa i luften och drog den slutsatsen att det måste vara många grader kallt, mycket mer än sextio grader under noll. Den dagen visade verkligen sprittermometern i Fort Yukon sjuttiofem grader under noll, vilket, eftersom fryspunkten är trettio grader över noll, var det samma som hundrasju grader kallt.

Tarwaters hjärna började klarna småningom och började arbeta. Här i den stora ödsligheten bodde döden. Hit hade två sårade älgar släpat sig. Då den starka kölden gjort himlen klar, hade han orienterat sig, och han visste att båda de sårade älgarna kommit österifrån. Alltså fanns det människor österut — vita eller indianer, det visste han icke, men i alla händelser människor som kanske skulle kunna bistå honom i hans nöd och hjälpa till att bogsera honom fram till verkligheten över mörkrets hav.

Han rörde sig långsamt, men han rörde sig i alla fall, rustade ut sig med bössa, ammunition, tändstickor och tjugu skålpund älgkött. Sedan vände han, som en föryngrad argonaut, fastän styv och vacklande på båda benen, den farliga västern ryggen och linkade mot den livgivande soluppgången . . .

Många dagar därefter — hur många dagar fick han aldrig veta — kom han, drömmande och skådande

102syner, kvittrande sin gamla guldgrävarvisa från anno fyrtionio, lik en drunknande och svimmande som kämpar matt för att hålla sitt medvetande uppe över det slukande mörkret — kom han ut på den snöbetäckta sluttningen av en floddal och såg rök stiga upp där nere och människor som upphörde med sitt arbete för att titta på honom. Han vacklade utför backen ner till dem, alltjämt sjungande, och då han tystnade av brist på andedräkt kallade de honom omväxlande: julbocken, fader jul, Gråskägg, siste mohikanen och julgubben. Och då han stod midt ibland dem stod han alldeles stilla, utan att säga ett ord, medan stora tårar sprängde fram ur hans ögon. Han grät tyst en lång stund, men som om han plötsligt kommit på andra tankar, satte han sig i snön med ett knakande i alla sina leder, och från denna försiktiga låga ståndpunkt dignade han åt sidan och svimmade helt lugnt och stilla.

***

Inom mindre än en vecka var gamle Tarwater uppe och linkade omkring i blockhuset och skötte hushållet, lagade mat och diskade åt de fem guldgrävarna. De voro riktiga »surdegar» (banbrytare), sega och härdade, och de hade grävt ner sig så långt innanför polcirkeln att de ej visste av någon Klondykerusning. De nyheter han förde med sig till dem voro det första de hörde därom. De levde nästan uteslutande på kött, älg, ren och rökt lax, med en tillsats av skogsbär och litet saftiga vilda rötter som de hade samlat in under sommaren. De kade glömt hur kaffe smakade, de

103gjorde upp eld med ett solglas, förde med sig tyrstickor vart de togo vägen och rökte i sina pipor torra löv som svedo på tungan och stucko i näsborrarna.

För tre år sedan hade de givit sig ut på forskningsfärd norrut från Kyokuks källtrakter tvärsöver Mac-kenzies mynning vid Ishavet. Här hade de på valfångarefartyg sett de sista vita männen och rustat ut sig med den sista vitmansprovianten. som huvudsakligast bestod av salt och röktobak. Medan de drogo sig söder och västerut under sin långa vandring till Yukons och Porcupines sammanflöde vid Fort Yukon, hade de träffat på guld i denna å och stannat där för att gräva.

De hälsade Tarwaters ankomst med glädje, tröttnade aldrig på att höra hans berättelser från fyrtionio och döpte om honom till Gamle hjälten. Med te kokt på granbarr, dekokter bryggda på sälgbarkens innersta hinnor och med sura och beska rötter och lökar, som de grävde upp ur marken, kurerade de honom för hans skörbjugg, så att han

slutade halta och började få kött på sitt skelett. Och de kunde alis inte inse något skäl varför han inte skulle göra ett rikt guldfynd.

»Vi vet inte hur det går med de där tre hundra tusen», sade de till honom en morgon vid frukosten, innan de gingo till sitt arbete, »men vad säger ni om hundra tusen, Gamle hjälte? Det är vad vi inbilla oss att en inmutning är värd, ty marken ser väldigt gul-fläckig ut, och vi ha redan stakat in ett område för er räkning.»

»Bravo, gossar», svarade gamle Tarwater, »och tack ska ni ha; allt vad jag kan säga är att hundra tusen är alldeles tillräckligt, riktigt vackert till en början.

104Naturligtvis ämnar jag inte sluta förrän jag fåp tre hundra tusen fullt. Det är därför jag har kommit hit.»

De skrattade och klappade händerna åt hans ärelystnad och ansågo att de måste ta rätt på en mera givande å för hans räkning. Och Gamle hjälten resonerade som så att då våren kom och han blev kryare, skulle han ge sig ut själv och se sig om litet.

»Vem vet», sade han och pekade på en bergssluttning på andra sidan om dalbottnen, »mossan under snön där borta kanske rentav slingrar rötterna om idel guldklimpar.»

Han sade ej mera, men då solen steg högre och dagarna blevo längre och varmare, tittade han ofta tvärsöver ån på den tydliga platåformationen halvvägs uppåt berget. Och en dag då det töade starkt på, gick han över ån och klättrade upp till platån. På soliga fläckar hade marken redan tinat upp till en tums djup. På ett sådant ställe lutade han sig ner, grep tag i en mossrugge med sina stora knotiga händer och ryckte upp den med rötterna. Solen blänkte på någonting som skimrade gult. Han riste sin handfull mossa, och grova guldklimpar föllo som hagel på marken. Där var Gyllene skinnet redo att dras av.

Alaskas annaler ha icke alldeles hoppat över som-marrusningen 1898 från Fort Yukon till platån på Tarwaterberget. Och då Tarwater sålt sina inmutningar till Bowdiebolaget för en halv miljon jämnt och begav sig ner till Californien, red han en mulåsna på en nyanlagd väg med bekväma turisthyddor här och där vid vägen, ända till hamnen i Fort Yukon.

105Under den första måltiden på oceanångaren från St. Michaels serverades han av en gråhårig uppassare med härjat ansikte och av skörbjugg förvriden kropp. Gamle Tarwater måste se på honom två gånger för att övertyga sig om att det var Charles Craytort.

»Har det gått illa för dig, min gosse ?» frågade Tarwater.

»Min vanliga otur», klagade den andre, sedan han känt igen honom och hälsat. »Det var bara en i sällskapet som fick skörbjugg. Det var ett riktigt helvete. De tre andra ä' i arbete allesammans och friska, de hålla på att skaffa sig proviant för att göra undersökningar uppe vid White River i vinter. An-son förtjänar tjugufem om dagen på snickarsysslor, Liverpool får tjugu för att han hugger timmer till sågen, och Långa Bill har fyrtio om dagen som förste sågare. Jag knogade så godt jag kunde, och om jag inte hade fått skörbjugg . . .»

»Ja, visst, gosse, du gjorde ditt bästa, vilket inte vill säga så mycket, för du var argsint av naturen och obenägen för tungt arbete. Nu skall jag säga dig en sak. Du duger inte till det här jobbet, krympling som du är. Jag skall betala kaptenen för din biljett, som vänligt minne av turen vi gjorde tillsammans, och då kan du lägga dig på latsidan och ta det med ro under den återstående delen av resan. Och hurudana ä' dina omständigheter då du stiger i land i San Francisco?»

Charles Crayton ryckte på axlarna.

»Vet du vad», fortfor Tarwater, »du kan få arbete på ranchen tills du kan börja med något annat.»

»Jag kunde bli er förvaltare», började Charles ivrigt.

106»Nej tack», förklarade Tarwater med eftertryck. »Det finns alltid stolpar att gräva grop åt och ved att hugga, och klimatet är härligt. . .»

Tarwater kom hem som en riktig förlorad farfar, för vars skull man slaktade den gödda kalven. Men först, innan han satte sig till bords, måste han gå ut och se sig omkring. Och söner och döttrar och svärsöner och svärdöttrar måste nödvändigt gå med honom och med överdriven ödmjukhet äta ur den knotiga gamla hand som hade en halv miljon att dela ut. Han gick i teten, och ingen åsikt han illparigt uttalade, om än aldrig så barock eller omöjlig, kunde någonsin framkalla några motsägelser från hans följe. Då han stannade vid det förfallna vattenuppfodringsverket som han byggt av osågat timmer, lyste hans ansikte upp och han såg ut över Tarwaterdalen och uppåt Tar-waterbergets avlägsna höjder — allt detta var nu hans igen.

Han kom på en tanke som föranledde honom att vända bort ansiktet och snyta sig för att dölja glittret i sina ögon. Ännu uppvaktad av hela familjen gick han vidare till den förfallna ladan. Han tog upp en gammal murken vagnssvängel från marken.

»William», sade han, »kommer du ihåg det lilla samtalet vi hade strax innan jag gav mig av till Klondyke? Ja, visst kommer du ihåg det, William. Du sa' till mig att jag var tokig. Och jag sa' att min fat-skulle ha pryglat hund ur mig med en vagnssvängel, om jag hade talat till honom på det sättet.»

»Å, det var bara skämt», lirkade William.

William var en gråsprängd inan på fyrtiofem år, och hans hustru och hans fullväxta son stodo med i

107gruppen och sågo nyfiket på då farfar Tarwater tog av sig rocken och lämnade den till Mary att hålla.

»Kom hit, William», sade han befallande.

William kom, om också motvilligt.

»Bara ett smakprov, William, på vad min far gav mig ganska ofta», kuttrade gamle Tarwater i det han gav sin son ett slag över ryggen och axlarna med vagnsvängeln. »Lägg märke till att jag inte slår dig i huvudet. Min far hade ett fly förbannat lvnne och

j j

såg inte så noga efter var han slog, då han ville ta hund ur en. — Stick inte ut armbågarna så där! Du kunde få ett rapp på dem i misshugg. Och säg mig nu en sak, William, min gosse: har du någon tanke på att jag är tokig?»

»Nej!» skrek William och hoppade och dansade, så ondt gjorde det. »Du är inte tokig, far! Naturligtvis är du inte tokig!»

»Du sa' ju så», anmärkte gamle Tarwater lakoniskt, i det han kastade bort vagnsvängeln och började streta med rocken som han skulle ta på sig. »Och nu ska vi väl gå in och äta.»

Glen Ellen, Californien, 14 september 1916.

*

PRINSESSAN.

Det brann en munter lägereld i djungeln, och bredvid den latade sig en karl som såg livad ut, fastän ruskig till sin apparition. Det var en djungel som just var ett passande bandittillhåll, inkilad i ett smalt skogsbälte som låg mellan en järnvägsbank och en flodstrand. Men karlen var ingen bandit. Han var så djupt nedsjunken i den sociala avgrunden att en vanlig stråtrövare inte skulle ha velat sitta vid samma eld som han. En ligapojke, som är en okunnig nybörjare på luffarebanan, kunde kanske slå sig ner hos honom, men det dröjde inte länge förr än han åtrade sig. Till och med kängsnoddförsäljare och lumpsamlare av lägsta rang skulle ha gått förbi den karlen, sedan de väl kommit under fund med vad han var för sört. En tjuv, ett par prostituerade eller en flock minderåriga busfrön kunde kanske ha snokat igenom hans trasor för att se om någon penny eller nickelslant dröjt sig kvar där och sedan givit honom en spark. Till och med en försupen slusk skulle ha ansett sig omätligt

överlägsen.

Ty karlen var den sort av luffare som från att endast ha varit en vanlig fyllpuppa har urartat till att leva av avskräde, med så litet självaktning att han aldrig kan ta humör och med så föga stolthetatt han håller till godo med att äta ur skultunnan. Han såg verkligen hemsk ut. Han kunde väl vara sextio år gammal, men han kunde också vara nittio. En lumpsamlare skulle ha försmått hans kläder. Ett upplöst bylte bredvid honom visade sig bestå av en trasig överrock och innehålla en tom och röksvärtad tomatburk, en tom och bucklig bleckburk som det varit kondenserad mjölk i, några hundbröd, somliga insvepta i omslagspapper och tydligen tiggda i någon butik, en morot som blivit överkörd av ett vagnshjul på landsvägen, tre gröngula och halvruttna potatisar och ett wienerbröd som någon bitit en bit ur och som plockats upp ur rännstenen, det syntes tydligt av den smutsskorpa varmed det var betäckt.

I hans ansikte frodades vildt ett yvigt sammetsgrått skägg som inte klippts på åratal. Det skulle ha varit vitt, men det var sommar nu, och det hade ej varit ute i regnet på någon tid. Vad som var synligt av ansiktet såg ut som om det någon gång varit i delo med en handgranat. Näsan var i sitt sönderslagna men nu läkta tillstånd vanställd på så många sätt att den saknade rygg, hade en näsborre, liten som en ärta, som öppnade sig nedåt, medan den andra, stor som ett sparvägg, strävade mot skyn. Det ena normalt stora, men töckniga och glanslösa ögat var utsprängt så att det tycktes vilja ramla ur huvudet och grät alltjämt kopiöst liksom av ålderdomssvaghet. Det andra ögat, knappt större än en ekorres och lika skrämmande klart, satt på snedden inpassat i det hårbevuxna ärret efter ett ögonbryn som kluvits intill benet. Och han hade bara en arm.

Men livad var han. Hans ansikte uttryckte en still-

I 10sam sinnlig njutning, då han slött kliade sina revben med den ena handen. Han grabbade i sina matbitar, tvekade, drog sedan upp en halvliterbutelj ur rockens inficka. Buteljen var full av en färglös vätska, vars åsyn kom hans lilla öga att lysa ännu klarare och satte fart i hans rörelser. Han tog tomatburken, reste sig, gick den korta vägen ner till floden och kom tillbaka med burken fylld med grumligt åvat-ten. I mjölkburken blandade han en del vatten med två delar vätska ur buteljen. Detta färglösa fluidium var sprit som köpes i färghandeln och går bland luffarna under namnet »alki».

Långsamma steg, som kommo utför järnvägsbanken, störde honom just som han skulle till att dricka. Han ställde försiktigt bleckburken på marken mellan sina ben, lade hatten över den och väntade oroligt på vad som förestod.

Ur mörkret dök en karl fram, lika smutsig och trasig som han. Den nykomne, som kunde vara femtio år eller också sextio, var löjligt tjock. Han pöste ut överallt. Han bestod av idel svulster. Hans klumpiga näsa hade storlek och form som en rova. Hans ögonlock voro kupiga, hans ögon likaså. På många ställen hade fettmassorna sprängt sömmarna på hans kläder. Hans vådor räckte ner till fötterna, ty de brustna resårerna på hans kängor pöste av hans fetma. Han hade bara en arm, och från dess axel hängde ett litet trasigt bylte betäckt med intorkad smuts från det sista ställe där han hade haft sitt nattläger. Han närmade sig försiktigt, övertygade sig om att karlen där borta vid elden var ofarlig och kom sedan fram.

111»Tjänis, farfar», hälsade den nykomne och försjönk sedan i betraktande av den andres utspärrade, uppåtvända näsborre. »Hörru, Skäggis, hur bär du dig åt för att inte få nattdaggen i näsan?»

Skäggis mumlade något osammanhängande långt nere i svalget och spottade i elden till tecken att han inte tyckte om frågan.

»För röde fan», fnittrade den tjocke, »om du råkar ut för ett slagregn utan paraply, drunknar du, eller hur?»

»Det där kan jag, Tjockis», brummade Skäggis utpinad. »Det där är ingen ny kvickhet. Den böla till och med oxarna efter mig.»

»Men än kan du dricka, hoppas jag», sade Tjockis på en gång blidkande och inbjudande, i det han med sin enda hand skickligt löste upp snörena som höllo fast hans bylte.

Ur byltet tog han fram en halvliterbutelj alki. Steg, som kommo utför järnvägsbanken störde honom, och han

gömde buteljen under sin hatt på marken mellan sina ben.

Men den som nu kom visade sig icke allenast vara en av deras egen sort, utan han var också enarmad. Han såg så vederstygglig ut att hälsningarna endast bestodo i grymtande läten. Lång och knotig, utmärglad som ett skelett och med ett ansikte som en smutsig dödskalle påminde han om en av Dorés vidrigaste och spöklikaste personifikationer av Ålderdomen. Hans tandlösa, tunnläppade mun var en bitter och ondskefull skåra under en stor krökt näsa som nästan gick ihop med hakan och liknade en höknäbb. Hans enda hand, mager och krökt, var som rovfågelklor.

112De små grå ögonen, som aldrig blinkade eller rörde sig, voro vassa och skoningslösa som döden och ändå absolut uttryckslösa. Han förde med sig som en iskyla, och Skäggis och Tjockis drogo sig instinkt-likt tillsammans för att söka skydd hos varandra mot en fara som de ej kunde säga vari den bestod. Skäggis passade på och smög handen nära en stor tung sten för den händelse den skulle behövas. Tjockis följde hans exempel.

Sedan sutto de där båda och slickade sig om munnen, förlägna och skamsna, medan den förskräckliges stela ögon borrade sig in i dem, än i den ene än i den andre, och sedan riktades på stenarna de lagt i ordning åt sig.

»Hm», fnös den förskräcklige i så hemskt hotande ton att Skäggis och Tjockis ofrivilligt lade handen på sina vapen à la grottinvånarne.

»Hm», upprepade den andre och dök ner med sin enda rovdjurstass i rockens sidoficka. »Ni tro väl att ni två prissar skulle lätt göra kål på mig?»

Tassen dök upp och höll en tung jämten i beredskap.

»Vi ha ingen lust att bruckla med dig, Hummel-stör», sade Tjockis darrande på målet.

»Vem i helvete är du, som kallar mig för Hummel -stör?» lydde det snäsiga svaret.

»Jag? Jag är bara Tjockis, och som jag aldrig har sett dig förr .. .»

»Och det där är väl Skäggis, han med den livade lilla lyktan som dansar tango i ögonbrynet och den nyfikna näsan som sneglar åt alla väderstreck på en gång?»

»Jaha, tack så mycket», mumlade Skäggis vresigt. »Den enes nasus är så god som den andres, tycker jag. Men alla ska då hacka på mig. Jag behöver paraply då det regnar, för att inte drunkna, o. s. v.»

»Jag är inte van vid sällskap och tycker inte om det», brummade Hummelstören. »Så att om ni vill skubba, så för ali del stanna inte kvar för min skull.»

Han fiskade ur fickan upp en cigarrstump, tydligen hittad i rännstenen, och ämnade stoppa den i munnen som tuggbuss. Sedan åtrade han sig, blängde ilsket på de andra och rullade upp sitt bylte. Och där stod han med en halvliter alki i handen.

»Nåja», sade han vresigt», jag får väl lov att bjuda er på en nubbe, edra ynkryggar, fast jag inte har mer än som behövs för att petrificera mig själv invärtes .. .»

Det gled som en solglimt över hans vittrade ansikte då han såg de andra stolt lyfta på hattarna och blotta sina egna förråd.

»Här ä' lite bondvatten att blanda upp med», sade Skäggis och räckte fram sin tomatburk med åvatten. »Det går en kreatursjord strax ovanför», fortfor han i urskuldande ton, »men det lär inte vara så . . .»

»Hm», avbröt Hummelstören och blandade till, »jag har druckit värre saker än oxchampagne i mina dar . ..»

Då allt var färdigt och de tre enarmade höllo var sin bleckburk med alki i handen, blevo dessa tre trasbylten, som förr hade varit människor, litet generade, som om de blygts över att blotta sina simpla vanor.

Skäggis var den förste som morskade sig.

»Jag har varit med om gentilare kalas än det här», skröt han.

I 10»Jag förstår, bägare av nysilver», hånade Hummel-stören.

»Av riktigt silver», rättade Skäggis.

Hummelstören kastade en försmädligt frågande blick på Tjockis.

Tjockis nickade.

»Nedre ändan av matbordet?» sade Hummelstören.

»Övre», svarade Tjockis. »Jag är född till en hedersplats, och jag har aldrig åkt andra klass. Första eller fjärde, aldrig midt emellan.»

»Du själv då?» frågade Skäggis vänd till Hummelstören.

»Drottningens skål, länge leve hon», svarade Hummelstören högtidligt och utan ironi.

»Brukade ni dricka hennes skål... i köket?» insinuerade Tjockis.

Hummelstören tog efter sin jämten på samma gång som de andra efter sina stenar.

»Seså, vi ska inte bli nervösa», sade Tjockis och sänkte sitt eget vapen. »Vi ä' inte drägg. Vi ä' gentlemän. Låt oss dricka som gentlemän.»

»Ja, vi ska ha oss en ärlig florshuva», instämde Skäggis.

»Vi ska petrificera oss», sade Hummelstören. »Det har blåst många väder över brännvinspannan se'n vi va' gentlemän, men vi ska glömma de många mil vi ha luffat se'n dess och ta oss en sängfösare hyggligt och anständigt som varenda gentleman gjorde då vi va' unga.»

»Ja, nog gjorde far min det», instämde Tjockis och lät gamla minnen spränga de länge tillbommade hjärn-

115celler där han gömt undan sina begrepp om ett korrekt sätt att vara.

De båda andra nickade som för att ge till känna, att de också härstammade från anständigt folk, och höjde sina bleckburkar med alkohol. —

Då var och en hade slutat sin egen butelj och ur sina trasor fiskat upp en till, voro deras hjärnor ganska upphettade och i flytande tillstånd, ehuru de ännu ej kommit sig för med att uppge sina verkliga namn. Men deras engelska hade blivit bättre. De talade den korrekt och lade bort luffareslangen.

»Det är min konstitution som hjälper mig», förklarade Skäggis. »Högst få människor skulle kunna gå igenom det jag har gått igenom och ändå bibehålla livhanken kvar. Och jag har aldrig varit rädd om mig. Om det vore sant som moralpredikanter och läkare säga, skulle jag ha varit död för längese'n. Och likadant är det med er båda. Se på oss vid vår framskridna ålder, vi pokulera som inte de unga våga göra, sova ute under bar himmel, aldrig skyddade för köld eller regn eller storm, aldrig rädda för lunginflammation eller reumatism, som nästan alla de unga skulle komma på lasarettet för.»

Han tystnade för att blanda till ännu en drink åt sig, och Tjockis tog ordet.

»Och livat ha vi haft», skröt han. »Och vad jäntor anbelangar, så .. . så ha vi strövat vida kring», cite-terade han Kipling.

»Och ej oss nekat någonting», fyllde Hummelstö-ren i.

»Nej, det vill jag lova», sade Tjockis. »Och varit älskade av prinsessor — åtminstone har jag det.»

116»Kom an och tala om det där för oss», bad Skäggis. »Klockan är bara barnet, och varför skulle vi inte liva upp våra minnen från den tiden då vi va' kungar?»

Tjockis var icke ohågad, han klarade strupen till berättelsen och funderade litet hur han skulle börja.

»Det är nog en känd sak att jag är av god familj. Percival Delaney, låt oss säga, ja, låt oss säga Percival Delaney, var inte okänd i Oxford på sin tid — inte för sin lärdom, det medger jag, men de glada laxarna från den tiden

skulle nog komma ihåg honom, om de levde än .. .»

»Min familj kom över med Vilhelm Erövraren», avbröt Skäggis och räckte Tjockis handen som ett insegel på presentationen.

»Hur var namnet?» frågade Tjockis. »Det uppfattade jag inte riktigt.»

»Delarouse, Chauncey Delarouse. Det namnet duger lika bra som något annat.»

Bägge kompletterade handtryckningen och tittade på Hummelstören.

»Medan vi ä' i farten.. .» antydde Tjockis.

»Bruce Cadogan Cavendish», brummade Hummelstören vresigt. »Gå på du, Percival, med dina prinsessor och kungar.»

»Ja, jag var en stilig pojke», sade Percival, »se'n jag slutade kasta smörgås hemma och gav mig ut i världen. Och jag såg ganska bra ut, innan jag förlorade min fason — polo, steeplechase, boxning, brottning, simning. Jag tog medaljer för höjdhopp i Australien, och jag hade en hel hop simrekord från en kvarts mile till längre distanser. Kvinnorna vände sig

117om och tittade då jag gick förbi. Ja, kvinnorna! Gud signe dem.»

Och Tjockis, alias Percival Delaney, en karikatyr på en man, lyfte sin pussiga hand upp till sina läppsvulster och kastade en smackande slängkyss upp till det stjärnströdda himlavalvet.

»Och prinsessan!» fortfor han med ännu en slängkyss. »Hon var lika vacker som kvinna som jag var som karl, lika stolt och modig, lika hänsynslös och oförvägen. Herre Gud, i vattnet var hon en sjönymf, en havsgudomlighet. Och vad blodet beträffar var jag en parveny bredvid henne. Hennes kungliga stamträd sträckte sig ända upp i antikens dimvärld.

»Hon var inte dotter av ett vithyat folk. Hon var guldbrun, med guldbruna ögon, och hennes hår, som räckte ner till knät, var blåsvart, och rakt bara med den lilla svaga krusning som gör kvinnohår så vackert. Å, det fanns inga fnurror i det, lika litet som det fanns några fnurror i hela hans genealogi. För hon var polynesiska, glödande, gyllene, förtjusande älsklig, kungligt polynesisk.»

Han tystnade åter för att ägna hennes minne en slängkyss, och Hummelstören, alias Bruce Cadogan Cavendish, passade på och inföll:

»Hm, du kanske inte lyste genom lärdom, men nog lärde du dig en hop fina ord i Oxford.»

»Och på Söderhavsöarna lärde jag mig ännu vackrare ord ur Kärlekens ordbok», replikerade Percival hastigt.

»Det var ön Taloba», fortfor han, »som betyder kärlek, Kärleksön, och det var hennes ö. Hennes far, kungen, en gammal man, satt på sina halmmattormed förlamade knän och drack finkel hela dagen och halva natten, av sorg, bara av sorg. Hon, min prinsessa, var hans enda barn, för hennes bröder hade förlist med sin dubbelkanot under en orkan, medan de voro på väg hem från Samoa. Och hos polynesierna ha kvinnorna samma rätt till tronföljden som männen. Ja, deras genealogier begagna sig faktiskt alltid av kvinnolinjen.»

Både Chauncey Delarouse och Bruce Cadogan Cavendish nickade genast instämmande.

»Jaså», sade Percival, »jag ser att ni bägge två känna till Söderhavet, därför är jag övertygad att ni, utan att jag behöver spilla onödiga ord, kan förstå hur vacker hon var, min prinsessa, prinsessan Tui-nui av Talofa, Kärleksöns prinsessa.»

Han gav henne en slängkyss, tog sig en väldig klunk alki ur sin mjölkburk och kysste åter på fingrarna åt henne.

»Men hon var blyg, och hon smög sig alltid nära mig, men aldrig tillräckligt nära. Då jag sträckte ut armen för att slå den om hennes liv, vips var hon borta. Jag erfor, så som aldrig varken förr eller senare, kärlekens tusen ljuva kval, gäckande men ständigt återkommande och väckta till liv av kärleksgudinnan själv.»

»Så'na ord han har», mumlade Bruce Cadogan Cavendish i en avsidesreplik till Chauncey Delarouse. Men Percival Delauney lät sig ingenting bekomma. Han lyfte sin handklump högt i luften, kysste den och fortfor med värme:

»Det finns inga kärlekens marter som inte min

119dyra prinsessa lät mig undergå, och själv var hon alltid ett lockande, tjusande löfte som gled undan för mig. För hennes skull fick jag göra bekantskap med allt det älskogens inferno som Dante aldrig hade en aning om. Å, sådana tropiska nätter! Dessa svindlande tropiska nätter under palmträden, då havet dånade i fjärran med ett smäktande sus som från någon underbar snäcka, då hon, min prinsessa, var nära att smälta för glöden av min trånad och hennes skratt, som lät som då man stryker med blommor och rosenknoppar över silversträngar, nästan drev upp mitt kärleksraseri till vansinne.

»Det var genom mina brottningar med Talofas kämpar som jag först intresserade henne. Det var genom mina simmarbragder jag väckte henne. Och det var genom en särskild simmarbragd jag tilltvingade mig av henne något mer än behagsjuka leenden och den låtsade tillbakadragenhetens skygga rodnad.

»Vi fångade bläckfiskar den dagen ute på korallrevet — ni vet nog hur det går till, man dyker ner utmed revets vägg, fem tio famnar, hur djupt som helst och sticker in sin bläckfiskkäpp i alla de hål och fördjupningar i korellen där man kan tänka sig att bläckfiskar hålla till. Käppen är kanske bara en fot lång, tillspetsad i bägge ändarna, man håller den tvärs framför sig i handen, och nu gäller det att reta en halvsovande bläckfisk tills han slår sina fångarmar om både hand, käpp och arm. Då har man honom och kommer upp till ytan med honom och biter honom i huvudet, som sitter i midten, och slänger honom i den väntande kanoten. — Och tänk att jag vågade göra detta!»

120Percival Delauney teg ett ögonblick, och hans klotrunda ansikte fick ett uttryck av djup respekt, då han betraktade denna imponerande tavla från sin ungdom.

»Ja, jag har dragit ut en bläckfisk med åtta fots fångarmar, och jag har gjort det på femtio fots djup. |ag kunde vara under vattnet i fyra minuter. Med en korallsten som sänke har jag gått ner på hundratio fots djup för att klara ett ankare som hakat sig fast. Och jag kunde slå voit baklänges i luften och köra i på fötterna från åttio fots höjd över vattnet . . .»

»Bry dig inte om det clar, låt det vara», förmanade Chauncey Delarouse ivrigt. »Berätta om prinsessan. Det sätter fart i det gamla blodet igen. Jag tycker nästan att jag ser henne. Var hon mycket vacker?»

Percival Delaney kysste på fingrarna, som om det svaret var det enda som var nog uttrycksfullt.

»Hon var en sjöjungfru, har jag sagt. Ja, det var hon. Jag vet att hon samm i trettiosex timmar innan hon blev räddad, sedan hennes skonare hade kapsej-sat under en orkan. Jag har sett henne göra ett hopp på nittio fot och komma upp med en pärlmussla i vardera handen. Hon var härlig. Som kvinna var hon hänförande, sublim. Jag sa' att hon var en havsgudomlighet. Och det var hon. Å, om en Phidias eller en Praxiteles hade fått skapa ett konstens underverk efter hennes odödliga skönhet 1

»Och den dagen, då vi voro ute och fångade bläckfiskar på revet, var jag nästan sjuk av kärlek till henne. Galen — jag vet att jag var galen efter henne. Vi stego ur den stora kanoten och summo

121ner, sida vid sida, ner i det härliga djupet av svalka och färg, och hon såg på mig medan vi summo, och hennes ögon stegrade mitt vansinne ännu mera. Till sistj långt nere på djupet, förlorade jag besinningen och ville slå armarna om henne. Hon gled ifrån mig som en riktig sjöjungfru, och jag såg skrattet i hennes ansikte då hon flydde. Hon sänkte sig djupare, och jag visste att jag hade henne i mitt våld, ty jag var mellan henne och ytan; men i korallsanden på bottnen rörde hon om med sin käpp så att vattnet grumlades. Det är det gamla knepet för att undgå en haj. Och det använde hon mot mig, hon rörde upp dyn så att jag inte kunde se henne. Och då jag kom upp, var hon där före mig; hon höll på att klättra upp i kanoten,, och hon skrattade.

»Jag var nära att inte ge mig. Men hon var inte prinsessa för intet. Hon lade sin hand på min arm och tvingade

mig att höra på. Vi skulle leka en lek, sade hon, tävla om vem som kunde fånga de flesta bläckfiskarna, de största och de minsta. Eftersom det var kyssar vi satte upp som pris, kan ni väl tänka er att jag genast dök ner med hjärtat i eld och lågor.

»Jag fick inga bläckfiskar. Aldrig i mitt liv har jag sedan dykt efter bläckfiskar. Vi voro kanske nere på fem famnars djup och undersökte korallrevets vägg för att upptäcka deras gömställen. Då hände det. Jag hade träffat på en bläckfiskhåla, som jag trodde, och funnit den tom; då fick jag en aning eller en känsla av att något fientligt var i närheten. Jag vände mig om. Där var det bredvid mig, och det var ingen vanlig fiskhaj. Den var drygt tolv fot lång, med de där karaktäristiska glimmande kattögo-

122nen som drunknande stjärnor, och nu visste jag att det var en tigerhaj.

»Inte tio fot till höger om mig höll prinsessan på att undersöka en korallklyfta med sin käpp, och tigerhajen styrde kurs rätt på henne. I en enda blixt koncentrerade sig alla mina tankar till en enda. Mandråparen måste hindras från att nå henne, och vad var jag annat än en vansinnig älskare som gladeligen skulle kämpa och dö eller rättare sagt kämpa och leva för sin älskade? Kom ihåg att hon var den underbaraste av alla kvinnor, och att jag stod i eld och lågor.

»Fullt medveten om det farliga i mitt tilltag drev jag till hajens sida med den spetsigaste ändan av min käpp, ungefär som man hejdar en förbigående bekant genom att knuffa honom i sidan. Och då vände mandråparen sig mot mig. Ni känner till Söderhavet och vet att tigerhajen liksom slagbjörnen i Alaska aldrig tar till flykten. Striden började nu på flera famnars djup — om det kan kallas en strid, där utsikterna voro så ojämnt fördelade.

»Prinsessan,, som inte märkt någonting, fångade sin bläckfisk och dök upp till ytan. Odjuret angrep mig, Jag höll honom ifrån mig med bägge mina händer på hans nos, ovanför hans tusentandade gapande mun, och han trängde mig in mot den vassa korallen. Jag har ärr än i dag. Så snart jag försökte dyka upp anföll han mig, och jag kunde ju inte stanna där nere i evighet utan luft. Då han anföll mig sköt jag honom ifrån mig med händerna mot hans nos. Och jag skulle ha kommit undan oskadd, om jag inte blivit av med min högra hand. Armen var inkörd i hans

123mun ända till halva sin längd, och han fällde ihop käkarna strax nedanför armbågen. Ni vet hurudana tänder en haj har. Då de väl borrat sig in kunna de inte släppa taget. De måste fullfölja bettet, men de kunna ju inte gå igenom tjocka ben. Så att han skalade av allt köttet från armbågen ner till handleden, där möttes hans tänder och så slukade han min präktiga högra hand som smakbit.

»Men medan han gjorde detta körde jag in min vänstra tumme i hans ögonhåla, så långt den gick, och klämde ut hans öga. Det hejdade honom inte. Smakbiten hade gjort honom glupsk. Han ville åt min handled som blodet forsade ur. Tio tolv gånger parerade jag med min oskadade arm. Sedan fick han tag i den stackars misshandlade armen igen och skrapade av köttet från axeln ner till armbågen, där möttes hans tänder, och så hade han fått sin andra tugga. Men samtidigt klämde jag ut hans andra öga med min vänstra hand.»

Percival Delaney ryckte på axlarna, innan han fortsatte:

»De som voro i kanoten där uppe hade åsett hela tilldragelsen och prisade högt min bragd. Ännu i våra dagar sjunga de mitt lov och berätta min historia. Och prinsessan!» Hans paus var kort och betydelsefull. »Prinsessan gifte sig med mig. Ack och o! Så tiderna och omständigheterna växla! Så lyckans hjul snurrar rundt! Allting gungar upp och ner, upp och ner. En fransk kanonbåt... och ett örike i Oceanien är erövrat, som nu regeras av en bondfödd, obildad kolonialgendarm och...»

Han avslutade meningen och berättelsen genom attbegrava sitt ansikte i den upplyftade mjölkkonservburken och låta den frätande drycken gurglande rinna ner i strupen i törstiga klunkar.

Efter en lämplig paus tog Chauncey Delarouse, alias Skäggis, till ordet.

»Vare det långt ifrån mig att skryta med varifrån jag härstammar, då jag nu sitter här vid elden tillsammans med .. . tillfälliga bekanta. Men det vill jag säga, att jag också var ganska bemärkt på min tid. Jag tillägger att det var kapplöpningshästar pius alltför klemiga föräldrar som gjorde att jag blev utkastad i världen. Än kan jag sitta och

upprepa för mig själv skaldens fråga: »Äro Dovers klippor ännu vita?»

»Hm», brummade Bruce Cadogan Cavendish försmädligt, snart frågar ni väl också: »hur mår min gamle vän lörd X. Y. Z.?»

»Och jag stormade förgäves på min hälsa som var av järn», fortfor Skäggis hastigt. »Här sitter jag nu med sjuttio år på nacken, och bakom mig på den långa vägen har jag begravt mången ung spoling som var en likadan våghals som jag men som inte stod ut med den raska takten. Jag var för ung då jag började slita ondt. Och nu, då jag också far illa, är jag för gammal. Men det fanns en tid, ack tyvärr alltför kort, då jag även fick göra bekantskap med livets härligaste njutningar.

»Jag kysser också på fingrarna åt mitt hjärtas prinsessa. Hon var verkligen en prinsessa, polynesisk, mer än tusen miles från Delanevs Kärleksö. Alla infödingarna rundt omkring i den delen av Söderhavet kallade den för Glädjeön. Dess eget namn, på det där boende folkets språk, kan fint och träffande över-

125sättas med »Det lugna skrattets ö.» På kartorna står det oriktiga namn som de gamla upptäcktsresandena hittade på, nämligen Manatomana. Turister från alla världens länder ha kallat ön för »Edén utan Adam», och missionärerna kallade den en tid för Guds vittne

så framgångsrikt hade deras omvändelsearbete bland invånarna varit. Jag för min del har alltid kallat den för Paradiset.

»Den var mitt paradis, för det var där min prinsessa bodde. John Asibeli Tungi var kung. Han var fullblodsinföding, härstammade från den äldsta och anseddaste hövdingsläkten, som ledde sitt ursprung från Manua, ättens urtidshem. Han kallades också John Avfällingen. Han levde ett långt liv och gjorde många avfall. Först omvänd av katolikerna vräkte han ner avgudabilderna, upphävde tabus, förvisade de infödda prästerna, avrättade några av de motsträviga och tvingade alla sina undersåtar att gå i kyrkan.

»Sedan föll han i händerna på byteshandlarna, som väckte hans champagnetörst, och då skickade han i väg de katolska prästerna till Nya Zeeland. Den stora massan av hans undersåtar togo alltid exempel av honom, och som de nu inte alis hade någon religion, började det Stora Självsvåldets period, då hans ö av alla Söderhavets missionärer kallades för Babylon.

»Men byteshandlarna fördärvade hans matsmältning med för mycket champagne, och efter några år blev han fast för metodistläran, skickade folket i kyrkan och höll en så sträng ordning bland strandborna och dem som idkade köpenskap, att han ej tillät dem att röka en pipa i fria luften om söndagarna och ådömde en av de förnämsta handlandena en plikt på hundra

126guldsovereigns för att han skrubbat däcket på sin skonare på söndagsmorgonen.

»Det var de stränga lagarnas tid, men den var kanske för sträng för kung John. Han körde av metodisterna en vacker dag, förvisade flera hundra av sitt folk till Samoa för att de antagit metodismen och hittade på en egen religion, där han själv var gudomligheten som dyrkades. Häri understöddes han av en Fiji-avfälling. Det räckte i fem år. Han tröttnade kanske på att vara gud, eller kanske det var för att Fijimannen schappade med den kungliga skattkammarens sex tusen pund, men i alla händelser togo de Reformerade wesleyanerna hand om honom, och hela hans kungarike blev wesleyanskt. Den banbrytande wesleyanske missionären gjorde han nu till premiärminister, och mot byteshandlarna uppträdde han hotande. Följden blev att kung Johns rike blev satt på svarta listan och bojkottat av handelsfartygen, statsinkomsterna gingo ner till nollpunkten, folket blev konkursmässigt, och kung John kunde inte få låna en shilling av sin mäktigaste hövding.

»Han höll nu på att bli gammal, filosofisk, tolerant och i andligt avseende atavistisk. Han körde bort de Reformerade wesleyanerna, återkallade de landsför-vista från Samoa, uppmuntrade handeln, höll en allmän kärleksmåltid, slog på stort, proklamerade religiös frihet och höga tullar, och för sin egen del återgick han till sina fäders religion, grävde upp avgudabilderna, gav några åttioåriga präster tillbaka deras ämbeten och iakttog alla tabulagar. Allt detta var välkommet för de främmande köpmännen, och det rådde goda tider. De flesta av

hans undersåtar följde natur-

127ligtvis hans exempel och återgingo till sin hedniska gudsdyrkan. Men en grupp av katoliker, metodister och wesleyaner stodo fast vid sin tro och lyckades få behålla några små ynkliga och ruskiga kyrkor. Men det brydde kung John sig inte om, lika litet som han frågade efter hur handelsfolket huserade nere vid hamnarna. Allting gick bra, bara de betalade umgälderna. Till och med då hans gemål, drottning Mamare tog sig till att bli baptist och inkallade en liten skrumpen sötsliskig och klumpfotad baptistmissionär, gjorde kung John inga invändningar. Allt vad han gjorde till villkor var att dessa ambulerande religioner skulle underhålla sig själva och inte få så mycket som en penny ur de kungliga kassakistorna.

»Och nu samla sig min berättelses trådar omkring idealet av kvinnligt behag — min prinsessa.»

Skäggis tystnade, ställde försiktigt ifrån sig sin halv-fulla konservburk, som han tankspridt fingrat på, och kysste på fingrarna så att det sade smack.

»Hon var dotter till drottning Mamare. Hon var typen för en härlig kvinna. I motsats till polynesiskornas Dianatyp var hon nästan eterisk. Hon var eterisk, förandligad genom sin oskuld, blyg och anspråkslös som en viol, bräcklig och spenslig som en lilja, och hennes strålande och blygt ömma ögon voro som afodiller på Paradisets gräsmatta. Hon var idel blomdoft, eld och dagg. Hon var älsklig som en vildros, blid som en duva. Och hon var lika fullkomligt god som fullkomligt skön och fromt hängiven sin mors religion, — den som baptistmissionären Ebenezer Naismith hade infört. Men märk väl, hon var inte bara ett andeväsen moget för Abrahams sköte. Hon

128hade allt som är tjusande och förföriskt hos en kvinna. Hon var kvinna, alltigenom kvinna, ända in i varenda fiber...

»Och jag? Jag var köpman och en riktig galenpanna. Den vildaste var inte så vild som jag, den fräckaste inte så fräck, i hela detta vilda och fräcka hamnkotteri. Jag ansågs vara den styvaste av alla pokerspelare. Jag var den enda levande människa, vit, brun eller svart, som vågade ro genom Kuni-kuni-sundet i mörkret. Det gjorde jag en kolsvart natt, då stormen piskade korallgrunden. Ja, jag hade ett dåligt rykte nere vid hamnen, där det inte fanns någon med godt rykte. Jag var hänsynslös, farlig ryggade inte tillbaka för någonting i fråga om slagsmål eller vilda upptåg, och sjökaptenerna hade med sig silverhalsade buteljer från södra Pacifickustens hemskaste krognästen för att försöka få mig under bordet. Jag kommer ihåg en, en gammal förhärdad supare, en skotte från Nya Hebriderna. Det var en väldig hippa. Den blev hans död, och vi förde honom ombord på hans fartyg, nedstoppad i ett fat rom, och skickade hem honom till sig. Det är ett målande prov på de upptåg vi hade för oss i Mana-tomanas hamnar.

»Man kan tänka sig vad jag tog mig till en dag... jag kastade mina ögon på prinsessan, såg hur vacker hon var och blev pin kär i henne. Det var allvar, må ni tro. Jag var kär som en klockarkatt, och jag blev allt kärare och kärare. Jag omvände och bättrade mig. Tänk bara! Tänk på vad en så'n där liten kvinna kan göra med en vild krabat! Det är, Gud förbanna mig, dagens sanning. Jag omvändemig. Jag gick i kyrkan. Tänk bara, jag blev andligt sinnad. Jag rentvådde min själ inför Vår herre och tog mina händer — jag hade två på den tiden — ifrån det galna följet nere vid hamnen, då de skrattade åt detta mitt sista upptåg och ville veta vad jag hade för mening med det.

»Jag omvände mig, säger jag, och hängav mig uppriktigt och lidelsefullt åt en religiös extas, som sedan dess har gjort mig tolerant gentemot allt vad religion heter. Jag avskedade min bäste kapten för dålig moral. Det samma gjorde jag med kocken, och en styvare har det aldrig funnits på Manatomana. Av samma skäl avskedade jag min kassör. Och för första gången i köpmanskårens historia fanns det biblar i lastrummet på mina fartyg. Jag byggde en liten eremitvilla vid en mangoalié uppe i staden alldeles bredvid det lilla huset där Ebenezer Naismith bodde. Och jag gjorde honom till min goda vän och kamrat och kom under fund med att han var söt och rar som en riktig honingsburk. Och ändå var han en karlakarl, en karl alltigenom. Och han dog långt därefter som en karl, och det skulle jag gärna tala om för er, om det inte vore så förbannat långt.

»Det var mera prinsessans än missionärens förtjänst att jag visade min tro i handling och särskilt satte kronan på verket genom att bygga Nya kyrkan, Vår kyrka, Drottningens kyrka.

»Vår stackars kyrka», sade hon till mig en kväll efter bönemötet. Jag hade inte varit omvänd mer än i fjorton dar. »Den är så liten, församlingen kan aldrig växa. Och taket läcker. Och kung John, min hårdhjärtade far, vill inte bidra med en penny. Och

130ändå har han stort överskott i statskassan. Och Mana-tomana är inte fattigt. Här förtjänas och bortslösas mycket pengar. Det vet jag. Jag har hört talas om det vilda livet nere vid hamnen. För knappt en månad sedan förlorade du på en enda natt mera på kortspel än som går åt till vår stackars kyrkas årliga underhåll.»

»Och jag svarade henne att detta var sant, men att det var innan ljuset gått upp för mig. (Jag hade haft en förbannad of lax.) Jag sa' henne att jag inte hade smakat sprit eller rört vid ett kort sedan dess. Jag sa' henne att taket genast skulle bli reparerat av kristna timmermän som hon själv fick välja ut inom församlingen. Men hon tänkte bara på en stor pånyttfödelse som Ebenezer Naismith kunde predika hon var ett riktigt helgon, och hon talade om en stor kyrka ungefär i den här stilen:

»Du är rik. Du har många fartyg och handelsagenter på avlägsna öar, och jag har hört talas om ett stort kontrakt som du gjort upp om att skaffa arbetare till de tyska plantagen på Upolu. Det påstås att du är den rikaste köpmannen här näst Sweitzer. Det skulle glädja mig att se en del av alla dessa pengar användas till Guds ära. Det skulle vara en ädel handling, och jag skulle vara stolt över att känna den man som gjorde detta.»

»Jag sa' henne att Ebenezer Naismith skulle predika den stora pånyttfödelsen och att jag skulle bygga en kyrka tillräckligt stor för det ändamålet.

»Lika stor som den katolska kyrkan?» frågade hon.

»Det var den förfallna katedralen byggd på den tiden då hela befolkningen var omvänd, och det var

131inte litet hon begärde, men jag var i eld och lågor och sa' henne att min kyrka skulle bli ännu större.

»Men det kommer att kosta pengar», sade jag, »och det tar tid att förtjäna pengar.»

»Du har mycket», sade hon. »Somliga säga att du har mera pengar än kungen, min far.»

»Jag har större kredit», svarade jag. »Men du förstår dig inte på pengar. Man måste ha pengar för att ha kredit. Med de pengar jag har och den kredit jag har skall jag arbeta för att få mera pengar och kredit, och kyrkan skall bli byggd.»

»Arbeta! Jag förvånade mig över mig själv. Det är häpnadsväckande så mycket tid man får övrig då man slutar att leva rövare och spela och delta i hamnarnas tidsödande nöjen. Och jag förspillde inte en minut av ali min nyvunna tid. I stället gjorde jag övertidsarbete. Jag arbetade för sex. Jag blev en sträng herre som kunde sätta fart i sina underlydande. Mina kaptener gjorde snabbare resor än någonsin och hade större förtjänster, och mina super-karger sågo till att mina skonare inte sölade på vägen. Och själv såg jag till att mina superkarger sågo till detta.

»Och sannerligen var jag inte nu en så'n god människa så det var rent skandalöst. Mitt samvete blev så pockande och besvärligt så det blev en riktigt tung börda att släpa det med sig överallt. Jag gick till och med igenom mina gamla räkenskaper och betalte Switzer igen femtio lock som jag hade skojat honom på i en Fijiaffär för tre år sedan. Och jag betalte räntorna också.

»Arbeta! Jag planterade sockerrör — den förstahandelsväxten på Manatomana. Jag skaffade skeppslaster med ullhuvuden från Malaita, som är en av Salomonsöarna, tills jag hade tolv hundra så'na där svarta fåglar att sätta i bur. Och jag skickade en skonare direkt till Havvaji för att hämta en sönder-tagen sockerkvarn och en tysk som påstod sig vara hemma i behandlingen av sockerrör. Det var han verkligen, och han pungslog mig på tre hundra dollars i månaden, men se'n tog jag hand om sockerkvarnen själv med tillhjälp av några ingenjörer som jag skickade efter från Queensland.

»Naturligtvis fanns det en rival. Han hette Motomoe. Han tillhörde den högsta hövdingsläkten näst kung Johns. Han var en äkta inföding, en reslig och vacker karl med ett våldsamt sätt att visa sina antipatier. Nog blängde han ilsket på mig då jag började stryka omkring palatset. Han gjorde forskningar i mina ante-cedentia och spred ut de svartaste historier om mig. Det värsta var att de flesta voro sanna. Han gjorde till och med en resa till Apia för att ta reda på saker och ting — som om han inte kunde ha nosat upp tillräckligt på Manatomana! Och han hånade mig för att jag slagit mig på religion och gick på bönemöten och allra mest för att jag planterade sockerrör. Han utmanade mig till envig, och jag höll mig undan för honom. Han hotade mig, och snart kom jag under fund med hans plan att sticka ut mig. Ser ni, han ville ha prinsessan lika gärna som jag, men jag behövde henne bättre.

»Hon spelade piano. Det hade jag också gjort förr i världen. Men det aktade jag mig för att tala om för henne, sedan jag en gång hade hört henne spela.

133Och hon trodde att hon spelade alldeles utmärkt, den lilla sötungen! Ni känner till det där mekaniska ett två tre-klinket à la skolflicka. Och nu ska ni få höra något ännu lustigare, jag tyckte verkligen att hon spelade utmärkt. Himlens portar öppnade sig för mig då hon spelade. Jag tycker mig ännu se mig själv, utsliten och trött som en hund efter den långa dagen, ligga på stråmattorna på palatsets veranda och titta på henne där hon satt vid pianot, och själv var jag i sjunde himlen. Den där inbillningen att hon spelade bra var den enda bristen i hennes fullkomlighet, och den ökade min kärlek ännu mera. Den gjorde att hon kom mig mänskligt närmare. Ja, när hon spelade sitt ett två tre, dunk dunk dunk, var jag alldeles ifrån mig av förtjusning. Jag kände inte längre min trötthet, jag älskade henne, och min kärlek till henne var ren som en eldslåga, ren som min kärlek till Gud. Och vet ni, i min förälskelse tyckte jag att Gud måste vara i det allra närmaste lik henne.,

»Ja, det gör du rätt i, Bruce Cadogan Cavendish, fnittra så mycket du har lust. Men ser du, vad jag nu har beskrivit för er, det är kärlek helt enkelt. Kärlek. Det sannaste, renaste, vackraste en karl kan råka ut för. Och jag vet vad jag talar om. jag har själv erfarit det.»

Skäggis' små ekorrögon glimmade inne i det vanställda ögonbrynet som ett glödande kol i djungeln, och han gjorde en paus för att ta sig en lugnande klunk ur konservburken och blanda till en ny grogg åt sig.

»Sockerröret», fortfor han och torkade vildsnåret i sitt ansikte med aviga handen, »mognar på sexton

134månader i det där klimatet, och jag hann nätt och jämnt få kvarnen i ordning till målningen. Naturligtvis mognade inte alltsammans på en gång, men jag hade planterat med sådan beräkning att jag kunde mala i nio månader i sträck, medan mera rör planterades och rotskotten växte ut.

»jag hade mina svårigheter de första dagarna. Var det inte ett fel med kvarnen, så var det ett annat. Den fjärde dagen måste Ferguson, min maskinist, knoga i flera timmar för att avhjälpa sitt eget trassel. Jag hade mycket bråk med reservoaren. Sedan jag låtit negrerna (som matat maskinen med sockerrör) smeta kalklösning på valsarna för att allt skulle gå smort, skickade jag ut dem till arbetarna som mejade sockerrör. Så att jag var alldeles ensam då Ferguson satte kvarnen i gång och jag upptäckte vad det var för fel med valsarna ... och i det samma kom Motomoe.

»Där stod lian klädd i Norfolkjacka, svinskinnda-masker och alla andra finesser som han kunnat leta upp, och gjorde hånfulla grimaser åt mig, som var smutsig och flottig ända upp till ögonbrynen och såg ut som en rallare. Och nu då valsarna voro vita av kalklösningen hade jag nyss upptäckt vad det var för fel. Valsarna va' inte i ordning. Den ena sidan krossade sockerrören mycket bra, men den andra sidan var för glapp. Jag stack in mina fingrar där. De stora vassa kuggarna på valsarna rörde inte vid mina fingrar. Men plötsligt gjorde de det ändå. Det var som om tio tusen djävlar ryckt in mina fingertoppar och malt dem till mos — jaha, till mos. Och jag flög i väg som ett sockerrör. Ingen möjlighet att hejda mig. Tio tusen hästar kunde inte ha hållit mig fast. Det

135fanns ingen återvändo. Hand, arm, axel, huvud, bröst, ja ända ner till tårna. . . jag var dömd till att mata maskinen.

»Det gjorde ondt. Det gjorde så ondt att det inte kändes alis. Alldeles likgiltigt, kan jag nästan säga, såg jag på hur mina fingrar maldes sönder knoge för knoge, led för led, handloven, armleden, underarmen, alltsammans

långsamt och omotståndligt. En maskinist som slukas av sin egen maskin! En sockerfabrikör som krossas av sin egen sockerkvarn!

»Motomoe sprang ofrivilligt fram, och den försmädliga grimasen efterträddes av en orolig min. Sedan förstod han den för honom gynnsamma situationen, och han fnittrade och grinade. Nej, jag väntade ingen hjälp av honom. Han hade ju försökt göra mig oskadlig. Vad kunde han för resten göra? Han förstod sig inte alis på maskiner.

»Jag skrek så mycket jag orkade till Ferguson att han skulle stoppa maskinen, men dess dån överröstade mig. Och där stod jag fast upp till armbågen och matade kvarnen. Ja, det gjorde ondt. Det stack till alldeles ohyggligt då särskilda nerver sargades och sletos av. Men jag minns att jag var förvånad över att det inte gjorde värre ondt.

»Motomoe gjorde en rörelse som tilldrog sig min uppmärksamhet. På samma gång mumlade han högt i en ton, som om han hatade sig själv: »Jag är galen.» Han hade tagit upp en sockerrörsskära från marken — ni vet, den är lika stor som en faskinkniv och lika tung. Och jag var på förhand tacksam mot honom för att han ville göra slut på mitt elände. Det var

136ju fånigt att mata kvarnen med mig själv tills mitt huvud var krossat, och min arm var redan söndermald halvvägs upp till axeln och malandet pågick oavbrutet. Jag var därför tacksam och böjde ner huvudet för att ta emot hugget.

»Undan med huvudet, din idiot!» röt han.

»Då förstod jag och lydde. Jag var en stor karl, och han måste hugga till två gånger, men han högg av min arm precis nedanför axeln och drog bort mig och lade mig på sockerrören.

»Ja, sockret var kolossalt inbringande, och jag byggde åt prinsessan den kyrka hon sett i sina fromma drömmar och.. . hon gifte sig med mig.»

Han stillade sin törst litet och avslutade sin berättelse.

»Ack och ve, jag ödets kastklabb! Det här blev slutet på alltsammans ... en strupe beslagen med pansarplåt, som inte ens alkoholen kan fräta på och som inte är känslig för någonting annat än rena spriten! Men jag har levat, och jag kysser på fingrarna åt min prinsessas dyra aska, där hon länge har legat och sovit i kung Johns stora mausolé, som blickar ut över Manonas dal och ser den främmande flaggan vaja över den brittiska guvernörens bungalow .. .»

Tjockis skålade deltagande med honom och tömde deltagande sin lilla konservburk. Bruce Cadogan Cavendish stirrade in i elden med obevekligt butter min. Han var en man som tyckte bäst om att dricka solo. På de tunna läppar, som utgjorde lians elakt hopknipna mun, spelade ett hånfullt leende som ej undgick Tjockis. Och efter att först ha förvissat sig

137om att han hade sin sten inom räckhåll sade Tjockis utmanande:

»Nå, hur har du haft det, Bruce Cadogan Cavendish? Nu är det din tur.»

Den andre borrade sina dystra ögon i Tjockis, tills denne kände ett rent fysiskt obehag.

»Jag har haft det drygt», gnisslade Hummelstören vresigt. »Vad vet jag om kärlekshistorier?»

»Dem kan ingen undgå, då man har din växt och ditt utseende», lismade Tjockis.

»An sedan?» fräste Hummelstören. »Det är inget skäl för en gentleman att skryta med sina kärlekstriumfer.»

»Å, seså, var beskedlig nu», ivrade Tjockis. »Det är inte långt lidet på kvällen än. Än ha vi litet våtvaror kvar. Delarouse och jag ha givit våra bidrag. Det är inte ofta som tre så'na världsmän som vi kommer tillsammans och kan berätta. Nog har du väl åtminstone haft ett kärleksäventyr som du inte skäms att tala om .. .»

Bruce Cadogan Cavendish tog fram sin jämten och tycktes fundera om han skulle slå den andre i skallen eller inte. Han suckade och stoppade in vapnet igen.

»Nåja, om ni nödvändigt så vill», sade han med tydlig motvilja. »Liksom ni två har jag haft en präktig fysik. Och än i dag, på tal om pansarplåt, skulle jag kunna supa omkull er bägge två, om ni också vore i bästa form. Liksom ni två härstammar jag från en helt annan och förnämare samhällsklass än man skulle kunna tro. Att jag bär det äkta adel-skapets prägel är utom ali fråga ... så vida inte någon

138av er skulle vilja uttala någqa tvivelsmål om den saken ?»

Hans ena hand dök ner i fickan där jämtenen låg. Ingendera av hans åhörare sade något eller tycktes lägga märke till hotelsen.

»Det hände tusen mil väster om Manatomana på ön Tagalag», fortfor han med en min av dyster besvikelse över att det inte blivit något meningsutbyte. »Men först måste jag tala om hur jag kom till Tagalag. Av skäl som jag inte vill nämna och på utförsvägar som jag inte vill antyda, var jag i blomman av min ålder och infernaliska våghalsighet, som inte överträffades av någon Oxforddesertör eller yngre som råkat på sned — — ja, var jag ägare och kapten på en skonare så allmänt känd att jag låter den vara historiskt taget anonym. Jag fraktade negerarbetare från västra Stilla havet och Korallhavet till Hawajis plantage och Chiles nitratgruvor . . .»

»Var det du som plockade bort hela befolkningen på — —?» exploderade Tjockis innan han hunnit besinna sig.

Bruce Cadogan Cavendishs enda hand dök blixtsnabbt ner i fickan, drog upp järntenen och balanserade med den, beredd till aktion.

»Fortsätt», flämtade Tjockis. »Jag... jag har alldeles glömt bort vad jag skulle säga.»

»Förbannat konstigt land där borta», snörvlade berättaren i fullständigt liknöjd ton. »Ni har läst den där historien om Varg-Larsen .. .»

»Men du är inte Varg-Larsen», inföll Skäggis i ofrivilligt bestämd ton.

139»Nej», lydde det snäsiga svaret. »Varg-Larsen är ju död, och jag lever än, inte sant?»

»Naturligtvis, naturligtvis», medgav Skäggis. »Han stod på huv'et i gyttjan utanför en brygga i Victoria för ett par år se'n.»

»Som jag sa' — och jag tycker inte om att bli avbruten —» fortfor Bruce Cadogan Cavendish, »är det ett förbannat konstigt land där borta. Jag var på Taki-Tiki, en låg ö som politiskt hör till Salo-monsöarna, men geografiskt inte alis, för Salomons-öarna ä' bergöar. Etnografiskt hör den till Polynesien, Melanesien och Micronesien, för alla Södra Stilla-havets raser ha drivit dit med kanoter som inte kunnat stå emot strömmarna, och de ha blandat sig på ett intrasslat och häpnadsväckande sätt. Avskrapet, bottensatsen i mänsklighetens djupaste schakt, biologiskt talat, bor på Taki-Tiki. Och jag känner till den där bottensatsen och vet vad jag talar om.

»Det var ett förbannat konstigt liv jag förde där, jag dök efter snäckor, fiskade holoturier, bytte bandjärn och handyxor mot copra och taguanötter, fraktade negrer o. s. v. Även på Fijiöarna hade de vita det svårt, och hövdingarna åto ännu människoskinka. Västerut var det rent ohyggligt — komiska små svarta ullhuvuden, människoätare varande kotte, och insatserna i pullan dugga så tätt att den rinner över bräddarna ...»

»Pullan?» frågade Tjockis. Då den andre gjorde en otålig rörelse fortfor han: »Ser du, jag har aldrig varit västerut som du och Delarouse.»

»De ä' huvudjägare, allesammans. Huvuden ä' högt värderade, i synnerhet en vit mans huvud. De dekorera

140kanothusen och djävulshusen med dem. Varje by har sin pulla, och varenda en är med i spelet. Den som avlevererar en vit mans huvud vinner hela klabbet. Blir det ingen vinst på länge, växer pullan till fruktansvärda proportioner. Förbannat skojigt, inte sant?

»Jag känner till det där, jag. En holländsk styrman dog ju för mig i rödsot, och jag vann själv en pott. Det gick till så här. Vi låg i Lengo-lui på den tiden. Jag gick aldrig i land, jag gjorde upp affären genom Johnny, min

rorgängare. Han var själv ett ullhuvud från Port Moresby. Han skar av den döde styrmannens huvud och smög sig i land om natten, medan jag blaffade på med min bössa, som om jag försökte knäppa honom. Tack vare styrmannens huvud fick han dem till att öppna pullan, och han fick hela kovan. Naturligtvis skickade jag da'n därpå en båt i land med två andra till betäckning octi hämtade tillbaka honom och hans byte.»

»Hur stor var vinsten?» frågade Skäggis. »Jag har hört talas om en pulla i Orla som var värd åttio pund.»

»Att börja med», svarade Hummelstören, »var det fyrtio feta svin, vart och ett värdt en famn prima snäck-mynt, och snäckmyntet gäller ett pund famnen. Bara det var två hundra dollars. Så var det nittioåtta famnar snäckmynt, det gör nära fem hundra. Och så var det tjugutvå sovereigns i guld. Jag delade vinsten i fyra delar: en fjärdedel till Johnny, en fjärdedel till fartyget, en fjärdedel till mig som ägare och en fjärdedel till mig som skeppare. Johnny klagade aldrig. Han hade aldrig varit så rik i hela sitt liv.

141För resten gav jag honom ett par av styrmannens gamla skjortor. Och jag antar att styrmannens huvud sitter där än som dekoration på kanothuset.»

»Just inte någon kristlig begravning för en kristen», anmärkte Skäggis.

»Men en inbringande begravning», svarade Hum-melstören. »Resten av styrmannen måste jag låta gå gratis överbord åt hajarna. Tänk om jag skulle ha bjudit dem på ett åttahundradollarshuvud också! Det skulle ju ha varit ett brottsligt slöseri och blanka vanvettet.

»Ja, det var i alla fall förbannat skojigt där västerut. Och jag vill inte tala om den knipa jag råkade ut för på Taki-Taki, nog av, jag seglade därifrån med två hundra ullhuvuden som skulle bli arbetare i Queensland, och tack vare mitt sätt att rafsa ihop dem fick jag två engelska krigsskepp efter mig på Stilla havet, och då ändrade jag kurs och gick västerut i tanke att bli av med mina niggrar vid de spanska plantagen på Bangar.

Det var tyfonstormarnas tid. Vi råkade ut för dem. »Merry Mist» hette min skuta, och jag hade trott att hon var bastant byggd ända tills hon råkade ut för den där stormen. Aldrig har jag sett sådana vågor. De slogo det solida fartyget i spillror, bokstavligen talat. Spanten sletos ur henne, ruffarna splittrades till stickor, skarndäcket började ge sig av. Vi lyckades nätt och jämt reparera vad som fanns kvar av en livbåt och hålla skonaren flytande tills sjön la' sig så pass att vi kunde ge oss i väg. Vi rustade ut den där båten i en hast. Timmermannen och jag voro de

142sista, och vi måste hoppa i den med det samma som den firades ner. Vi va' bara fyra. ..»

»Hade alla niggrerna gått åt?» frågade Skäggis.

»Några av dem summo en stund», svarade Hum-melstören. »Men jag kan aldrig tro att de kom i land. Vi höllo på i tio dagar. Och vi hade stark medvind nästan hela vägen. Och vad tror ni vi hade med oss i båten? Några kuttingar simpelt enbärsbrännvin och några lådor dynamit. Skojigt, inte sant? Men det blev ändå skojigare sedan. Ja, vi hade förstås en liten ankare med vatten, litet salt hästkött och några skeppsskorpor genomdränkta med saltvatten — så pass mycket att vi kunde hålla oss vid liv till Tagalag.

»Jag har aldrig sett någon ö som kan lura en så som Tagalag. Den sticker upp ur havet så att man kan tro det bara är några mil till den. Det är en vulkan som reser sig ur havsens djup, och en bit av kraterväggen är bortfallen. Alltså kan man från sjösidan löpa in i själva kratern, som bildar en präktigt skyddad hamn. Men det är alltsammans. Där finns inte en levande varelse. Kraterns yttre och inre sidor ä' för branta. På ett ställe, på insidan, växer en dunge på ungefär tusen kokospalmer. Och det är, som sagt, alltsammans, utom några insekter. Inte ett fyrbent djur, inte ens en råtta kan leva där. Och det är väldigt skojigt, väldigt skojigt, att fast där är så godt om kokosnötter, ser man inte en enda kokoskrabba. Den enda köttföda som fanns där var hela stim av rödfiskar i hamnen — de största, vackraste och fetaste rödfiskar jag någonsin har sett.

»Vi fyra stego i land på den lilla sandstranden och

' 143installerade oss mellan kokospalmerna med ett skafferi som bestod av dynamit och brännvin. Varför skrattar

ni inte? Det är skojigt, vill jag mena. Försök det någon gång — att leva på holländskt brännvin och bara kokosnötter. Jag har aldrig kunnat stanna utanför ett fruktbodfönster alltsedan dess. Och jag är inte så styv i religion som Chauncey Delarouse, men jag har ändå litet hum om tocke där, och jag föreställer mig helvetet som ett verkligt kokosplantage möblerat med brännvinskuttingar och befolkat av skeppsbrutna sjömän. Skojigt? Fan borde väl skratta ihjäl sig.

»Bara kokosnötter är vad agronomerna kalla för osystematiskt cirkulationsbruk. Ja, nog gjorde de vår matsmältning osystematisk. Följden blev att när vi blev mer än vanligt hungriga, tog vi oss en extra klunk brännvin. Efter ett par veckor fick kocken Olaf en idé — han var en norsk sjöman. Den kom då han var fullpumpad med brännvin, och vi, som va' i samma predikament, såg honom sticka in en kort stubintråd i en dynamitstång och ge sig i väg ner till båten.

»Jag hade en dunkel föreställning om att han ämnade skjuta fisk, om det fanns någon i närheten, men det var så förbannat hett i solen, och jag la' mig ner och hoppades att han skulle lyckas bra.

»Ungefär en halvtimme efter se'n han försvann hörde vi skrällen. Men han kom inte tillbaka. Vi väntade tills det blev svalare i solnedgången och nere på sandstranden försökte vi ta reda på hur det hade gått för honom. Båten låg där mycket riktigt på grund, för vinden hade inte vändt sig, men någon Olaf fanns

144där inte. Han skulle aldrig mera äta kokosnötter. Vi vände om, skralare än nå'nsin, och slog upp ett nytt brännvinsfat.

»Da'n därpå förklarade kocken att han hellre ville försöka med dynamiten än fortfarande leva på kokosnötter, och fast han inte hade någon erfarenhet av dynamit, kände han alldeles för bra till kokosnötter. Så att vi hjälpte honom med dynamiten och skaffade honom en bra fyrsticka att tända med, medan han styrkte sig med ett par stora supar.

»Det gick till på samma sätt som dagen förut. Om en stund hörde vi skrällen och i skymningen gick vi ner till båten, och där hittade vi så pass mycket av kocken att vi kunde ställa till begravning.

»Timmermannen och jag stodo ut ett par dar till, se'n drog vi stack, och det blev hans tur. Vi skildes osams, för han ville ta med sig en brännvinskutting att läska sig med under vägen, men jag ville partu inte att brännvinet skulle ödslas bort till ingen nytta. För resten hade han redan fått i sig mer än han orkade bära, och han sturade och raglade där han gick.

»Det blev som förut, utom att det fanns en hel hop kvar av honom för mig att begrava, för han hade varit alldeles för snål på dynamiten. Jag lyckades stå ut till da'n därpå, men då tog jag mig ett par duktiga jamare för att få mod att ordna med dynamiten. Jag tog bara en tredjedels stång och kort stubintråd kluven i ändan, så att jag kunde sticka in en säkerhetständsticka. Det var en förbättring i mina föregångares metod. De använde ingen säkerhetständsticka, och därför hade de så mycket längre stubintrådar. Då de fick sikte på ett stim rödfiskoch tände på stubintråden måste de hålla i dynamiten tills tråden nästan brunnit ut innan de kastade den. Om de kastade den för snart, brann den inte av i det samma den plumsade i vattnet, och då skrämde plum-set bort rödfisken. Det är konstigt med den där dynamiten. Men jag håller i alla fall på att min metod var den säkraste.

»Jag fick syn på ett stim rödfisk innan jag hade rott i fem minuter. De va' stora och tjocka, och jag tyckte precis jag kände hur de luktade då de stektes. När jag reste mig upp med den brinnande torrved-

stickan i den ena handen och dvnamiten i den andra.

j

slog mina knän ihop. Det var kanske brännvinet eller oron eller svaghet och hunger, och det var kanske alltihop det där tillsammans, men nog av, jag darrade i hela kroppen. Två gånger misslyckades jag med att föra torrvedstickan till dynamiten. Då det gick, hörde jag tändstickan pluttra till och kastade . ..

»Jag vet inte hur de andra hade burit sig åt, men nog vet jag hur jag gjorde. Jag bar mig bakvändt åt. Har ni

någonsin plockat ett smultron och kastat bort smultronet och stoppat stjälken i munnen? Det var vad jag gjorde. Jag slängde torrvedstickan i vattnet efter rödfisken och höll kvar dynamiten. Och då den exploderade slet den armen av mig...»

Hummelstören tittade i tomatburken för att se om där fanns vatten till en ny grogg, men fann den tom. Han reste sig.

»Hå—å—», gäspade han och gick utför gångstigen ner till floden.

Om några minuter kom nan tillbaka. Han blandade upp spriten med lagom mycket åvatten, tog

146sig en lång klunk och stirrade djupt melankoliskt in i elden.

»Ja, men...», sade Tjockis, »hur gick det sedan?»

»Å», sade Hummelstören, »sedan gifte prinsessan sig naturligtvis med mig.»

»Men du var ju den ende som levde kvar, och det fanns ingen prinsessa», utbrast Skäggis och lät sedan rösten dö bort i förlägen tystnad.

Hummelstören stirrade oavvändt in i elden.

Percival Delaney och Chauncey Delarouse tittade på varandra. Helt stilla, under högtidlig tystnad, hjälpte den ene enarmade den andre med att rulla ihop och binda fast byltet. Och med byltet slängt över axeln drogo de sig under tystnad ut ur ljuskretsen omkring brasan. De sade ingenting förr än de hade klättrat uppför järnvägsbanken.

»Så där skulle ingen gentleman ha smäckt», sade Skäggis.

»Nej, så där skulle ingen gentleman ha smäckt», instämde Tjockis.

Glen Ellen, Californien 26 sept. 1916.

*